PRICE $3.00 (including GSTax in Canada)

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

· NOWI DNI ·

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

VOL. XLII ЛЮТИЙ — 1991 — FEBRUARY № 492

CURIA GEN. O.S.B.M. BIBLIOTHECA ROMAE

diasporiana.org.ua

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month except August by the Nowi Dni Co. Ltd. in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D"
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number
ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:
A. Horhota
Fax (416) 535-6667

1 YEAR SUBSCRIPTION — **РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:**

CANADA: $27.00 (incl. GSTax)
U.S.A.: $25.00 **US**

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ
$25.00 **American or equivalent**
Avio — $65.00 **American or equivalent**

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — **АВСТРАЛІЯ:**
F. Habelko, 61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

GR. BRITAIN — **ВЕЛ. БРИТАНІЯ:**
Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — **СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:**

Чікаґо і околиці:
Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:
Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю
Мар'ян Дальний — головний редактор
Редколегія: Ів. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко, Мар'ян Дальний – редактор, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Редакційна — НАРЕШТІ – УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІЯРХАТ! 1
Ірина Ференець — ПОЧАТОК *(інтерв'ю з Г.А. Івченко)* 2
Віка Івченко — ПОЕЗІЇ 3
Інас Омеляненко — ВЕЗІТЬ НАС ДО ІТОН ЦЕНТЕР *(2)* 4
Анатолій Щербатюк — ПОВЕРНЕННЯ ПОЖАДИ *(2)* 6
Володимир Рубан — ТАК ЖИТИ НЕ МОЖНА! 8
Ол. Воронин — УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ПАТРІЯРХАТ 9
Юр. Колотій — НАМ НЕОБХІДНІ ПРОГРАМИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 13
Олександра Ю. Копач — УЛАС САМЧУК – ЛІТОПИСЕЦЬ XX-го СТОЛІТТЯ 14
Дмитро Павличко — ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ 18
М. Костюк — З ЖИТТЯ АКАД. Д.М. ЯВОРНИЦЬКОГО *(3)* 21
Юрій Мошинський — СЮРРЕАЛІЗМ 24
«Смолоскип» — ЗБІРНИК «ЛЕСЬ КУРБАС» 25
Ганна Черінь — ЗАХОТІЛОСЬ МЕРЗЛОГО В ПЕТРІВКУ 26
Юр. Гаврилюк — ПІДЛЯШШЯ 30
Михайло Лоза — УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ АРХІВ, ч.12 33
Дм. Нитченко — ГОСТІ З КИЄВА В АВСТРАЛІЇ 36
Ро-Ко — СЛОВО ПРО «СЛОВО» І ЙОГО З'ЇЗД *(гумореска)* 38
Гнат Бердо — ДІАЛОГИ 38
М. Дальний — ХТО МАВ БИ СЕРДИТИСЬ?... 39

На першій сторінці обкладинки: **Україна протестує проти горбачовського «Союзного договору».** (Читайте на стор. 18 і 32).

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріялів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріяли.

РІК XLII

НОВІ ДНІ
·NOWI DNI·

лютий 1991

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

Патріярх Мстислав

НАРЕШТІ — УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІЯРХАТ!

Подія, яка сталась у Києві 18 листопада 1990 року, безсумнівно належить до найважливіших у нашій церковній історії, а в тому факті, що відбулась вона усього трохи більше, як через рік після появи першого променя українського національно-церковного відродження, можна з повною підставою вбачати чудо Божого Провидіння. Того дня у Софійському соборі — найбільшій святині українського народу — урочисто інтронізовано першого Патріярха Київського і всієї України Мстислава.

Українська Автокефальна Православна Церква, вперше у своїй 1000-літній історії, стала Українським Патріярхатом. Вона заявила перед усім світом, що як Церква кожного народу, а особливо такого великого народу, як український, вона має невід'ємне право на цю найвищу і найпрестижнішу форму устрою у Вселенській Православній Церкві. Право, яким користуються не тільки найдавніші Православні Церкви — Костянтинопольська, Антіохійська, Олександрійська і Єрусалимська, але й національні Церкви, що постали віками пізніше — Болгарська, Російська, Румунська, Сербська.

Можна шкодувати, що цього історичного кроку не було зроблено 1000, або принаймні 950 років тому, в часи найбільшої могутности Київської княжої держави за князя Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Історія нашої Церкви пішла б тоді цілком іншим шляхом. Не було б її вікового підпорядкування іншому центрові, не було б горезвісного 1686 року і понад двох століть темної московської неволі. Її Славного минулого не привласнювала б безсоромно Церква-поневолювач з центром у Москві, а її намісник на Україні, митрополит-малорос Філарет не мав би підстав твердити, що Українська Автокефальна Православна Церква — це незаконний витвір недавнього минулого.

Але минулого не зміниш. І тому дивлячись в майбутнє, треба з особливою радістю вітати факт проголошення Українського Патріярхату саме в наші дні та високо оцінити відвагу учасників Всеукраїнського Собору УАПЦ в Києві 5-6 червня 1990 року, які піднялись до цього історичного рішення в тяжкий період фактично перших кроків відродженої Церкви, ще не маючи офіційного визнання, в умовах шаленого спротиву з боку Російської Церкви і застійної влади. Здійснились мрії поколінь наших побожних предків. Доведено до найвищого рівня завершености боротьбу за автокефалію Української Православної Церкви, розпочату після революції 1917 року, за яку віддали життя мільйони мучеників на чолі з митрополитом Василем Липківським. Стали дійсністю погляди Головного Отамана Симона Петлюри, висловлені в час запеклої боротьби за збереження незалежности Української Народної Республіки: «Коли ми хочемо надати Українській Церкві, як Церкві апостола Андрія Первозваного, відповідаюче їй значення, то ми повинні моменти, зв'язані з цим завданням, до логічного кінця продумати і в таку зовнішню форму втілити, яка б відповідала тому змістові, що в ній і в її історичнім атрибуті міститься... Я думаю, що Українська Автокефальна Церква головою своїм повинна мати власного патріярха, як цілком логічне звершення її ієрархічної архітектоніки... Український патріярх — рівний патріярхові Мос-

ковському — це річ, потреба якої вимагається інтересами Української Церкви» (лист до міністра ісповідань уряду УНР Івана Огієнка з 19 грудня 1921 року).

Проголосивши власний патріярхат, Українська Автокефальна Православна Церква надала собі те, що їй з повним правом належить згідно з устроєм Вселенської Православної Церкви. Згідно з цим же устроєм, для узаконення цього права необхідне визнання з боку всіх інших автокефальних Православних Церков. Це — справа майбутнього. Але таке визнання безсумнівно прийде, коли відроджена Православна Церква українського народу міцно укріпиться по всій Україні, матиме сильну організаційну структуру і здобуде підтримку мільйонів православних українців. Це буде не тільки визнання її права на незалежне існування і патріярший устрій, але й визнання її 1000-літньої історії, 1000-літньої вірности Православній вірі, її величезного вкладу в духовну і культурну скарбницю Вселенського Православ'я, визнання жертв її мільйонів мучеників.

ПОЧАТОК

Інтерв'ю з мамою Віки Івченко

— Галино Анастасіївно! Нелегко бути мамою відомої поетеси?

— Популярність Віки поки що більше в тому, що їй всього лише 9 років, а її вірші вже помітили. В усьому ж іншому — вона звичайна дитина. І, як кожна мати, я живу її життям, її радощами й прикрощами. Хіба що додатково виконую ще й роль секретарки.

— Багато листів?

— З тих пір, як Вікині вірші почали з'являтися в центральній та республіканській пресі, а особливо після її інтерв'ю по Всесоюзному телебаченню, одержуємо не лише листи, поздоровлення зі святами, а й бандеролі, посилки від зовсім незнайомих людей. Якось улітку я виходила до поїзда, щоб забрати переданий кимось кошик полуниць — «без радіації». А то була бандероль із Шуменського — 6 кедрових шишок, піжамка, а в кишеньці 10 карбованців — «для Віки». Усім треба відповісти, подякувати і, не образивши, пояснити, що все необхідне у нас є. Я працюю в УКРІНФОРМ. Віка — стипендіат Українського республіканського відділення Радянського дитячого фонду ім. Леніна.

— А справи видавничі? Либонь, допомагаєте доньці і як професіонал-журналіст?

— Скоріше, Віка допомагає мені, примушуючи постійно «бути у формі». Це дійсно дуже непросто бути водночас і мамою, і першим слухачем, і критиком, і юристом. Готуючи до друку дві її книги, мені довелося вивчити авторське право, адже йдеться про видання автора-дитини, а звідси — безліч проблем.

— Назвіть Вікині книги, будь ласка.

— У видавництві «Веселка» вийшла збірка «У грудні і опісля» тиражем 108 тисяч. У московському видавництві «Дом» незабаром побачить світ книга «Проталинки» тиражем 20 тисяч примірників.

— Віка пише російською й українською мовами...

— Вона пише, як говорить. А в нас у сім'ї в пошані обидві мови. Потім, це ж лише початок.

— Галино Анастасіївно! А чим самі пояснюєте такий ранній спалах поетичного таланту дочки?

— У нас ввесь рід творчий. Мій дідусь, який жив у селі на Київщині, складав досить влучні байки, які потім ходили від хати до хати. Мама гарно співає, я й сама залюбки складала для Віки колискові. Любимо музику, старша дочка Іра і я граємо на фортепіано, та й Віка навчається в музичній школі. Мій брат — професійний літературознавець і поет.

— В якій школі Віка навчається?

— Я привела її до школи у 7 років. Але вона практично не була першокласницею. Віку відразу взяли до третього. Нині вона зарахована до 5 класу гімназії, шкільного закладу зовсім нового типу.

— У віршах Віка дуже серйозна. А як у житті?

— Це дуже ніжне, вразливе дитя. Коли я, захворівши, змушена була лягти до лікарні, донька сама домовилася з головним лікарем, щоб їй дозволили бути при мені і майже місяць жила зі мною в палаті. Охоче читає свої вірші на вечорах у великих авдиторіях, але не любить дивитися телесюжети, слухати плівки зі своїм голосом. Вона дуже скромна й сором'язлива. Захоплюється художньою літературою. Улюблені письменники — Ґрін, Жюль Верн, Шевченко, Леся Українка, Цвєтаєва, Пастернак.

— Ну що ж, побажаємо нашій маленькій киянці також стати улюбленою поетесою багатьох.

Світлана Ференець

Вельмишановний Пане редакторе!

Шлю Вам копію інтерв'ю з журнала «Радянська жінка» за вересень 1990 р. Віка Івченко геніяльна дитина! Вона двомовний талант. Чи Ви знайдете можливим і потрібним надрукувати в «НД» уривки з інтерв'ю і «Журавлі»? На мою думку, треба зробити все можливе, щоб вона не стала ще одною жертвою московському молохові. На фотографії (в укр. журналі!) вона вже на тлі російської афіші і оточена російською періодикою...

З пошаною
Н. Булавицька

P.S. 1) Чи можливо тут видати (чи перевидати) україномовну збірку її поезій?

2) Знайти приватного спонзора або організацію (справа авторських прав!)

3) Чи не запрросила б її з мамою якась американська чи канадська організація на літературні виступи (з оплатою видатків)?

Може я надто оптимістична!

Пропонуємо добірку віршів Віки Івченко із її збірки «В грудні й після...» можливо, що пропозиції пані Н. Булавицької зацікавлять компетентних осіб та організації. — *Ред.*

Віка ІВЧЕНКО

ДЕЛЬФІНЕНЯ

Я встала ранком і мерщій
поглянула на море.
На березі дельфіненя
вмирало хворе.
На хвилях плавали давно
бензину плями.
Як залишилося воно
одне, без мами?
Ой, як хотілося мені
узять його на руки
й відвезти на човні
подалі від багнюки!
Дідусь нагримав: «Не чіпай!
Дельфіни мруть, бо хворі!»
Невже ж немає лікарів
дельфінячих у морі? 1987 р.

НА ПОДОЛІ

На Подолі, під Татарською горою
вітер спить вечірньою порою —
ніби кіт, пригрівся до тепла.
А зима чомусь і не прийшла.
Зачепилась за дніпровські кручі,
розтопилась в променях блискучих
і загралась, ніби немовля.
А за нею так скуча земля!
Без зими так сіро і печально.
Плачуть в трубах Либідь і Почайна,
про які співали кобзарі.
Забруднили небо димарі,
зіпсували воду і погоду,
поржавіли ковзани без льоду.
І чекати снігу будем ми
знов аж до наступної зими.

Березень, 1989 р.

ПОЛЮВАННЯ

Сонячний зайчик
Стрибає по ліжку.
Пильно слідкує
за ним наша кішка.
Зайчик не бачить,
тому й не тіка.
Шкура пухнаста
Крадеться з кутка.
Раптом — стрибок.
І у ту ж саму мить
сонячний зайчик
на кішці сидить! 1989 р.

РИБАЛКА

Раз впіймався на гачок
необачливий бичок.
Це не той бичок, що в полі,
Скаче, хвіст задравши вгору,
а це той бичок, що в морі
виростає на просторі.
Подивилась я на нього:
Розкриває рот-квадрат
і ковтає все підряд.
голова — і більш нічого.
З тим бичком мені лиш горе.
Рішення було просте:
відпущу його у море,
хай ще трішки підросте!

Серпень, 1989 р. *„В. У."*

ЖУРАВЛІ

Летить по небу журавлиний клин —
посланець із минулого століття.
Де взявся він серед димів і сміття —
мов сирота, у просині один?
Старий вожак минає наш масив
і повертає в бік Пущі-Водиці.
Невже не знає бідолашна птиця,
що там реактор трави оросив?
І ми злітаєм, наче журавлі,
хоч вже давно відбилися від клину —
безсилі врятувати Україну,
найкрасивішу часточку землі.

Березень 1990 р.

І. БУРДА

САМОТА

Біжать роки, як дикі коні,
Лиш спотикнуться де-не-де,
А ти шукаєш тут долоні,
Але знайти її ніде.

Бо ти лишився одинокий,
Навколо тебе — чужина.
Обкутав серце біль глибокий,
А в думах рідна сторона.

Уже прийшли ті дні осінні,
Сонце заходить за обрій.
Думки снуються такі змінні,
Життя лишилось без надій.

Не знаєш ти чи хтось лишився
У тебе, в рідній стороні,
Чи, може так, як ти згубився,
І всі блукають в чужині.

Їх долю ти хотів би взнати,
Ще поки в серці є життя,
Щоб було легше спочивати
Коли відійдеш в забуття.

Інас ОМЕЛЬЯНЕНКО

ВЕЗІТЬ НАС ДО ІТОН ЦЕНТЕР!

(Здається сатиричний нарис. Закінчення)

Додому Віктор не поїхав. За кілька хвилин він уже був у бюро свого приятеля Степана, або Стіва по-тутешньому, власника аґенції подорожей.

— Ти зможеш мені дістати два квитки в еСеСеСеРію? — запитав. — Я знаю, саме тепер туристичний сезон, але ти, будь ласка, постарайся — ніколи не забуду. Все одно якою лінією, яким маршрутом, аби лише якнайшвидше.

— Що ти маєш на увазі — якнайшвидше? За тиждень, два?

— Та який там тобі тиждень, два! Завтра, післязавтра, — «райт авей».

— Не знаю, Вікторе, — хіба що мені просто пощастить. Спробую.

— Дякую тобі. Тільки от що, — про це нікому ані слова.

Увечері того ж самого дня Віктор запросив до себе братів із жінками. Довгенько розмовляли про батькових родичів, дивувалися їхній поведінці, суржикові, на якому вони «разговарували», але слова поганого ніхто про них не сказав. Вирішили кожен по черзі брати родичів до себе, щоб звільнити стареньку матір від варива, бо вона за цих чотири тижні з ніг звалиться. Любить мати, як і завжди любила, ґостей приймати, та не ті вже в неї роки.

Віктор у розмові участи не приймав, щось собі мовчки думав. Згодом узяв з комоду калькулятор, звернувся до Петра:

— Мені, брате, треба зробити деякі підрахуночки. Ти працюєш в комерції, приблизні ціни знаєш. Підбий мені, як то кажуть, баланс.

Всі здивовано подивилися на Віктора, а він розгорнув список і почав перераховувати:

— Комп'ютер аЙБіеМ — один, відеокамера «Соні» — дві, запасні батареї — чотири, ВіСіаРів «Соні» з чотирма головками — два, відеокасет — двадцять, радіоприймачів «Шарп» з подвійним касетником — два, сентисайзер — один, фотоапарат «Мінолта» 7000-і, об'єктив Ф1.8, телеоб'єктив АФ 70-210 — один, кишенькових калькуляторів — десять, кишенькових програвачів касет «Соні» чотири...

— «Голд іт!» — вигукнув Петро. — Що це таке?

— Потерпи, довідаєшся! Рахуй далі.

Рахувати довелося довгенько. Були на цьому списку і светри французькі, і жіночі черевики німецької марки «Саламандер», і убрання з чистої англійської вовни, і сукні таких фірм, про які наші жінки й не чули, не те що носили, жіноча шовкова білизна, спальні сорочки з ярликами італійських фірм, і... чого тут тільки не було. Було, як то кажуть, з кожної тварі по парі. Врешті Віктор скінчив, обвів поглядом заінтриґовані обличчя, запитав Петра:

— Ну, що там у тебе, брате, вийшло?

— Шістнадцять тисяч вісімсот долярів вийшло.

— Нічого собі сума — кругленька, — сказав Віктор. — Понад рік татової пенсії.

Наймолодший Іван схопився з канапи, схвильовано запитав Віктора:

— **Поясню**й, що це таке? Не тягни. Не може ж бути, що наші тато з мамою вирішили такими подарунками збагатити свого племінника!

— Е, брате, коли б то тато з мамою — було б пів лиха. Племінничок вимагає!

— Що значить — вимагає?

— Вимагає, от і все. Вручив нашому татові ось оцей документик. Прошу, полюбуйтесь! — і Віктор кинув на стіл аркуш із чітко виповненими каліграфічним почерком колонками.

Всі глянули на аркуш і ахнули. В кімнаті зробилося тихо, як у могилі. І коли за кілька секунд дзенькнув телефон, здалося ніби хтось вистрелив з револьвера. Віктор вхопив слухавку, мимоволі підвищеним тоном гукнув:

— Гало!

— Ти чого кричиш? — почув голос Стіва.

— А-а, це ти! Ну, як там моя справа?

— Окей, пощастило. На кого квитки виписать?

— Ти насправді, чи жартуєш.

— В бізнесі жартам не місце, цілком серйозно. Завтра, 16:30, Брітіш Ейрвейс, Торонто-Лондон-Москва. Задовольняє?

— Цілком! — весело відповів Віктор. — Дякую, пане-товаришу, дуже дякую... Ось прізвища...

Віктор сам до себе усміхнувся, подзвонив батькам, попросив передати племінничкові, щоб завтра на першу були готові, він забирає їх до себе, поїдуть в Ітон Центер.

— Та нехай би в нас жили, — пробувала заперечувати мати.

— Ні, ні, мамо, — досить з вас цього щастячка, відпочивайте собі.

Під'їхавши наступного дня до батькової хати, Віктор застав гостей на веранді, з валізочками, готових у дорогу. Музикант щось говорив до батька, «ґримировщіца» заглядала в дзеркальце, пудрувала носа. Віктор весело привітався.

— Паспортів не забули? — запитав. — Бо часом і таке трапляється.

Музикант поплескав долонею по тому місці піджака, де була внутрішня кишеня, сказав:

— Паспорта всігда при мені, щоб не вкрали.

— Дуже розумно робите, — похвалив Віктор. — У нас тут аж кишить аґентами ЦРУ. На таку штучку як совєтський паспорт, ця братія дуже ласа.

— Ми об етом знаєм.

Дивлючись на своїх батьків, Віктор думав: «Що ж я їм потім скажу? Чим буду виправдувати свій вчинок? Скажу, як стелилися, так тепер нехай і сплять!»

Віктор скочив на веранду, пригорнув матір, глянув на старенького, спрацьованого батька. Глибоко в серці відчув жаль до цих добрих людей, які вік свій прожили в труді, у повсякденних турботах, ніде не їздили, нічого не бачили. Не були вони скупими, але всякі Флориди, куди вибиралися на зиму чимало знайомих, їх просто не цікавили. Щастя їхнє було в дітях, унуках, у родичах оцих, які, виявилося, не варті й понюху табаки.

— Поїхали! — звернувся Віктор до гостей.

— До свіданія, мамаша, — майже проспівала «ґримировщіца», — ми єщо увідімся!

— Канєшно! — підкинув музикант.

А Віктор подумав: «Як рак свисне!»

Від пропозиції примістити валізочки в багажнику, пасажири чомусь відмовилися, потягли з собою. Віктор глянув на годинник, часу було досить. Вирішив трошки покрутитися по місту, заскочити до Макдональда, пригостити «дорогих родичів» капіталістичним «гамбурґер»-ом, щоб було їм потім про що згадати.

— Так ми це що, — вмощуючись на м'якому сидженні, запитав музикант, — просто к вам?

— Ні, — відповів Віктор, — спочатку в Ітон Центер.

— Красота! — вирвалось у «ґримівовщіци». — Я об етом только і мечтала!

— От бачите, як воно в нас гарно виходить. Поспішати, правда, нам нічого — пізніше там не так людно буде.

— Какая разніца — раніше, чи пізніше. Ґлавноє — єдем! — не вгавала захоплена «ґримівовщіца». — Нам сказалі, що це самий большущій маґазін. У ньом — што душе уґодно! Такого маґазіна даже в Москвє нєт.

— Ні, ні, — цілком серйозно заперечив Віктор, — до Москви нам, як куцому до зайця. У вас там і Кремль, і собор Василія Блаженного, і мавзолей, і пам'ятник Дзержинському, «лобноє мєсто», а ми тут що? Провінція і не більше.

— Ну, провінція, не провінція, — сказав музикант, — но Москва, ето город городов!

— Безсумнівно, — погодився Віктор, — іншого міста з такою славою з свічкою не знайдеш.

Незабаром вони виїхали на Квінсвей і помчали в напрямку Міссіссаґи, з тим розрахунком, щоб потім було ближче до летовища.

У Віктора був якийсь дивний настрій: йому хотілося сміятися, то він закипав гнівом. Будучи до кінця чесною людиною, не міг збагнути, як можна настільки схаміти, як схаміли ці двоє, що сидять у нього за плечима. Він уже не раз чув від людей про подібні випадки такого, коли по-правді розсудити, явного грабунку, але не йняв тому віри. «Цього не може бути! — сперечався. — Даремно людей обмовляєте». А от тепер виявилося, що таки може. Обчистили б батька, як бандити серед чистого дня, ще й старим дурнем обізвали.

— Ну, так, — сказав, не оглядаючись, — заскочимо до Макдональд, перекусимо, а потім... — Віктор стримався, щоб не засміятись, — буде вам Ітон Центер.

Замовив своїм пасажирам по два «big macs, french fries», кока-колу, собі взяв чашку кави.

— Ах, і вкусно! — вигукнула «ґримівовщіца», уплітаючи за обидві щоки. — Отето я помінаю. А ви чого не кушаєте?

— Апетит щось пропав, — відповів Віктор, — нудить мене.

— У нас в Москвє тоже Макдональд імєєцца, — сказав музикант, — тільки туда не добйошся, очередь довша, як перед мавзолеєм Лєніна. Но в нас народ до очерєдей привик — нам ето ніпочом. Я вам скажу даже таке: очередь, вона в многих случаях даже задоволення приносить. Постояв часіка два, получив в конце-концов, що там давалі — от і задоволення. А без очереді яке можить буть задоволення? Прішол, уплотіл дєньґі і ушол — ніякого задоволення!

— Це ви дуже мудро підмітили, — усміхнувся Віктор. — Всякі явища, якими б неґативними вони не були, завжди потрібно пояснювати з точки самовиправдання. Нам от доводиться жити без такого задоволення, але що зробиш? У всьому винні капіталісти. Хочеш-не-хочеш — у горло тобі їхня рекляма пхає. А так би став у чергу, хоч трішки відпочив би.

— Дєйствітельно, — сказав музикант, — всьо, що тут люди знають, ето работать. У нас в цьому отношеній много лучшє. Жівйом культурно, нє спєша, водочкой развлєкаємся.

Поки пасажири, пламкаючи, апетитно доїдали свої «гамбурґер»-и, Віктор міркував над кульмінаційним моментом розв'язки свого задуму. Хотілося йому розпрощатися з цими людцями так, щоб вони запам'ятали це прощання до десятих віників. Перебирав у голові різні варіянти і врешті зупинився на спискові, що лежав у нього в кишені.

Нагодовані щасливі пасажири посідали в авто, наперед смакуючи настрій, з яким вони незабаром вийдуть з Ітон Центер-у з коробками, торбами і торбинками, повними всякого дорогого добра. «Прієду домой міліонщицей!» — думала «ґримівовщіца» і сама до себе посміхалася.

Незабаром вони знову на запрудженій автомашинами дорозі. Віктор натискав на ескелератор, проскакуючи в порожні місця то одної то другої лінії. Довгенько ніхто не обзивався. І лише згодом з-заду почулося нерозбірливе перешіптування. «Ґримівовщіца» повертала голову то до одного, то до другого вікна, мовчки штовхала свого чоловіка і показувала пальцем на літаки, що один за одним сідали, або повагом піднімалися в небо. Щось тут було для неї не цілком зрозуміле, і вона запитала:

— Куда це ми їдєм? Вєдь нам дома сказалі, шо цей маґазін в центре города.

— Ее, — усміхнувся Віктор, — вам сказали правильно, лише не сказали всього. У нас їх тут таких — два. Цей, до якого їдемо, називається «Дюті фрі».

— А шо ета по-українськи значить? — поцікавився музикант.

— У нас тут є така приповідка, — відповів Віктор, — «curiosity killed the cat». Потерпіть, матимете незабутній сюрприз.

На сюрприз довго чекати не довелося. Віктор вправно проскочив кількома розгалуженнями доріг. запаркував авто недалеко від входу у величезний будинок і, відкривши дверці заднього сидження, тоном, яким говорять наглядачі в тюрмах, скомандував:

— Виході с вєщамі!

Першим виліз музикант. За ним, тримаючи перед собою валізочку, вискочила «ґримівовщіца». Вона оглянулася довкруги, моментально збагнула, що трапилося, перелякано вигукнула:

— Господі! Он нас прівйоз в авіапорт!...

У музиканта очі потемніли, нижня губа засіпалася, він, стискаючи кулаки, кинувся до Віктора.

— Ти што ето дєлаєш, гад? — крикнув розлютовано.

Саме у цей час проходив повз них офіцер Королівської Кінної Поліції. Він на хвилину затримався, вибачився і запитав:

— You, gentlemen, have some kind of disagreement?

— No officer — відповів Віктор, — my friend is just a little exited, thats all. Thank you, sir.

— Sorry to bother you.

— No bother. Thank you just the same.

Поліцай кивнув головою і пішов своєю дорогою.

— Шумиху піднімать не рекомендую! — сказав Віктор. — Попадеш до нього в руки, буде тобі Ітон Центер. Посадить і включа викине!

Віктор хвилину мовчав, кинув убивчий погляд на своїх пасажирів, що стояли, як перелякані зайці, і сказав:

— Давай за мною!

Серед юрби вони ледве встигали. У відділі «Брітіш Ейрвейс» полагодження формальностей забрало всього кілька хвилин. Віктор попрохав молодого службовця заопікуватися його «дорогими родичами», вибачившись, що не може зробити цього сам, йому негайно треба повертатися до свого офісу. Службовець запевнив, що все буде зроблено щонайкраще. Потім, вибачившись, попросив число телефону, куди б можна було звернутися в разі наглої потреби. Віктор у поданому блокноті накидав рядок цифр, запевнив службовця, в разі чого, там ними займуться, бо то їхні брати по крові й вірі.

Телефон був у совєтське посольство.

Віктор ще раз подякував, підійшов до музиканта й «ґриміровщіци», що стояли, як вкопані, під стіною, запитав:

— Бачите отого джентелмена, з яким я тількищо розмовляв?

Обоє мовчки кивнули головами:

— Він вас проведе, куди слід. Он крісла, сідайте і ні руш! А це ось... — Віктор витягнув з кишені список, розгорнув і подав музикантові, — візьміть з собою на «долгіє і пріятниє воспомінанія»!

«Ґриміровщіцею» враз струснуло. Вона в сліпій люті задріботіла ногами, мов би її хтось припікав у п'яти, обличчя скривилося, стало подібдним на мордочку роздратованого пуделя, з горла вирвався хрипкий крик:

— Гад!!! Паразіт!!! Падлєц...

Вона зашморгала носом, з очей бризнули сльози, упала своєму чоловікові на груди і крізь розпачливе ридання простогнала:

— Господі Боже мой! С чем прієхала, с тьем уєзжаю...

Червень 14/1990.

КРЕДИТОВА СПІЛКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки від ощадностевих вкладів.

ST. MARY'S (Toronto)
CREDIT UNION LTD
832 Bloor St. West (near Shaw St.)
Tel.: 537-2163
4 Bellwods Ave. Tel.: 360-8355

ФІЛОСОФСЬКІ РОЗДУМИ

Анатолій ЩЕРБАТЮК

ПОВЕРНЕННЯ ПОЖАДИ

(цикл вражень)

ГЛИБОКІ ТРАВИ

Є образи над якими не владний час і один з них — хата із світу позамежного, біла хата з чистої землі дитинства. Тіло старої хати і її душа складають єдину суть, і з кожним роком, чим нижче крокви хати — тим ближче її суть до землі, з якої хата колись постала. В нас тепер доволі цих приземкуватих покинутих хат, що так подібні в своєму руйнуванні — спочатку вітер розшиває стріху, потім розкисає стеля, провалюються й падають долі ребра дилин, осідають купами стіни і згодом до неба, як вказівний повчальний перст, стримить лише кістлявий жовтий комин; і якщо задля цікавости ви відвідаєте ту поросту билиськом пустку, то неодмінно відчуєте її запах, запах старої сажі із того боввана. На рештках білених стін ви зможете також побачити іржаві цв'яхи з гнилим ґноттям, що тримало колись рамця, туди було напхом зібрано кілька поколінь мешканців хати: різного віку босоногі діти з однаковими лицями, дівчата в намисті, застиглі в солдатському убранні дядьки.

Щороку, їдучи цим шляхом, я зауважую, що одна, крайня хата ніяк не хоче вмирати, вона досі служить притулком для старого понурого діда. Щоразу я бачу на її покрівлі нові сліди впертих змагань того чоловіка з часом — шматки толі на сніпках, кілька нових шиферин, припнутих до лат дротом... Я пам'ятаю кращі часи цієї хати, я пам'ятаю як на клечальну неділю, коли паліють вишні, стіни хати квітчали і діл її встеляли запашним татарським зіллям, і воно, хрустке, приємно холодило ноги, коли вбігти знадвору до хати. В такі дні в кутку з божниці особливо уважно дививсь св. Пантелеймон і за склом у нього тьм'яно полискували ліплені з воску на дротяній каблучці ягідки й листки з весільного вінка господині. Вінка було недбало, збоку туди покладено, однак ніколи ніхто його вже не торкавсь, щоб поправити — вінка лише міняли, щоразу як мінялась господиня хати. Знизу до божниці ниткою хтось із дівчат причепив ялинкову прикрасу, велику, із зеленого з золотом скла шишку. Селянську обстанову — стіл, мисник, ліжко, скриню й ослін під столом — осявав циферблятом настінний дзиґар в дерев'янім футлярі. Поважно гойдавсь латунний з білою емаллю маятник і щопівгодини, після застережливого хурчання, в годиннику бемкало. Хід годинника, досить різкий, за довгі роки притерся до слуху мешканців хати і вони на нього зважали лише коли годинник зупинявсь, тоді хтось з дорослих відчиняв різьблені дверцята, чулось деренчливе накручування пружини і звичну тишу на тиждень знову було відновлено.

В дильованих стінах хати, легких і сухих, завжди було дуже тихо. Вдень, коли діти бавились надворі, тишу порушували хіба що пориви теплого вітру, тремтіння шибки й шелепання горобців в стрісі, —

важкі сніпки були натоптані пташками, жовторотими й дорослими. Вночі ж, коли місячне проміння повзло й поволі ворушило на стіні примарні квіти рушників, оживали інші звуки: зрідка писк й миттєва вовтузня в штанадарах, потім потріскування, старечий крекіт слупів і невпинне тоненьке цокання шашлів, що вгризались в дубовий сволок. Той сволок чорним хребтом пронизував і тримав на собі всю хату, з внутрішнього, нижнього його боку, якраз в головах ліжка навіть вночі виднівсь довгий видовбаний хрест, і хто вже більше не вставав з цього широкого теж дубового ліжка, останнє що він бачив — був цей хрест. Такого ж хреста я згодом побачив на стіні Софії Київської — однораменний, з шпичастими Т-подібними кінцями. Ці загострені кінці чомусь мене завжди непокоїли, в них було — це я здогадуюсь уже тепер — щось не від доброго Христа, щось ще більш древнє й зчорніле.

В селі було два таких місця, що бентежили і вабили мене своєю древньою чорнотою: церква й стара водокачка в лісі. І хоча з церкви давно вже обідрали шальовку і веселі, вигадливі богоненависники завезли і звалили перед вівтарем купу лантухів з отрутохімікатами, церква від того лише виграла — її дубові незахищені стіни від негоди остаточно почорніли, а окреслена хімічним смородом її гордовита самотність стала ще більш урочистою. І я любив сюди ходити, щоб, заховавшись в глибоких травах, слухати, як віти старезних горіхів вистукують своїми плодами її маківку, порожню, дубову, соняшну. Всі інші горіхи ми обносили ще зеленими, достигали лише ті, найвищі, що торкались бані.

За тих часів оцей чоловік на подвір'ї ще не був старим і таким понурим і одного разу, на Новий Рік — вперше й востаннє — він подарував, дав мені пачку бенґальських вогнів. Це було справжнє диво і коли на сніг упали останні світляні бризки, в руках у мене залишилась порожня обгортка із сірого цупкого паперу, з одного її боку щось було написано, а з другого — яскравими ярмарковими барвами, поєднанням кольорів невимовно прекрасним — зеленим і жовтогарячим — було зображено хлопчика в дивній вдяганці: він стояв, заклавши ногу за ногу і підносив обома руками сопілку до усміхнених уст. Я одразу відчув, що це головне, що треба негайно взнати, хто і звідки цей хлопчик і чи хлопчик це взагалі? Але ніхто з дорослих, кого я питав і показував той малюнок, ніхто не зміг прочитати чужого письма й сказати, кого там намальовано. Зрештою, я обрізав ножицями все зайве і заховав малюнок до кращих часів в коробку з ялинковими іграшками, можливо, доцільність вибору саме цього сховку мені підказав колір малюнка — золотавий з зеленим. І якби отой старий чоловік не був такий упертий, я може зайшов би до хати і відшукав ту коробку з іграшками. Однак селюк той з понурою поставою дуже суворий, тобто уразливий, і я ніколи не сходжу тут і їду автобусом «Київ-Теплик» далі повз батькову хату.

З УВАГИ НА ПІДВИЩЕНІ КОШТИ ВИДАВАННЯ І РОЗСИЛКИ ЖУРНАЛУ РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА НА «НОВІ ДНІ» ВІД НОВОГО РОКУ ВИНОСИТЬ: в КАНАДІ 27.00 кан. дол.; в США та в ІНШИХ КРАЇНАХ — 25.00 ам. дол.; в АВСТРАЛІЇ — 30.00 австрал. дол. або 25.00 ам. дол.

АДМІНІСТРАЦІЯ «Н.Д.»

UKRAINIAN Credit Union
Українська Кредитова Спілка

«Ваші вклади та позички в чужих фінансових установах збагачують їх власників і не дають ніякої користи українській справі

Ваші вклади та позички в українській кредитовій кооперації збагачують українську громаду і допомагають українській культурі»

Користайте з наших фінансових послуг

295 College St., Toronto	**922-1402**
2397 Bloor St. W., Toronto	**762-6961**
225 The East Mall, Etobicoke	**233-1254**
3635 Cawthra Rd., Mississauga	**272-0468**
247 Adelaide St. S., London	**649-1671**
38 Jackson Avenue, Oshawa	**571-4777**
1093 Ottawa St., Windsor	**256-2955**

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА ВСЯКІ ОКАЗІЇ

- **Повна кухонна обслуга.**
- **Українські й інші страви, в наших або інших залях.**

БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ! ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2126 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

• Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу. • Виконує всі фази плянування, будови і перевірки більших індустріяльних проєктів у Канаді, США та в інших частинах світу.

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

Володимир РУБАН

ТАК ЖИТИ НЕ МОЖНА!

Україна нині — країна крайнощів. У всьому. От і з пам'ятниками вождеві трудящих усього світу В. Леніну одні воюють, інші ж стають грудьми на захист монументів. Знесли пам'ятники у Червонограді, Тернополі, Львові... І відразу республікою прокотилася хвиля мітингів на захист вождя. Під гаслами: «Слава Леніну!», «Відстоїмо ленінізм!», «Не дамо забруднити ім'я Леніна!»...

І справді: не треба бруднити ім'я засновника Радянської держави (як, до речі, і будь-кого іншого). Почитаймо краще твори Володимира Ілліча. Приміром, періоду громадянської війни. Кожен радянський школяр знає, як двічі по два дорівнює чотири, що розв'язали її білогвардійці з допомогою іноземних інтервентів. Інтервенція, звичайно, була, але ось що писав В. Ленін: «Дурник Каутський» «обвинувачує нас у тому, що ми вносимо громадянську війну в село», а «ми це вважаємо своєю **заслугою**». Ось так. А тодішнє село — це 90 відсотків населення країни. То хто найперше розпалював громадянську війну?

Чи повернемося трохи назад, у листопад 1917 року. Країна готувалася до виборів в Установчі збори, і раптом — більшовицький переворот. Однак його організатор заспокоїв співгромадян: намічені вибори відбудуться, поки що ж утворюється «для управління країною аж до скликання Установчих зборів, **тимчасовий** (підкреслення моє — **В. Р.**) робітничий і селянський уряд». Тоді ж В. Ленін, визнаючи, що «Декрет про землю» складено есерами, запевнив: «І якщо навіть селяни підуть і далі за соціялістами-революціонерами і якщо вони навіть цій партії дадуть на Установчих зборах більшість, то й тут ми скажемо: нехай так... Ми повинні йти за життям, ми повинні дати повну свободу творчості народним масам».

Через тиждень відбулися вибори до Установчих зборів, які В. Ленін схарактеризував як «пропорціональні вибори, справді найбільш демократичні». Однак більшовики одержали тільки 175 місць із 715. І в січні 1918 року розігнали Установчі збори. Це стало сигналом до початку громадянської війни. «Тимчасовий уряд» діє ось уже 73 роки...

Подібні приклади можна множити. Та зіпрусь, мабуть, ще й на оцінки двох видатних російських демократів — сучасників В. Леніна — філософа М. Бердяєва й одного з засновників та лідерів партії есерів В. Чернова. Перший, проаналізувавши ленінізм і особу його творця, дійшов такого висновку: «Ленін не був поганою людиною, в ньому було і багато гарного... Але виняткова одержимість однією ідеєю призвела до страшного звуження свідомості і до морального переродження, до допущення абсолютно аморальних засобів у боротьбі». Про це ж свідчить і В. Чернов: «Леніна часто звинувачували в тому, що він не хоче чи не вміє бути «чесним противником». Але для Леніна саме поняття «чесного противника» було нісенітницею, обивательським забобоном»...

Це — з одного боку. А з іншого — тільки в Україні височить понад 50 тисяч пам'ятників В. Леніну. Як бути з ними? Нищити? Численні пам'ятники Й. Сталіну свого часу потрощили. І що — зник сталінізм? Під личиною брежнєвізму він два десятиліття переживав «друге народження»...

Голова Руху І. Драч вважає: ідеологію більшовизму треба засудити, однак з комуністами продовжувати співпрацювати. Така позиція визначає і ставлення до творця ідеології більшовизму: його пам'ятники або зносити (за умови, що є рішення органів влади), або ставити біля них плити з викарбуваним рахунком українського народу злочинній більшовицькій ідеології і практиці (скільки від них загинуло жителів України, знищено сіл тощо). На думку І. Драча, прийнятними є обидва варіанти.

Мабуть, з часом вони поширюватимуться дедалі активніше. Так уже в нас виходить: спочатку кумир створюється, потім — обов'язково розвінчується. І щоразу — переважно на емоціях, виходячи з кон'юнктурних міркувань. Хоча очевидно, що навіть із найбільшим злом боротися треба цивілізовано, чесно. Не нищити пам'ятники (Леніну, Калініну, Свердлову, Постишеву, Косіору, будь-кому іншому), а збирати десь у спеціяльно відведеному місці (наприклад, у парку): нам — на згадку, нащадкам — для науки. Адже знищений ідол може воскреснути, розвінчаний і виставлений у музеї — ніколи. Такий він може викликати лише цікавість.

В. Ленін живе у кожному з нас. По-різному, але живе. Є люди, які щиро вважають його найгуманнішим, найрозумнішим із землян. І не треба переконувати їх у протилежному. Кожний має право на ілюзію. Але — не за рахунок інших.

«Так жити не можна!» — здається, це єдине гасло, яке нині підтримують усі. Гуртуючись під ним, давайте більше дивитися в майбутнє, ніж нишпорити по темних закутках минулого. Історію треба знати. І розставити її дійових осіб по місцях, які вони заслужили, також треба. Але робити це потрібно ради цивілізованого, демократичного прийдешнього, а не для того, аби тільки розплатитися за минулі гріхи й образи. Адже мотиви діяльності не менш важливі, ніж самі дії.

Київ («Вісті з України»)

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
WEST ARKA
BOOK & GIFT STORE
ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЇ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими взорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«ВЕСТ АРКА»
2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

Олександер ВОРОНИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ПАТРІЯРХАТ

(Матеріяли щотижневої програми Радіо Свобода «З літопису Української Православної Церкви»)

18 листопада цього року в аннали історії Української Автокефальної Православної Церкви записано безпрецедентну за все її 1000-літнє існування подію — урочисту інтронізацію у Свято-Софійському соборі в Києві першого Патріярха Київського і всієї України Мстислава. Православна Церква українського народу, визволившись з довголітньої московської неволі, не тільки відновила свою повну самостійність, але й піднялась до найвищого рівня в структурі Вселенської Православної Церкви, встановивши Український патріярхат. Для кращого усвідомлення важливости цієї історичної події, ми насамперед з'ясуємо, що означає патріярхат у Православній Церкві, розглянемо його історію протягом віків та розповімо про мрії в минулому про встановлення патріярхату Української Православної Церкви, які, нарешті, здійснились у наші дні.

Слово «патріярхат» увійшло в християнську Церкву із Старого Заповіту, де патріярхами називали визначних мужів юдейського народу, що вели свій люд у вірності Єдиному Богові. Спочатку патріярхами титулували усіх християнських єпископів, як верховних пастирів стада Христового. Зрештою, у перші сторіччя християнства ієрархічні титули, як і вся церковна структура, не були ще виразно визначені і часто вживались, як синоніми. Але з V століття титул патріярха набрав свого справжнього значення і почав присвоюватись лише керуючим єпископам великих церковних округ. У той час було п'ять патріярхів Вселенської Церкви: Римський, Костянтинопольський, Олександрійський, Антіохійський та Єрусалимський. Всі вони були незалежні і рівні між собою. Римський патріярх — папа — мав перевагу чести, як голова Церкви у центрі могутньої Римської імперії, а після заснування імператором Константином Нового Риму — Константинополя — патріярх Костянтинопольський (або Царгородський, як називали його на Україні) став найвпливовішим на Православному Сході. З VI сторіччя він носить титул Вселенського патріярха, хоч це не дає йому жодних особливих прав чи привілеїв, а є лише визнанням історичного значення Царгородського патріярхату в історії Вселенської Православної Церкви. Після розподілу Церков 1054 року Східня Православна Церква залишилась з чотирма патріярхами, чільне місце серед яких далі займав патріярх Царгородський.

З часом з лона існуючих патріярхатів почали відділятися автокефальні Церкви різних країн і народів. Мати свій власний патріярхат було справою престижу, і тому зрозуміло, що до цього прагнули володарі та церковні керівники держав, що виходили на історичну арену. Болгарський цар Борис I, охрестивши свою країну у другій половині IX сторіччя, негайно звернувся до Царгороду з проханням поставити для Болгарії власного патріярха. Це прохання зустрілося з відмовою. Відмовив йому і Рим, а Царгородський патріярх згодом прислав до Болгарії лише архиєпископа. Болгарський патріярхат проголошено за царя Симеона в

Члени Кредитової Спілки «Союз» вірять в майбутність нашої Української Громади

Наша майбутність — це наші діти... це одна з причин, що ми збудували майданчик для гри на оселі «Київ» в Культурному Центрі Св. Володимира в Оквіллі.

Але Кредитова Спілка «Союз» не думає, що наш або ваш фінансовий стан є дитяча гра, і тому, крім Торонта, наша Кредитова Спілка тепер знаходиться також в Ошаві, й в Міссіссазі. Ми поширюємо наші обслуги, щоб ви могли здійснити ваші майбутні мрії. Прийдіть і станьте членом родини Кредитової Спілки «Союз»!

So-Use Credit Union Members Believe in the Future of the Ukrainian Community

That future starts right here with our children... and it's one reason we built a playground at the St. Wolodymyr Cultural Centre in Oakville.

But So-use doesn't think that their or your financial future is child's play, that's why we're now in Oshawa and in Mississauga, Growing to give you the range of services that will help make your future dreams come true. Come and join the So-Use family!

2299 Bloor Street West, Toronto	**763-5575**
2267 Bloor Street West, Toronto	**763-5575**
406 Bathurst Street, Toronto	**363-3994**
31 Bloor Street East, Oshawa	**432-2161**
26 Eglington Avenue West, Mississauga	**568-9890**

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

• 2295 Bloor St. W. • Roncesvalles Ave.
1094 St. Clair Ave. W.• 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

кінці IX сторіччя — всупереч волі Царгородського патріярха. І хоч 927 року Царгород визнав незалежного патріярха у Болгарії, Болгарський патріярхат ліквідовано, коли країна опинилась в XI сторіччі під владою Візантії. Цей імперський підхід Царгородської патріярхії до питання незалежности Болгарської Церкви проявився знову уже в XIX сторіччі. Царгород не тільки не визнав нововідновленої після століть турецької неволі Болгарської Церкви, а навіть засудив 1872 року незалежницькі прагнення православних болгар, як єресь «філетизму»; мовляв, творення Церков на національній основі не відповідає вченню Христової Церкви. Одначе, цієї позиції (на якій, до речі, базує свій опір автокефалії Української Православної Церкви Москва) не підтримали інші Православні Церкви. Болгарська Церква утримала свою незалежність, а 1953 року відновила свій патріярхат.

З XIV сторіччя походить патріярхат Православної Церкви у Сербії, заснований в часи найбільшого розквіту цієї країни за царя Стефана. Проіснував він трохи більше, як століття, доки Сербія не була поневолена турками; в кінці XVI сторіччя був відновлений, але згодом Царгород знову взяв Сербську Церкву під свою юрисдикцію і скасував патріярхат. Остаточно відновлено Сербський патріярхат щойно у 1920 році.

Румунська Православна Церква, початки якої сягають кінця IX сторіччя, протягом багатьох століть була національною Церквою румунського народу та допомогла йому зберігати почуття національної самобутности під час турецької неволі. 1925 року вона проголосила свій патріярхат.

Патріярхат національних Церков — це найвища і найпрестижніша форма церковного устрою у Вселенській Православній Церкві. Тож зрозуміло, що прагнення мати власний патріярхат притаманне Церкві кожного народу. Але це прагнення не завжди знаходить підтримку з боку вже існуючих патріярхій, зокрема коли це означає вихід з-під їхньої юрисдикції. Греки, в руках яких свого часу були всі східні патріярхати, ревно пропагували за часів Володимира Великого ідею, що п'ять історичних патріярхатів повинні охоплювати всю Вселенську Церкву. Римські папи послідовно висловлювали претенсії до повної влади над усім християнством, і коли у XIII сторіччі західні хрестоносці завоювали землі на Православному Сході, створили там Латинську імперію, православних патріярхів було замінено латинськими. Номінально вони існують і тепер, хоч ніякої влади не мають і всі, за винятком латинського патріярха Єрусалиму, перебувають у Римі.

Московська Церква проголосила свій патріярхат 1589 року — через півтора століття після того, як вона самочинно відділилась від Київської митрополії і тим самим вийшла з-під юрисдикції Царгородського патріярха. Бажання московських царів піднести престиж Церкви в їхній дедалі зростаючій в могутності державі — цілком зрозуміле. Але шовіністична Російська Церква ще й до сьогодні не може усвідомити, що таке саме бажання можуть мати і Церкви, які вона поневолювала протягом століть, зокрема Українська Православна Церква. Тому й зустрічає вона таким шаленим спротивом нове відродження Української Автокефальної Православної Церкви.

***

Коли Володимир Великий проголосив християнство офіційною релігією Київської Русі, Церква в його державі мала всі підстави бути піднесеною до рівня патріярхату. Вона охоплювала більшу територію, ніж уся територія Церкви-матері — Царгородської патріярхії, а з могутньою державною, якій служила Київська Церква, рахувався увесь тодішній цивілізований світ. Одначе в історичних матеріалах з тих часів немає жодних вказівок на те, що Володимир будь-коли намагався здобути патріярха для своєї Церкви: можливо, він погодився з аргументом греків про виключність первісних патріярхатів. Зрештою, про церковний устрій та організацію доби Володимира Великого можна лише висловлювати припущення, бо про це не збереглось майже ніяких відомостей.

За Ярослава Мудрого Київська Церква зробила рішучу спробу усамостійнитись від Царгороду, вибравши 1051 року свого власного — не присланого греками — митрополита Іларіона. Можна припускати, що коли б цей великий князь, який завершив християнізацію Київської держави і спорудив святу Софію, жив довше або якби після його смерти княжий престол зайняла рівна йому особистість, то питання автокефалії і навіть патріярхату Православної Церкви Русі-України напевне було б вирішене уже в ті давні часи. Але так не сталося. Братовбивчі княжі міжусобиці, напади зовнішніх ворогів, а потім татарська навала — ослабили і кінець-кінцем знищили могутню Київську державу, а з нею і перспективу на незалежну Церкву.

Ідея патріярхату Української Церкви виринула знову у XVII сторіччі в колах уніятської ієрархії. Не маючи підтримки з боку народу, який в масі залишився вірним Православній Церкві, уніятські єпископи намагались перетягнути на свій бік православних обіцянками, що після створення «універсальної унії», яка охопила б усе населення України, Церква, об'єднана з Римом, буде підвищена до рівня патріярхату. Але православні не спокусились на цю ідею, і щобільше — Київський собор 1628 року засудив головного поборника «універсальної унії» у своїх лавах — архиєпископа Полоцького Мелетія Смотрицького, який того ж року перейшов на унію.

Патріярхат Церкви на Україні знову було використано, як приману для православних, за часів Київського митрополита Петра Могили. Ідею створення патріярхату, підпорядкованого Римові, активно пропагував король Володислав IV, зацікавлений у припиненні міжконфесійної боротьби у своїй державі. Натомість римська курія з політичних міркувань поставилась до цієї ідеї з явною нехіттю, не бажаючи викликати гнів Царгороду, з яким Рим сподівався відновити єдність на зразок Флорентійської унії. Не вдалась і спроба втягнути в акцію за створення патріярхату в рамках «універсальної унії» митрополита Петра Могилу, якого уважали ідеальним кандидатом на патріярха. Цьому великому митрополитові, за якого Православна Церква на Україні переживала золоту добу розвитку, очевидно залежало на поверненні українському народові релігійної єдности, що її розбила Берестейська унія. Але його пропозиції щодо поєднання Церков були цілком відмінні від уніятських, що зводились до поширення унії (навіть якщо під керівництвом патріярха) на увесь український народ. Митрополит Петро Могила вважав необхідною передумовою нової унії

згоду на це Царгородського та всіх інших східніх православних патріярхів, що по суті означало б припинення церковного розколу 1054 року. За папою мала б признаватися першість, але першість чести, як це було у перші віки християнства, а не першість автократичної влади; за давньою засадою, він був би «primus inter pares» — перший серед рівних. Очолена власним патріярхом Українська Церква була б, згідно з ідеями митрополита Петра Могили, ланкою єднання між Сходом і Заходом, але не була б залежною ні від одного, ні від другого. Зрозуміло, що для Риму такі ідеї були цілком неприйнятні.

Після смерти митрополита Петра Могили у 1647 році ідея українського патріярхату була надовго похована. Можна припускати, що Українська Православна Церква була б завершена патріярхатом у Козацькій державі XVII сторіччя, якби ця держава утрималась і зайняла постійне місце на мапі Европи. Але історичні обставини склались так, що вже невдовзі після підписання Богданом Хмельницьким злощасного Переяславського договору уже й мови не могло бути про власний патріярхат, а церковна незалежність збереглась на Україні лише протягом 32 років. Потім прийшла понад двосотлітня темна неволя українського народу та його Православної Церкви під пануванням Москви.

***

З вибухом революції 1917 року і народженням національно-визвольного руху в Україні, розпочався рух за незалежність Української Православної Церкви, а разом з тим знову виринула ідея українського патріярхату, як найвищої форми церковного устрою, на яку Церква великого українського народу має повне право. Уже в квітні 1917 року, виступаючи на масових зборах у Києві, громадсько-політичний діяч Микола Міхновський закликав до боротьби за автокефалію Української Православної Церкви на чолі з власним патріярхом. Шалений опір російського єпископату на Україні намаганням православних українців унезалежнити свою Церкву від Москви не дозволив на такий розвиток подій, за якого можна було б думати про здійснення мрій про патріярхат Української Православної Церкви. Не було згадки про патріярший устрій в жодному державному законі українських урядів, що торкався питання Церкви ні за гетьманату, ні за Української Народної Республіки. В умовах тяжкої нерівної боротьби української держави за існування, це, очевидно, вважалось передчасним. Не ставилось питання про створення Українського православного патріярхату і в колах Української Автокефальної Православної Церкви, відродженої 1921 року, хоч можна припускати, що за умов нормального розвитку, без утисків і гонінь з боку богоборної влади, ця ідея напевне виринула б і була б здійснена.

Все ж, діячі українського національного визволення, розробляючи в час боротьби за утримання незалежности проекти устрою майбутньої української держави, мали на увазі питання незалежности Української Православної Церкви і висловлювали переконливий погляд, що вона повинна завершитись власним патріярхатом. У травні 1920 року в Кам'янці Подільському було опубліковано опрацьований Всеукраїнською Нацьональною Радою проект конституції України під назвою «Основний державний закон про устрій укра-

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукаційні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- морґеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326
2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883
4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273
221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панама, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KIDS' THINGS

CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2 (416) 767-7860

інської держави». Другий розділ цього документу присвячений Православній Церкві. У статті 11-ій для Православної Церкви на Україні передбачається найвищий рівень завершеності: «Православна Церква в межах Української Держави є автокефальною з Патріярхом у Києві на чолі».

Необхідність власного патріярхату для української Православної Церкви усвідомлював і Головний Отаман Симон Петлюра. У листі до міністра ісповідань уряду УНР Івана Огієнка з 19 грудня 1921 року він сконстатував сумний факт, що «далі власного митрополита у столичному місті наші автокефальні мрії й змагання не йдуть і поза вищу церковну раду при тому ж митрополиті не сягають». Самої автокефалії не досить, — доводив Симон Петлюра. — «Коли ми хочемо надати Українській Церкві, як Церкві апостола Андрія Первозваного, відповідаюче їй значення, то ми повинні моменти, зв'язані з цим завданням, до логічного кінця продумати і в таку зовнішню форму втілити, яка б відповідала тому змістові, що в ній і в її історичнім атрибуті міститься».

Головний Отаман нагадав, що Сербська Православна Церква дійшла до найвищого ступення завершености «при першій змозі, в парі з затвердженням політично-державної самостійности у формі власного патріярхату, тим самим ставляючи справді належну «точку» над справою (своєї) автокефалії». Це сталося 1920 року. Симон Петлюра робить висновок: «Я думаю, що Українська Автокефальна Церква головою своїм повинна мати власного патріярха, як цілком логічне завершення її ієрархічної архітектоніки і еволюції нашої національної думки, нашої національно-державної ідеології. Український патріярх — рівний патріярхові Московському — це річ, потреба якої вимагається інтересами української Церкви».

Усвідомлюючи, що ці думки висловлюються за дуже несприятливих обставин, Головний Отаман закінчує свого листа такими словами: «Я певний, що ідея власного патріярхату, як найбільш доцільної ієрархічної форми в організації Української Автокефальної Церкви, носиться у свідомості чи може напівсвідомості, наших церковних кругів, шукаючи лише стимулу, імпульсу для свого виявлення й кристалізації».

*
**

Такий стимул з'явився щойно через сім десятиліть, коли після довголітньої неволі на Україні почалось нове відродження Української Автокефальної Православної Церкви. 22 жовтня 1989 року, у своєму першому архипастирському зверненні до українського народу після очолення ним УАПЦеркви, єпископ Іоан Боднарчук заявив: «У 1917 році, після лютневої революції, Грузія проголосила у себе Грузинську Автокефальну Православну Церкву. Волею народу керівник її отримав титул патріярха. Православних грузинів є десь близько восьми мільйонів. І чому ж ми не можемо мати свого патріярха?»

І справді — чому? Чому можуть бути незалежними і мати свого патріярха Церкви Болгарська, Сербська, Румунська, які значно менші Української, а Українська Церква в найкращому випадку мусить задовольнятися лише обмеженою автономією під керівництвом митрополита — намісника чужої Російської Церкви? **Чому не може** бути дружньої сім'ї вільних слов'янських народів, про яку мріяли члени Кирило-Мефодіївського братства, з вільними патріяршими Церквами — членами дружньої сім'ї Вселенської Православної Церкви?

Такі міркування і були тим стимулом, що спричинився до реалізації 5 червня 1990 року вікової мрії про український православний патріярхат. Того дня делеґати Всеукраїнського Собору УАПЦ у Києві одностайно ухвалили піднести Українську Автокельну Православну Церкву до рівня патріярхату і обрали митрополита УАПЦ в діяспорі Мстислава першим патріярхом Київським та всієї України.

Цей історичний акт Собору УАПЦ був приголомшуючим для Російської Православної Церкви і застійної влади. Церква-поневолювач зареаґувала на нього новим засудом «розколу» (як вона називає відродження поневоленої Церкви) і деяким поширенням прав офіційної Української Православної Церкви, які, одначе, не виходять за межі автономії. Влада довгий час продовжувала відмовляти в леґальному визнанні УАПЦеркви, чинила перешкоди в її поширенні і кілька місяців не видавала митрополитові Мстиславові візи на в'їзд в Україну. Але постійні домагання з боку віруючих, пікетування, голодівки, петиції, врешті-решт зламали опір. Українську Автокефальну Православну Церкву офіційно зареєстровано 2 жовтня, а 18 листопада у стародавній історичній Софії у Києві відбулась перша в українській церковній історії інтронізація патріярха Київського і всієї України.

Виникає питання: чи не занадто поспішний був акт проголошення патріярхату? Чи не слід було Церкві спочатку укріпитися по всій Україні, здобути визнання усіх інших автокефальних Православних Церков? Якщо керуватися прикладами з церковної історії, то можна з певністю ствердити, що рішення Всеукраїнського Собору УАПЦ було правильним і вчасним кроком. Ані Болгарська, ані Сербська, ані Румунська Церкви не були б сьогодні патріяршими Церквами, а можливо не були і незалежними, якби самі при першій нагоді не проголосили свою автокефалію і не встановили патріярший устрій. Після доконаного факту раніше чи пізніше приходило і визнання.

Проголосивши власний патріярхат, Українська Автокефальна Православна Церква не присвоїла собі того, що їй не належить. Вона виборола собі право на повну незалежність і патріярхат своєю 1000-літньою історією, 1000-літньою вірністю Православній Вірі, своїм величезним вкладом в духовну і культурну скарбницю Вселенського Православ'я, жертвами її мільйонів мучеників. Тож визнання її автокефалії й патріяршого устрою — це справа, яка неминуче буде вирішена в майбутньому, як постулят Божої та історичної справедливости.

Було б глупо казати, що СССР не хоче миру. Він хоче миру, але такого, як він хоче.

ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТІТЬ ДЛЯ НИХ ЯК ПОДАРУНОК ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ"!

НАМ НЕОБХІДНІ КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Перебуваючи в США я з цікавістю перечитував українські газети. В щоденнику «Свобода» від 6.10.1990 р. із статті „В Україну поїде 300 комп'ютерних систем", дізнався про ту велику роботу, яку проводить Ярослав Шепелевець (Джан Шеп, пастор Євангелицької-Лютеранської Церкви Америки) щодо допомоги Україні. Зокрема заслуговують на щиру подяку і всіляку підтримку старання щодо придбання комп'ютерних систем для наших шкіл. В даній статті сказано, що комп'ютери робитимуть українські школи у найбільш зрусифікованих районах України більш престижевими і перспективними.

Чи насправді самі лише комп'ютерні системи робитимуть школи більш престижевими? Я вважаю, що суттєве значення при цьому має те, якою мовою складена комп'ютерна програма.

В даній статті не вказано, якою мовою складена програма.

Але, якщо програма вироблена англійською мовою, а до неї додано тільки український шрифт, то це в силу того, що ні діти, ні учителі в достатній мірі не володіють англійською мовою, — викличе певні труднощі щодо користування комп'ютерами, зменшить той коефіцієнт корисної дії, ту віддачу, яку можна було б дотримати, як би мова була рідною. Я розумію, саме це — отримати якнайбільшу користь у навчанні дітей — мають на увазі всі пани-добродії, котрі вислали комп'ютери, а не лише переведення самої акції допомоги.

Отже, в силу того, що вчителям і учням буде важко відразу працювати, провадити навчальний процес на комп'ютерах, програма яких є англійською мовою, вони будуть намагатись полегшити собі завдання і намагатимуться пристосуватись до існіючих вже програм, а це програми російською мовою. Силою тої реальної ситуації, яка є сьогодні на Україні, навчальний процес на комп'ютерах, програми яких складані англійською мовою, по більшості — «задля добра учнів і навчального процесу» буде сприяти тому, що будуть шукати і користуватись програмами на російській мові, а це сприятиме ще більшій русифікації українських шкіл.

Майже всі цивілізовані народи світу спромоглися виробити програми для роботи з комп'ютерами своєю рідною мовою. Це зробили навіть народи, які користуються гієрогліфами, що було очевидно важко зробити. Відсутність програми аглійською мовою не перешкоджає представникам всіх цих народів сумлінно вивчати і добре володіти англійською мовою.

Підростаючому поколінню існування комп'ютерних програм рідною мовою дає можливість легко засвоїти комп'ютер та добре працювати на ньому. У дітей закладається почуття пошани і гордости до своєї рідної мови, за допомогою якої можна наказувати і керувати машиною.

Прибувши до Клівленду (штат Огайо), я довідався, що існує комп'ютерна програма українською мовою і є теоретичний посібник щодо користування цією програмою «РЕДАГОПИС». Я з приємністю запізнався з автором цього посібника паном Василем Хміляком, працівником української фірми «Beta Systems Engeneering Inc.» (8418 Vista Lane, Cleveland, Ohio, 44130). Дана програма апробована Міжнародним Інститутом Менеджементу у Києві. Актуальність і необхідність користування програмою, складеною українською мовою, є вирішальним, переломовим моментом у житті України, коли стоїть питання про реальний зміст закону про мови, декларації про суверенітет (які мають на меті закріпити державність української мови на території України), — саме у навчальному процесі, у вихованні наших дітей нашого майбутнього, майбутнього України, не може бути дискусії ні у діяспорі, ні на Україні.

Вважаю, що **тільки** комп'ютерні системи **з українською програмою** робитимуть українські школи у найбільш зрусифікованих районах України більш престижними і перспективними.

Адвокат **Юрій Колотій**
м. Львів, Україна

БУДЬМО УВАЖНІ!

З'ясована Ю. Колотієм проблема з комп'ютерними системами й програмами для українських шкіл належить нині до найважливіших. Через незнання справи, не допомагаймо мимовільно русифікувати україномовні школи в Україні та ще й за свої власні гроші. Посилаючи комп'ютери в Україну, не довіряйте метким але несумлінним комерсантам, а вимагайте від них підписаного документу від Інституту Менеджементу в Києві або від відповідної комісії СКВУ чи від іншої авторитетної освітньої української установи, що дані комп'ютерні програми є україномовні, мають задовільний посібник і рекомендуються для вживання в українських школах. — **Ред.**

«БЕЛЛ КАНАДА» ПРОБУЄ ВПРОВАДЖУВАТИ ФАКС-БУДКИ

(Канадська Сцена) — Одним з найбільше феноменальних явищ в розвитку обладнання для провадження бізнесу за останні 10 років стали факсимільні апарати, котрі можуть через телефонний провід передавати надрукований текст, друкувати самі або записувати повідомлення.

Успіх факс-апаратів у Канаді швидко закорінився у сфері поштових послуг і став популярним у зв'язку з уповільненням роботи пошти, яка ще й має властивість страйкувати.

Тепер «Белл Канада» вивчає пропускну можливість факс-послуг для населення на зразок телефонних будок.

Факс-машини встановлюються в аеропортах, на вокзалах і в готелях Монтреалю й Торонто. Великої різниці між ними і телефонними будками нема, хіба що факс-машини встановлюються на пересувній основі. Все це достосоване для вживання кредитових карток типу «Віза», «Мастеркард» чи «Амерікан Експрес», і може використовуватися в будь-який час дня чи ночі.

Олександра Ю. КОПАЧ

УЛАС САМЧУК — ЛІТОПИСЕЦЬ XX-го СТОЛІТТЯ

(До 85-ліття з дня народження)

Улас Самчук народився 20 лютого 1905 р. в селі Дермані на Волині, в родині Олекси й Анастасії. У своєму селі скінчив народню школу, а в Крем'янці гімназію. Після того відбував він обов'язкову військову службу в польській армії. Ідучи за своїм великим бажанням виїхати за границю, в широкий світ, утікає Улас з війська, переходить границю до Німеччини (1927 р.) і в Бресляві записується на студії в університеті. Згодом, з Бреслява переїжджає до Праги, де й продовжує свої студії в Українському Вільному Університеті. На той час Прага була найбільшим українським осередком культурного життя поза Україною.

Писати почав Улас Самчук ще в гімназії в Крем'янці. І вже від 1925 р. короткі його оповідання друкувались у Варшаві, в журналі «Духовна Бесіда», а згодом у Львові в журналах «Дзвони», «Дажбог» і в «Літературно-Науковому Віснику». У тих роках письменник багато працює в літературі. У Львові 1932 р. виходить друком його перша книжка «Куди тече та річка» як перший том трилогії «Волинь» (два наступні томи: «Війна і революція», «Батько і син»). Книжка «Куди тече та річка» принесла письменникові славу доброго, цікавого прозаїка і першу нагороду від Товариства Письменників і Журналістів у Львові (1934 р.) У Львові вийшли друком ще дві повісті Уласа Самчука, а саме, «Кулак» (1932 р.) і «Марія» (1934 р.) про страшну голодову трагедію в Україні.

У час II-ої Світової війни Улас Самчук вертається на Волинь, до Рівного і стає там головним редактором газети «Волинь». А була вона дуже важлива і широко читана. На цьому пості редактора працює письменник до 1944 р., відвідує Полтаву, Харків, Київ, де й пізнав свою дружину Таню.

Під кінець війни, в наслідок змін і тиску обставин виїжджає Улас Самчук зі своєю дружиною на Захід, до Німеччини, де й проживає до 1948 р. Весь той час постійно працює в літературі, дає новий роман «Юність Василя Шеремети» (1947) і пише мемуари. Але крім цього цікавиться і життям своїх земляків, тяжко переживає недолю молодих українців, виселених німцями зі сіл і міст України, перевезених на роботи до «Райху». Там наші люди були позбавлені всіх прав і мусіли носити на раменах принизливий напис «Ост». Це все спонукало автора писати новий твір «Ост», про життя української людини в пореволюційних жорстоких часах.

Він цікавиться також життям українських письменників. Бачить він потребу взаємного зближення і взаємної допомоги. У наслідок своїх роздумів Улас Самчук став натхненником і організатором Об'єднання письменників еміґрантів у широкому маштабі. І так під кінець вересня 1945 р. в Німеччині, у Фюрті, ініціятивна група проголошує декларацію МУР-у, себто Мистецького Українського Руху. МУР об'єднав українських мистців слова, пензля, сцени. Головою МУР-у вибрано Уласа Самчука. Між членами основниками були: Василь Барка, Микола Шлемкевич, Докія Гуменна, Оксана Лятуринська, Євген Маланюк, Юрій Шевельов і інші. Об'єднання ставило високі вимоги до літературної творчости. Від 1946 р. до 1947 видано було три „Збірники літературно-мистецької проблематики", декілька вартісних творів, виходив літературно-мистецький журнал «Арка». Четвертий Збірник, хоч уже готовий, не вийшов друком, бо почалось велике переселення з Европи до різних країв світу.

Тоді й Улас Самчук залишає Европу, а переїхавши до Канади, поселюється у Торонті, де й проживав з дружиною Тетяною аж до своєї смерти 7 VII 1987 р. Завжди активний, діяльний, він часто виїжджав до різних міст Канади, а згодом і до Америки, особливо до Нью-Йорку. Туди саме переїхала з Европи велика група наших письменників, між ними Григорій Костюк, Святослав Гординський, Євген Маланюк, Остап Тарнавський та інші, і вони створили 26 червня 1954 р. Об'єднання Українських Письменників „СЛОВО". Улас Самчук був одним з основників „Слова". По своїй діяльності стало воно продовженням колишнього МУР-у. Улас Самчук постійно був членом головної управи „Слова", працював над його розбудовою, бо організація поширилась на всі країни світу, крім України, і звичайно СССР. Брав він участь у всіх з'їздах „Слова", часто з основними доповідями, був членом Ред. Колегії збірників „Слова". Крім цього проживаючи в Торонті брав участь у житті нашого відділу „Слова", в усіх імпрезах і вечорах, зокрема авторських, для письменників-гостей. Доволі часто їздив він на довший час до США, де збирав матеріяли про поселення наших піонерів від самих початків, вивчав їхні проблеми, умів їх аналізувати і закріплювати в літературних творах.

Улас Самчук справді письменник літописець української нації нашого століття. Перші ж його твори писані в роках 1932-1937 «Кулак», «Марія», «Гори говорять», «Волинь» — це літопис тогочасної України з її жахливою голодовою трагедією. У Німеччині зображує переселенчі табори втікачів від московської комуністичної влади. Переїхавши за океан досліджує життя наших еміґрантів у Канаді та в Америці і дарує нам твори: «На твердій землі» про Канаду (1967) та «Слідами піонерів» (1980) про Америку, працює над трилогією «Ост», перший том якої «Морозів хутір» друкований ще в Німеччині (1948 р.), другий том «Темнота» в Америці (1957 р.), а третій і останній том — «Втеча від себе» в Канаді (1982 р.). Ця трилогія розкриває життя нашого народу в трагічних обставинах комуністично-московського режиму, в переселенчих таборах у Німеччині та проблеми наших еміґрантів за океаном, у Канаді та Америці.

Багата творчість автора обіймає також спогади і переживання у час воєнних подій II-ої світової війни та переселення. А саме «П'ять по дванадцятій» (1954), «На білому коні» (1956), «На коні вороному» (1975) і «Планета ДІ-ПІ» (1979). Не можна поминути і цікаву монографію про капелю бандуристів під назвою «Живі Струни».

Улас Самчук займався також журналістикою. У своїх статтях розглядав він пекучі проблеми наших днів. Дослідниця цієї ділянки Анна Власенко-Бойцун у своєму есею «Улас Самчук як публіцист» („Слово" ч.XII, ст.121), зібрала 112 його дописів і статтей до преси на теми політичні, літературні і програмові. Авторка пише: «Своїм вістрям журналістика Самчука звернена проти руйників людської праці, культури, цивілізації, проти комунізму, який Самчук уважає деструктивною лявіною нашого століття».

1980 р. ОУП „Слово" святкувало 75-ліття письменника.

«Палаюча енергія» Уласа Самчука допомагала й у дальших роках творити духове життя не тільки серед письменників „Слова", але в усій культурній діяльності українців в Північній Америці. Та роки минали, вичерпувались сили письменника. Він часто хворів. Прийшлось продати дім на Ґленлейн Авеню 429, перенестись до апартаменту, де менше було роботи, і довкола жили свої люди. З великим жалем попрощав він свій городчик, кущі, квіти, що їх сам садив і доглядав. Просторий гарний апартамент не міг заступити живих квітів і «доторку землі», як казав письменник. Друзі-приятелі часто відвідували подружжя Самчуків, дискутували про події на Україні, навіть «футуризували», як казав Улас Самчук, і сам передбачував упадок більшовизму та розвал імперії.

У тому часі, хоч ув'язнений у кріселку, ніколи не нарікав, а завжди знаходив слова заохоти до праці, слова доброї поради. Проминуло ще декілька років і панство Самчуки перенеслись до Дому ім. Івана Франка, де письменник знайшов добру опіку та поміч. Дуже вже хворів, часто пролежував у шпиталі. Ніколи одначе не втрачав духової ясности і доброго слова признання та заохоти до творчої чи громадської праці.

З останніх років життя Уласа Самчука збереглися в авторки цієї статті записи в «Щоденнику», і в них ясніє постать нашого великого письменника і надзвичайної людини.

Творчість Уласа Самчука ще зовсім не опрацьована. Деякі критичні статті, що тут і там друкувались у наших журналах, не схоплюють глибини його філософської думки, ні багатства літературного стилю. Сам письменник уважав, що лишень «майбутність і лишень там удома може зробити належні висновки» («Втеча від себе», стр.429).

Літературна творчість Уласа Самчука, великого літописця української нації нашого століття, жде свого дослідника.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ МОДНИХ ОДЯГІВ

DANYA

FASHION SHOPPE

2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: **766-4511**

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

arka shoes

- **Великий вибір вигідного і модного взуття.**
- **Реґулярні і ширші фасони.**
- **Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.**

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE — GALLUS — ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) **TONY HRUBI**
TORONTO, ONT. M6S 1N4 **(416) 763-1851**

M - C DAIRY

- **ЙОҐУРТ**
- **ГУСЛЯНКА**
- **БІЛИЙ СИР**
- **СМЕТАНА**

212 Mavety Street
TORONTO, ONTARIO
Tel: 766-6711

У С Е С М А Ч Н Е ,
Д О Б Р О Я К І С Н Е !

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси
2902 Dundas St. W. (west of Keele)
Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку

Власник: **Степан Кузик** **Tel: 763-6674**

ЛИСТКИ З ЩОДЕННИКА

26 листопада 1974 р.

Учора була я з паном В. Софроновим-Левицьким з візитою у п-ства Самчуків, і то від нашого «Слова».

Письменника Уласа Самчука давно вже знаю, ще з Городка біля Львова, чи не з 1942 року.

Тривожні дні котилися тоді над нашими головами, скрізь непевність жахливими очима заглядала, а ми інколи про все забували. Пан Улас умів аналізувати події, а пані Таня, велика красуня, чарувала чорними очима і мелянхолійним голосом. Для мене це були люди наче з іншої сфери, хоч до того часу стрічала я письменників, але всі вони були з Галичини, і українська мова в їхніх устах була така сама, як і моя. А тутже, у п-ства Самчуків, мова була якась інша, незвична і... гарна. Та тепер, уже в Торонті, наче різниці вирівнялись у голосі і вигляді.

Високий їхній дім на бічній вулиці, звичайний дім великого міста, стоїть впритул до парку, наче над проваллям.

Два великі вікна в сальоні, а за ними тільки плетива галузок, грубих, тонких, тонесеньких, у сірих хмарках замотані злегка хитаються... Книжки на полицях, величезні картини на стінах і портрет Т. Шевченка.

Гостинність, як звичайно, українська — чай, кава і добра бабка, що її спекла сама пані дому. Але що там — найцікавіша розмова!

Наше «Слово» хоче влаштувати 70-ліття. Пан Самчук згідний з пропозицією з якою ми саме прийшли в делеґації від управи.

Можна й вечір у «Слові» з читанням творів, з доповіддю Григорія Костюка, можна б і для ширшого громадянства концерт з відповідною програмою. Приїде Гр. Китастий, друг Уласа Самчука, і Юрій Стефаник з Едмонтону, він же голова «Слова» на Канаду, а далі мистецькі точки, особливо уривки з драми «Шумлять жорна»...

А там поплила розмова й на інші теми. — «От цей дім, рішили ми з Танею, записати на осередок культури з Вінніпеґу як філію. Сюди будуть приходити читати книжки, студіювати архівні матеріяли і дві тисячі листів, що їх я зберіг від різних людей, здебільша письменників і мистців», — говорить господар*.

Серед листів є в нього листи від Винниченка. Улас Самчук захоплювався ним, як і його покоління, а тепер знов, каже, прочитав «Записки Мефістофеля» і уважає, що це не тільки молодечий ентузіязм, але дійсно великий талант, між нами неслушно забутий. Правда, інша річ його невдала політика! Багато інших тем впліталося в розмову і парапсихологія, і гороскопи, і театр, і демонстрація, на яку всі лихі за довжезну програму. Промайнула година і більше, а пан Улас згадав ще свою книжку «На твердій землі», і книжку нову, що недрукована лежить десь там у Нью-Йорку, це про українців в Америці. При тому висловив свою високу оцінку всім пропам'ятним книгам, альманахам, що є прекрасними джерелами про наше життя.

Подумала й я тоді про Альманах Городенщини, що так безпам'ятно лежить у паперах.

Сердечно попрощавшись, сходимо обоє з паном Левицьким вузькими стрімкими сходами, на вулицю. Осіннє сонце привітно усміхнулось з-поза сіравих хмарок.

17/II 85 р. Наша Управа «Слова» відвідала пана Уласа Самчука, почесного Голову «Слова», і привітали ми його з 80-літтям. Прийшлось і мені сказати декілька слів від нас усіх. Згадала я Ляо-Тсе «Хто йде дорогою совершенности, той не збирає скарбів для себе. Його надбанням є те, що він дарує іншим. Так і наш письменник подарував нам, нашій нації, прекрасні дарунки своєї творчости, тож хай Господь благословить Вас на многі творчі літа»! Заспівали ми «Многая літа» і подарували символічний подарунок — золоту ручку. Довго ми гуторили при каві, з тісточками при вині. А були: Світлана Кузьменко, Рися Голод, Мирон Левицький, його Галинка і мій Роман. Пан Улас розказував про свій незабутній Дермань, про школу, мандрівку в світ на Захід.

Цікаво говорив про «Братів Карамазових», що зображують росіян. Цей саме твір зродив у нього бажання дати типи Українців. І написав трилогію «Хутір Морозів» і т.д. Але прикро було слухати, що на його думку, українець не має політичного змислу. На мою думку, це він зі шкодою для нас і зображує. Ми проти того виступали, особливо Мирон і я. А тоді Пан Улас заявив, що він абсолютно вірить у нашу будучність, в Україну. Вірить, що Україна перейде цю жахливу добу неволі і буде жити самостійним життям. А щодо його творів, то те, що пишуть літературні критики дуже слабе. Колись ці його твори вивчатимуть докладно.

А ще розказав нам як то пропала в них бандура Теліги. Услужна пам'ять відкриває перед моїми очима прочитані сторінки про Олену і Михайла, як вони жили, з'являються краї й міста крізь які провадило їх життя. — «Знаєте, — чую голос пана Уласа — він залишив у нас у Рівному свою бандуру, а сам поїхав до Києва. Велика бандура лежала на канапі в покої і ми свято її шанували. Одного дня почувся з цієї кімнати тріск. Входжу й бачу — всі струни цієї бандури зірвались. Чи тоді саме німці розстріляли Телігу? Думаю, що так. Це містерійне. Взяли ми бандуру до Львова. Хотів я залишити її десь таки в Україні, як музейну вартість, пам'ятку по Телігові. І хтось порадив дати її Юрієві Липі. А він тоді докторував у Яворові. Отож поїхали ми туди і йому дали на збереження. Та що потім сталося — не знаю. Юрій Липа також загинув»...

З лябіринту років нитка Арядни повела пана Уласа до Дерманя. «Я був жвавим, сильним хлопцем, спортовцем. Бігання, м'яч, делекі мандри... а тепер, бачите, ноги сказали «стап», досить ми тобі служили ну, от і не хочуть ходити. І сиджу, як той павук у сітці стін-думок».

— Але ж яких думок! — хтось перебив смуток — таких думок, з яких ми всі користаємо...

І почалась розмова на актуальні теми, про напади жидів на нас, українців, на інших. Готують собі знов «голокост».

Дивилась я на видовжене лице, високе чоло, лисину і ще раз бачила його з-перед 40 років... і думала як можна би схопити його суть! людину істотну, таку духово багату. Схопити не в монографії (це легше), а в мініятюрі-портреті. Це було б чудово здійснити таку мрію. Але... це талант і ласка Божа.

---

*Цього не сталося. Але архів-музей Уласа Самчука відкрито в окремому будинку при пансіоні ім. Івана Франка в Міссісаґа. — **Ред.**

21/XI 1986 р. (п'ятниця)

Вечером зателефонував пан Улас: «Ваша книжечка — чудова! Якби я міг писати то напевно б про неї написав. І як ви так скромно залишили її в руках Тані, не показавши її мені. Ну, Лесінька, таж «Хлопчик з казки» чарівна книжечка. Щира, безпосередня, прекрасна!

Зворушено дякую великому майстрові слова за прихильну думку його. Довго говорила я з ним. Згадував нашу останню візиту в них, у вівторок, дякував ще за цю приємність, що ми обоє їм зробили. Сумно мені було тоді дивитись на нього. Бідні руки — покручені, писати вже не можуть. Очі запались, з-поза тяжких окулярів дивляться якось так страшно, наче з іншого світу, з іншої планети. Тільки голос той самий. Сила його духа не піддається немочі. Ще й жартує, що він наче король сидить на троні, не встає нас вітати ні прощати, а ми довкола нього. Добре, що ще може читати, а на листи відповідає Таня.

Олександра Ю. Копач

„АМЕРИКАНСЬКА ДЕМОКРАТІЯ"

Видавництво „Сучасність", 1990, 124 стор. Обкладинка Ірини Ганкевич; документи в перекладі з англійської мови, безкислотний папір. Ціна: 8.00 ам. долярів.

Наша найновіша публікація — зготована Романом Борковським збірка документів, які дають читачеві огляд розвитку політичної системи в Сполучених Штатах Америки, починаючи від піданглійського колоніяльного періоду, аж до наших днів.

До збірки укладач додав статті „Подвиг Вашінґтона — леґенда і людина" та „ Новий і праведний закон Вашінґтона".

Вибір документів відповідає основному задумові книжки: дати читачеві найважливіші документи, які стосуються до основ американського політичного, а частинно й суспільно-економічного устрою та принципи, на яких він побудований, а якоюсь мірою також і напрямні, які лягли в основу американської внутрішньої і зовнішньої політики.

Книжку можна набути в книгарнях, у Видавництві „Сучасність" чи в його представництві в США:

В Европі:	У всіх інших країнах:
SUČASNIST	Sučasnist/Mr. Y. Smyk
Müllerstr. 33, Rgb.	744 Broad St., Suite 1116
8000 München 5	Newark, NJ 07102-3892
Tel.: (089) 26-37-73	**Tel.:** (210) 622-0545
Fax.: (089) 26-58-89	**Fax.:** (210) 622-1933

СУБСИДІЇ ДЛЯ ВІДЕО-МИСТЦІВ

У жовтні 1990 р. Онтарійська Рада Мистецтв призначила 14 дотацій для відео-мистців на загальну суму 153,945 долярів. Між тими, що отримали дотації для своїх праць зустрічається лише одне слов'янське прізвище — Кім Томчак. Такі дотації для онтарійських відео-мистців Рада Мистецтв присуджує двічі кожного року. За ближчими інформаціями можна звертатися до пресового координатора — Гелен Морґан 1-800-387-0058.

ASTRA

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якости м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші европейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга" в Торонто і „Внешпосилторг" із Радянського Союзу підписали договір про висилання повноопла-чених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими долярами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга" має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монтреалі.

Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. M6H 1L6.
Телефон — (416) 534-7551.

Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6H 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

Дмитро ПАВЛИЧКО

ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ

Серед дюжини нових політичних партій, які діють тепер в Україні, ДемПУ є наймолодша, але тим часом найчисленніша. Щоб познайомити читачів з її ставленням до наболілих проблем нинішньої України нижче друкуємо доповідь одного з її лідерів — відомого культурно-громадського і політичного діяча Дмитра Павличка. — **Ред.**

1990 рік увійде в історію України багатьма видатними подіями, серед яких формування Демократичної партії, сподіваємося, буде не на останньому місці. 22 вересня в Теребовлі на спільному засіданні оргкомітету та місцевого районного осередку був остаточно відредагований і затверджений для надрукування проект статуту, проголошено заснування патрії. Це був етап нашого становлення, це наш демократичний родовий знак, що має подвійну символіку — народний характер партії та її зв'язок з традиціями народовладдя, що сягають на нашій землі княжих вічових часів. Та все ж головна дата цього процесу — 31 травня, день публікації «Маніфесту Демократичної партії України». Заклик до створення організації, що пролунав ще весною в Хусті, в цьому документі був теоретично обгрунтований, Маніфест став ідейною основою програми й статуту партії. Він згуртував нас реалістичним і науковим аналізом історичної ситуації, підвів до висновку: мирний перехід від тоталітарної сталінсько-брежнєвської системи в СРСР до демократичного ладу можливий лише за умови самовизначення поневолених народів і надання людині прав і свобод, якими відзначаються цивілізовані західні суспільства.

Поспіх, з яким найрадикальніші діячі та групи національно-визвольного руху підійшли до розв'язання тих чи тих проблем демократизації й здобуття державності, хоч деякою мірою виправданий блискавичними революціями в країнах Східної Європи і людською пристрастю, яка завжди набагато рішучіша, ніж розум, прориває завісу часу і творить велику справу свободи, все ж таки призвів до певних помилок. В Україні голод на національну суверенність охоплює не всі регіони, як наслідок русифікаційної політики КПРС немало українців, особливо на півдні й на сході республіки, заражено бацилою зневаги чи навіть ненависті до всього рідного. А там, де панує голод на елементарні потреби, і просто страх за фізичне виживання, будь-яка, хоч би й найменша, доза національної односторонности може сприйматися як націоналістичний соус до демократичної страви. І спожити хочеться, і в горло не йде.

Демократична партія відкидає не те що шовінізм або націоналізм, а навіть натяк на національну винятковість будь-якого народу, чи на зразкову сутність, світове месіанство і наддобродушність будь-якої багаточисельної нації. Виходимо саме з антинаціоналістичної, загальнолюдської засади, проголошуючи своєю не прикінцевою, а найближчою, початковою метою державну незалежність України. В цій меті сфокусовані насамперед економічно-екологічні завдання. Це так само ключ до виходу з кризи моральної та духової. Адже тільки через децентралізацію, через утворення самостійної України можемо врятувати сьогодні і сільське господарство, і промисловість, і землю, і душу як українського народу, так і всіх національностей республіки.

Демократія — це передовсім самовизначення нації. Демократичний устрій, який ставить у центр своїх турбот людину, особу, індивідуальність, можливий лише в такому суспільстві, де національні почуття не знають пригноблення, де нема утисків та обмежень національним мовам і традиціям, де ідеал життя індивідуального згармонізований з ідеалом громадсько-політичного життя.

Іван Франко, якого неможливо запідозрити в якихось вузьконаціональних тенденціях, розглядаючи, власне, суспільно-політичний ідеал будь-якого народу, писав: «А тут синтезом усіх ідеальних змагань, будовою, до якої повинні йти всі цеглини, буде ідеал повного, нічим не в'язаного і не обмежуваного (крім добровільних концесій, яких вимагає дружнє життя з сусідами) життя і розвою нації. Все, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хоробливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими» фразами покрити своє духове відчуження від рідної нації».

Ми добре знаємо, що, прикриваючись «вселюдськими» фразами про побудову соціалізму, чи, можливо, справді вірячи, що соціалізм можна збудувати тільки у великій централізованій імперії, Ленін принципово й послідовно вимагав від робітників пригноблених націй поєднувати свої сили з пролетаріатом панівної нації, відкидати ним же, Леніним, на папері писане, а всією його діяльністю заперечуване право народів царської Росії на самовизначення. «Централізована велика держава, — твердив Ленін, — це великий історичний крок уперед від середньовічної роздрібленості до майбутньої єдності всього світу, а інакше як через таку державу... нема й не може бути шляху до соціалізму».

Помилковість такого твердження очевидна. Невелика та ще й з болотистими грунтами Фінляндія, якій вдалося вирватись із централізованої імперії, побудувала в себе близьке до соціалістичного ідеалу суспільство, а велика й багатюща на чорноземи та корисні копалини Україна стала жебрачкою саме тому, що їй пощастило бути у великій державі будівницею соціалізму. Голодомори тридцятих і сорокових років, знищення інтеліґенції, руйнація храмів і соборів людських душ, збаламучення історичної пам'яті, потворне двоязичіє, прогнили дніпровські моря, обсипані стронцієм поліські ниви та ліси, — хіба можна перелічити все, що ми одержали за «добровільний» вступ до Союзу держав, який насправді був і в пом'якшеному варіанті залишається досі поєднанням азіатської феодальної монархії із європейським фашистським режимом.

Часи змінилися. Командно-адміністративний соціалізм програв змагання з приватновласницькою економічною системою, та не змінилося великодержавне фарисейство панівного класу в нашій упослідженій країні. Чи не виглядає все це трагікомічно? Ленін боровся проти капіталізму за допомогою безглуздої централізації, нинішні лідери КПРС борються за капіталізм при допомозі того ж таки знаряддя! Можна не

- **Спальні**
- **Їдальні**
- **Вітальні**
- **Домашні прилади**
- **Матраци**
- **Софи**
- **Декоративні вироби**

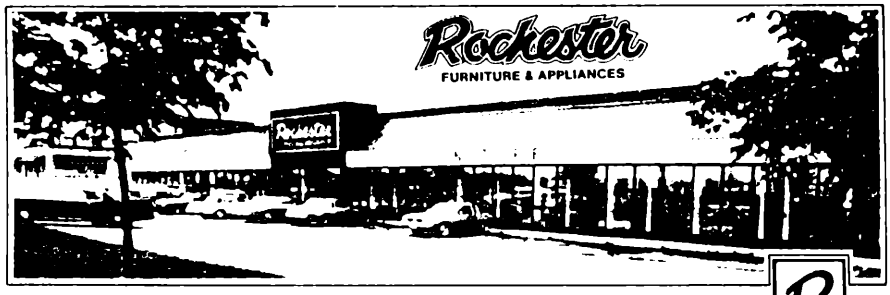

1995 Dundas St. E., Mississauga, Ont.
(1 km W. of Hwy 427) Tel. ***624-4411***

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

сумніватися — результати в другому випадку будуть ще гірші, адже ринкова економіка в шорах централізованої державної власности нагадуватиме циганську клячу, що її хитрі господарі надувають перед тим, як вивести на ярмарок, але той, хто купить її, переконається, що тягнути воза вона не має сили.

ЦК КПРС в тезах до XXVIII з'їзду Компартії і в матеріялах з'їзду виставляє право людини як найголовніше демократичне право, якому повинно підпорядковуватися право народу на самовизначення. Таким чином пущений в обіг ще один фальшивий мотив неподільности й збереження Радянського Союзу як унітарної наддержави. Тут лицемірство ідеологів КПРС полягає в тому, що вони навмисне на нашу колоніальну щодо прав народу дійсність переносять права людини, які справді є фундаментами демократичного західного суспільства, де етап самовизначення народів став уже романтичним спомином. При чому нам постійно нагадують, що шістдесят мільйонів радянських громадян (ніхто не знає, звідкіля взялася ця цифра!), які проживають за межами своїх національних територій, є тими найважливішими людьми, задля яких Радянський Союз повинен затримати свою імперську конституцію, офіційну мову і всі інші атрибути єдинодержавія. Іншими словами, для того, щоб шістдесят мільйонів мігрантів почувалися як дома в будь-якій республіці, відбирається право, таке ж людське право на свої державні утворення, від двохсот сорока мільйонів людей, які живуть на рідних землях. Чому права литовців і тієї частини росіян, українців, поляків та інших національних меншин, які живуть у Литві й підтримують створення незалежної литовської держави, не є правами живих людей, одиниць, особистостей, а є тільки якимось абстрактним правом нації на своє державницьке життя? Хто прагне поставити право особистості понад правом нації, підміняє єдність суті важливістю її складових частин, той, за висловом Екзюпері, руйнує собор, щоб виставити рядком камені, з яких той собор побудований.

Отже, нема конфлікту між правами людини й правами народу, є лише свідоме принижування й знищування народів, гра у фальшиву демократію, за якою гість стає господарем дому, а господар — слугою на власному обійсті.

Чому КПРС та її лідер М. Горбачов так міцно тримаються за «новий Союзний» договір? Чому проект запропонованого ними договору відбирає в республік буквально все, що є серцевиною суверенітету народу й держави?

А тому, що влада КПРС немислима в незалежних республіках. Разом з проектом набагато гіршого, ніж старий, ще сильніше закабалюючого «нового» Союзного договору наявину ще раз вийшла роль КПРС як бойового загону великодержавного поневолення. Комуністична ідея братерства і рівности націй ще раз розтоптана самими ж магістрами комунізму. Щоправда, коли треба рятувати окупований Кувейт, кремлівські керівники виявляють розуміння національно-визвольних змагань невеликого емірату, чують оклики з-над Перської затоки, зате, коли встає на боротьбу за незалежність власний народ, затикають вуха брежнєвською ватою.

Інтернаціоналізм КПРС спирається на шовіністичну ідеологію, на мораль чиновників наддержави, на царську жадібність тримати в послушенстві підкорені й зведені до провінцій землі й народи. Демократична партія України сповідує інший інтернаціоналізм. Прямуючи до державної незалежності республіки, однозначно заявляємо: росіяни та всі інші національні групи, що проживають в Україні, це для нас не чужинці, не погоничі імперії, а наші громадяни, за людські й національні права яких Демократична партія боротиметься з не меншим завзяттям, ніж за права українців. Виступаємо не лише проти диктаторського однопартійного більшовизму, а й проти такого ж ортодоксального та на ніцшеанстві Донцова замішаного націоналізму.

Демократична партія докладатиме всіх зусиль, щоб вилікувати наше суспільство від цих полярних, а по суті надзвичайно близьких ідеологій, щоб, нарешті, позбутися разом з тими хворощами і антисемітизму, цієї підшкірної й небезпечної зарази, прищеплюваної на нашій землі шовіністично-націоналістичними політиканами, а то й просто тією сліпою озлобленістю, що виникає в безумних від біди.

Демократична партія виступає на арену політичної й передусім парламентської боротьби в нерівній із своєю супротивницею, комуністичною партією, силі. Вона може покладати надії тільки на єдність всіх де-

мократичних організацій республіки, які, виступаючи окремими загонами, все ж повинні утворювати єдину, цілеспрямовану й мобільну силу Народного руху України. Ми повинні шукати спільників і союзників, а не ворогів. Демократичні ідеали не можуть не приваблювати людей чесних і мудрих, досконалих фахівців своєї справи, адже свобода дається насамперед для розвитку здібностей і благородних прикмет людини. Ми сподіваємося, що до нас приходитимуть ще нинішні чи вже вчорашні члени КПРС, яким набридло носити маски спасителів людства, а насправді бути пахолками навіть не російської, а наддержавної партапаратної Москви. Ми взагалі не вважаємо, що перебування в Компартії накладає на людину якусь пляму і не дозволяє їй брати участь у демократичних рухах. Боремося проти ідеології, а не проти людей!

Ми вітаємо нещодавно створену Партію демократичного відродження України як ідейно найближчу до нас організацію й не виключаємо можливості спільних дій і навіть возз'єднання з нею в майбутньому. Вся наша увага повинна бути спрямована не на міжпартійні чвари, а на те, що єднає нас з усіма прогресивними партіями і що здатне прискорити падіння правлячої експлуататорської, псевдосоціялістичної олігархії КПРС.

Ми тільки починаємо свою діяльність, і від нас залежатиме чи зіб'ємося на манівці догматично-партійного мислення, дрібних інтересів і міжусобиць, чи станемо партією справедливості, об'єднанням людей, які йдуть за покликом свого сумління й розуму на круту та ще з засадами по обидва боки дорогу боротьби за демократію. Нас не бентежить, що головною опорою Демократичної партії поки що виступає наукова і творча інтелігенція; прийде час — робітники й селяни збагнуть, що перебудова, запропонована лідером КПРС, була нічим іншим, як переодяганням самодержавного вовка у вивернутий догори вовною кожух серед наївних овець.

Прийде час. Ні, не прийде сам собою. Ми зорганізувалися в Демократичну партію саме для того, щоб створити час прозріння, ясності, стабільного, розумного й багатого життя. Певна річ, є такі, що вичікують, чия візьме, ждуть. Ждати — це одна з рабських властивостей. Ми ждали від 1654 до 1709-го, а потім аж до 1917-го, ждали й не діждалися. Далі чекати годі! Виходимо, щоб боротися за час мирного впровадження демократичних засад, за час незалежної України і її незалежних громадян усіх національностей, за час добробуту й праці, радості й творчості, за час правди й справедливості.

ПОДАРУЙТЕ ЇМ АВТО

За посередництвом фірми ЛАДА КАНАДА Інк. тепер можете купити або подарувати своїм рідним і приятелям на Україні новий автомобіль прямо з Запорізького або Луцького автозаводу!

Великий Запорізький автозавод ЗАЗ виробляє понад 100,000 легкових автомобілів річно та всі запасні частини для них. Від часу появи перших мініавтомобілів марки «Запорожець» в 1960 році, до нинішньої модерної комфортабельної ТАВРІЇ ЗАЗ-1102 (з передньою передачею) пролягла довга дорога постійних технічних удосконалень.

ЦІНА $5994.00

Крім нових авт типу ТАВРІЯ, наша фірма доставляє також спеціяльно сильні автомобілі (джіпи) Луцького заводу ЛуАЗ-969А, з передачею на всі чотири колеса, що достосовані до перевоження пасажирів і тягарів по нерівних полях і дорогах.

Ці автомобілі вповні перевірені, забезпечені від ржі, гарантовані, економічні і недорогі!

Обіцяємо доставу напротязі двох місяців прямо з заводу!

За повнішими інформаціями телефонуйте, пишіть, або зголошуйтеся на таку адресу:

LADA CANADA INC.

ЦІНА $6996.00

1790 ALBION ROAD, REXDALE, ONTARIO M9V 4J8
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

В НАС ВИ ТАКОЖ МОЖЕТЕ ЗАМОВИТИ ТАКІ АВТА ЯК «ЛАДА», «НІВА», «САМАРА», ЩО БУДУТЬ ВИДАНІ В ЛЕНІНГРАДІ.

Микола КОСТЮК

З ЖИТТЯ АКАДЕМІКА Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО

(початок у попередніх числах)

На початку 1936 року, без ніякого пояснення і відшкодування Яворницькому знову прислали його академічну пенсію. По якомусь часі прийшло і запрошення, щоб учений приїхав на сесію Академії Наук. Саме тоді я відвідав Яворницьких і побачив, що у них веселіші обличчя. Дмитро Іванович мав велике бажання взяти участь у сесії, щось доповісти із своїх праць, побачитися з давніми друзями. Але дружина не радила їхати самому. Попросили мене, щоб я поїхав з ним.

Я погодився при умові, що дістану відпустку на роботі й Академія оплатить мені кошти подорожі та готелю. Нам поталанило. Мені на роботі дали відпуску на час сесії, а Дмитрові Івановичу з канцелярії Академії повідомили, що пришлють два квитки на потяг та покриють усі видатки за мене.

Приємно було спостерігати як академіки — Богомолець, Кримський, Філатов, Динник і інші — зустрічали й вітались з Яворницьким, як тішилися, що козацький дух не покидав старенького вченого, як щиро бажали йому кріпкого здоров'я та витривалости...

Але скриті темні сили думали інакше. Вони не дбали про здоров'я вченого і не бажали йому успіхів у його праці над «Словником живої української мови», над яким він все ще завзято працював. Навпаки, оті сили снували плани, щоб якось те все, що працьовитий науковець надбав, загребти в свої руки.

Щасливців, чиї твори в той страшний час друкувалися, було небагато. А як щось і друкувалося, то переходило цензуру, скорочувалося, змінювалося до невпізнання. Знаючи про такі порядки Яворницький і не друкувався, хоч не раз журився, бідкався своїм друзям як би то видати свої праці, зокрема «Словник живої української мови». Перший том цього Словника вийшов ще в 1919 році, під час української незалежности. Дальші томи були готові до друку на 60 000 картках.

Десь у відомствах Академії чи котрогось з Інститутів пообіцяли Яворницькому, що всі його праці включно з словником будуть видані, якщо він все те передасть до Києва. І як приїхав до Дніпропетровська спеціяльний посланець уряду в особі Лебедя, то Дмитро Іванович з болем у душі всі манускрипти передав під розписку на його руки. Це було весною 1937 чи 1938 року.

Від того часу ми з Дмитром Івановичем ще їздили до Академії три рази (останній раз ми були на зимовій сесії в грудні 1939 року), бо старенький Яворницький ще надіявся, що таки добється аби почали друкувати. Та дарма...

Тяжко було мені дивитися на бідного академіка як його посилали оббивати пороги то в одну інституцію, то в другу. В останній установі ми були, це в Інституті Народного Фольклору де нас прийняла завідуюча чи директорка товариш Родіна. По її очах можна було пізнати, мовляв, даремно ви оббиваєте наші пороги, хоч з чемности чи, може, й з жалю до старого академіка була дуже ввічлива і все пробувала заспокоїти ученого, що то дуже багато паперів, багато праці: по**сортувати, повиправляти**, надрукувати на машинці, а **щойно** тоді до друку...

Як вже ми вийшли з її кабінету в коридор, я вернувся, щоб узяти книжку Дмитра Івановича, яку він забув на столі і побачив, що у директорки в очах були сльози... Ще й досі ті праці Яворницького не видані.

Під час нашого останнього приїзду нас привезли до «Ґрандготелю». Як я відімкнув двері нашого помешкання, то побачив, що занавіски на вікнах рухалися від вітру, бо надворі холодяка, а вікна одинарні та ще й не щільні. Я пішов до канцелярії, щоб пожалітись на холодні кімнати. В канцелярії вибачилися і пояснили, що як раз в цю пору в Києві дуже багато конференцій і тому кращого помешкання для нас не змогли знайти.

Прийшлось погодитися, але я попросив, щоб дали нам додатково по четверо одіял (ковдр). Так було холодно, що поверх отих чотирьох ковдр я Дмитра Івановича накривав ще й його кожухом. Від нервового напруження, від отих наших ходжень по «митарствах» аби урухомити друкування його праць, від холоду — шлунок ученого перестав працювати нормально. І от одної ночі трапилася несподівана біда. Десь по другій годині Дмитро Іванович проснувся від болю і пішов до вмивальки, тоді почав гукати мене. Я побіг до нього, а він просить мене піти до аптеки і купити йому Березовської води...

Вискочив я на вулицю та й думаю де ж то шукати тої аптеки поночі. Аж побачив, що з пів десятка жінок дерев'яними лопатами відкидали сніг на тротуарах. Побіг я до них та й журюсь, що мені спішно потрібно до аптеки. Одна жіночка й каже: «Аптека он-там»; як постукаєте у задні двері то, може, й відкриють. Подякував і побіг до задніх дверей. Постукав, чекаю з нетерпінням, аж бачу засвітилося світло, обізвався жіночий голос і питає, що мені в таку пору потрібно. Я сказав, що старенький професор Яворницький захворів і просить дві пляшки Березовської води. Ще почекав і раптом зашаруділи засуви, замки і старшенька жінка відкривши двері, подала мені дві пляшки. Я заплатив і з радістю подався до готелю.

Нарешті прийшов день прощатися з Києвом. Ми троє — Дмитро Іванович, професор Динник і я — посідали в машину і поїхали до вокзалу. А мороз був такий лютий, що навіть горобці не витримували і померзлі валялися на вулицях. Але ми нічого не підозрівали. Приїхали до вокзалу, вийшли, шофер від'їхав, ми пішли в станцію, а народу тьма тьмуща, ще такого я в Києві ніколи не бачив. Виявилось, що отой лютий мороз наробив багато шкоди. Потріскали водопроводні труби і нема води, щоб наповнити збірники на паровозах. Потяги не можуть їхати, а коли від'їдемо ніхто не знає. Пішов я шукати чи не пощастить знайти хоч десь сісти, бо ж мої пасажири старші люди, а Дмитро Іванович ще й перехворів. Але всюди все було занято. Побачив я дижурного по станції в червоній шапці і пішов до нього.

Попав я на хорошу людину. Хоч у нього й було обов'язків по самі вуха, але вислухав мене уважно і пообіцяв, що поможе, тільки полагодить одну дуже пильну справу. Він пішов, а я лишився чекати. Коли десь хвилин через десять дивлюсь, а червона шапка пробирається поміж народом і шукає мене. Я підняв руку, він зрадів і ми пішли; підходимо до відділу де є кімнати

для «матері й дитини». Дижурний знайшов одну кімнату порожню і радісно каже: ця кімната буде ваша аж поки не під'їде потяг. Невеличка кімната але є стіл, є й сісти на чому, прямо щастя. Іду швиденько до своїх зморених пасажирів, беру наші речі і прошу їх пробиратися за мною. Ледви добралися до кімнати, а мої пасажири так і попадали щоб сісти. Слава Богу. Всі задоволені. Прошу їх почекати поки я пошукаю чогось напитися, чаю чи хоч води кухоль. Та дістати щось напитися не було легкою справою. Така черга до буфету, що й не видно кінця. Забрало мені більше сорока хвилин, щоб купити газової води. А як повертався до тієї кімнати то почув несамовитий дитячий, вереск. Застав я своїх пасажирів збудженими. Дав їм обом напитися, а Дмитро Іванович і каже мені: «Коля, ми тут не можемо бути, ходімте звідціля, мої вуха не витримують». Стіни кімнаток не аж до стелі, а лише перегородка і отой дитячий плач зливається в один суцільний рев... Пішов я знову шукати дижурного, мою червону шапочку...

Знайшов і хоч соромно було мені його знов турбувати, але пояснив все як було, а він, добряга, каже мені: «потерпіть ще трошки, скоро підкотять вагон до перону і я заберу вас до вагона». За годинку появився дижурний, забрав нас до теплого вагона, дав нам купе і ми зразу ж і поснули, як після маківки.

Як ми з Дмитром Івановичем приїхали одного разу до Києва і входили до залі Академії наук, де мала розпочатися чергова сесія, то при вході вручали книжечку, написану президентом Академії Олександром Олександровичем Богомольцем, що називалася «Жити 150 років». Академікові Яворницькому було що правда ще не 150, але вже понад 80 років і він ще активно працював та їздив у далеку дорогу на сесію аж з Дніпропетровська. Може саме тому Богомолець вийшов його зустрічати. Дружньо потиснули один одному руку, обмінялися щирими словами та очі всіх присутніх уважно споглядали обидвох учених аж поки Богомолець пішов до президіяльного столу, а Яворницький попрямував до сивоголових науковців, що виповняли передні лави академічної залі...

Про вбогість родини псаломщика Яворницького всі знали і якщо б не щасливий випадок, то може молодий Дмитро і не попав би до вищої школи. А попав він, згідно з його розповіддю ось як: Ще з юнацьких років Дмитро показався приємним хлопцем. Одна заможна родина із Сонцівки також мала сина, ровесника Дмитрові. І ця родина старалася, щоб їхній син дружив тільки з Дмитром. Так вони і виросли. А як прийшов час посилати заможного сина до Харківського університету, то Дмитрів товариш розплакався і сказав батькам, що він без свого друга нізащо не поїде. Так заможні батьки були змушені просити бідного псаломщика, щоб він пустив Дмитра до Харкова, а вони пообіцяли і платили обидвом друзям за науку й утримання...

А як став професором і працював уже в Катеринославі (Дніпропетровську), то появилася далека родичка і благала, щоб допоміг їй, бо вона вдова й має купу дітей. І Дмитро Іванович регулярно посилав їй щомісяця десятку. Аж прийшов лист від якоїсь чужої жінки, яка просила професора не присилати родичці гроші, бо вона веде недобрий образ життя. Яворницький насторожився. Потім розсудливо вирішив написати священикові Сонцівки, щоб той йому порадив, що і як робити. Аж ось приходить від священика лист, увесь коверт обстуканий печатками з фронту, бо почалась війна і священика послали обслуговувати солдатів в окопах.

Порада була дуже цікава, більш-менш така: «Дорогий Професоре! Простіть за те, що забарився. Посилайте гроші родичці так, як і посилали. Якщо не вірно живе, то буде їй гріх, а як Ви не пішлете і діти будуть голодні, то гріх буде Вам».

Отакої філософії уроджений доброчинець, наш науковець-подвижник, справді народний академік Дмитро Іванович Яворницький дотримувався все своє життя. Любов випромінювалась від нього завжди і всюди. Він помагав людям порадами, підтримував на дусі, а люди помагали йому збирати залишки нашої сивої давнини.

Була взаємна, сильна та щира любов і ним створений музей відвідували з любов'ю. Вірю, що ще й пам'ятник здвигнуть на його могилі, гідний його заслугам.

11-го жовтня 1940 року появився в газетах указ Президії Верховної Ради УРСР такого змісту:

«Присвоїти ім'я академіка Дмитра Івановича Яворницького Дніпропетровському Історичному музеєві.

Доручити Раді Народних Комісарів УРСР:

Встановити на могилі академіка Д.І. Яворницького надгробний пам'ятник. Зберегти за дружиною померлого академіка Д.І. Яворницького — С.Д. Яворницькою республіканську академічну пенсію в розмірі 600 крб. на місяць».

Як бачимо, згідно з указом Президії Верховної Ради, було доручено не будь-кому, а урядові України, встановити на могилі академіка Д.І. Яворницького НАДГРОБНИЙ ПАМ'ЯТНИК, а не ПЛИТУ, що видно на знімку з книжки М. Шубравської «Д.І. Яворницький» (Київ, «Наукова думка», 1972). Он як «шанують» чесних науковців в Україні. Дмитро Яворницький привикав ціле своє життя до всяких урядових зневаг. Він був загартований. Але народ чекає на ПАМ'ЯТНИК, бо Яворницький був народним академіком.

Могила Д.І. Яворницького на подвір'ї музею чекає пам'ятника

Про добру дружину Яворницького — Серафиму Дмитрівну

За професією педагог, була директором інституту благородних дівиць, аж поки трапилось нещастя. Серафиму Дмитрівну напав собака і вкусив її за ногу. Знайомий лікар приписав їй 16 уколів. Спочатку було ніби краще, а потім їй ставало гірше, її ноги слабшали, вони швидко втомлювалася і так до кінця свого життя лишилася напів спараліжованою. А взагалі вона була здорова, поволеньки ходила з кімнати в кімнату, виходила на веранду, проходжувалась в саду. Але як часом присилали їм два квитки на концерт, то Серафима Дмитрівна не бажала іти.

Тяжко було дивитися на Серафиму Дмитрівну, що вона отак довгі роки була позбавлена можливості більш активного життя і я часто говорив їй, що ми студенти будемо раді товаришити їй пройтись до парку Шевченка чи навіть ближче до Дніпра, але тільки один раз нам вдалося провести її аж до кінця головної алеї, де вже починався крутий схил до берега Дніпра. Вона, сидячи на лаві любувалась красою Дніпра, кораблями та потягами, що курсували через Дніпро по Мерефо-Херсонській залізниці, а ми були також щасливі, що зробили їй приємність...

День народження та іменин Дмитра Івановича, 8-го листопада, завжди відбувався дуже врочисто. Кожного разу були добірні гості, а також і добірні страви, що Серафима Дмитрівна їх придумувала та готовила на цей день. Гомоніли, смакували різними ласощами, а кінчали сердечним співом многоліття іменинникові. За десяток років мого перебування з Яворницькими, я тільки один раз пропустив цей урочистий обід.

Серафима Дмитрівна була молодшою від Дмитра Івановича років на 20 і зверталася до нього: «Дмитро Іванович», «ви», а не інакше. А Дмитро Іванович називав свою дружину «Сіма», шанобливо, люб'язно. Вона чудово грала на піяніно. Багато читала, писала щось, думаю, що то був щоденник...

Після смерти Дмитра Івановича до будинку Яворницьких перебрались дві старші сестри Яворницького — Зінаіда і Варвара, та ще жила у них і помагала чим тільки могла від 1935-го року добродушна Катерина Іванівна Купрій, що її обоє Яворницькі кликали просто — Катя.

Як вибухла війна і німці захопили Дніпропетровськ, а лівий беріг ще тримали довший час совєтські війська, то через Дніпро провадився запеклий бій. Ворожі гармати були розташовані близько будинку Яворницьких і з них обстрілювали Лівобережжя, аж поки не дістали відплатний вогонь. Аж тоді німці дали наказ Серафимі Дмитрівні негайно покинути дім і вони всі четверо притулились у знайомих.

Після того в їхній будинок попали декілька стрілен, дах будинку був зірваний, сам будинок був пошкоджений і було вбито декілька німецьких вояків. В той час я жив в протилежному кінці міста, але бачив і чув, як в нагірнім районі Яворницьких вівся запеклий бій...

На другий день я поїхав на велисопеді до Яворницьких. Подорож була тяжка, бо вулиці поруйновані, багато дороги ішов пішки і вів велисопед в руках. Як добрався до них, то побачив поруйнований будинок, вікна повибивані та ще й німці не пускали мене зайти до будинку. Сказав, що тут живуть мої родичі і напролом подався в будинок. Застав усе порозкидане, тільки ворожі очі злюще на мене поглядали.

Побіг до сусідніх будинків довідатись, що трапилось з родиною Яворницьких. Знайшов переляканих сусідів і вони сказали мені, що вони були вигнані з будинку і їх прийняли до себе добрі люди, які отам і отам живуть... Я у тих добрих людей колись давно був, тож мені вдалось розшукати Серафиму Дмитрівну і всіх наших...

Сльози радості на очах, що всі живі і ніхто не ранений... Люди свої, хоч і тісно, але можна перебути і це лихо. Заспокоював і потішав як тільки міг, обіцяв відвідувати їх і може чим допомогти та спішив вертатися додому, бо дорога далека, а ходити по вулицях можна тільки до певної години, бо військовий час.

Так Яворницькі там перебували аж поки їм дали квартиру у центральній частині міста у величезному будинку Андрієвських на розі вулиць Садової і Комсомольської. Як я їх відвідував то завважив, що десь у другій половині 1942-го року обличчя Серафими Дмитрівни почало міняти кольор. Пізніше лікарі виявили, що була хвора печінка. Війна і всього бракувало: лікарів, ліків і умов до лікування. Під кінець грудня Серафима Дмитрівна попросила мене бути у них 31-го грудня, щоб разом зустрінути Новий 1943-ій рік, бо казала, що це вже буде її останній.

Ми зустрічали Новий рік разом, була ще запрошена бувша її студентка, мила, добродушна жінка. Трималася Серафима Дмитрівна бадьоро. Перед 12-ою годиною вона подала пляшку старого вина; ми всі обцілували її, заспівали їй многая літа і випили за її здоров'я...

Так бідна прожила до 22-го травня і віддала Богові душу...

Подати вістку про упокоєння Серафими Дмитрівни і день похорону можна було тільки через міську газету, бо радіостанції не було. Там де я працював упросив, щоб зробили труну, замовив копачів на кладовищі. Як появилося оголошення в газеті то дуже багато людей прийшло, щоб попрощатися з покійною, знаною колись активною культурною діячкою міста, з вірною дружиною всіма любленого директора музею, академіка Яворницького.

Поховали Серафиму Дмитрівну по-християнському, з священиками, з хором. Бо як Дмитро Іванович помер, то уряд міста хоронив без священика і хреста на могилі не було; ми поставили хрести на обох могилах, а також поставили огорожу.

В 1961-му році вірні шанувальники великого земляка настирливо домагалися, щоб тіло Дмитра Івановича і його дружини перенести і знову похоронити на подвір'ї музею, як того бажав у своєму заповіті сам Яворницький. Але уряд дозволив перенести тільки тіло Яворницького, а за дружину сказали, що «вона в музеї не працювала»...

Ще раз показали свою бездушність і глупоту новітні герострати. Та ж вона, дружина, була правою рукою свого мужа, незамінною помічницею.

Вона була ходячою енциклопедією, так завжди казав Дмитро Іванович. Тепер, за останніми вістками, на місці того кладовища де залишили дружину зробили парк і місце вічного спочинку любої помічниці нашого великого вченого-сподвижника академіка Яворницького безслідно зникло...

ВІЧНА ЇМ ПАМ'ЯТЬ І ВІЧНА СЛАВА!

***

Відомий письменник Корній Іванович Чуковський, коли прочитав книжку Івана Шаповала «В пошуках скарбів», то писав авторові вдячного листа і висловився так:

«Дякую, дорогий Іване Максимовичу, за знамениту книжку. Я так захопився нею, що прочитав її всю, не відходячи від столу. Ви знайшли для неї дуже захоплюючий стиль — драматизували кожний епізод, надали максимальну ефективність кожній ситуації.

Образ знаменитого українського вченого як живий встає. Можу собі уявити, який щасливий був би Ілля Юхимович Рєпін, якби міг почитати вашу книжку...

Це не тільки біографія Дмитра Івановича Яворницького, це біографія створеного ним музею плюс нариси історії України.

Особливо приємно було мені, що книжка написана українською живою мовою... Словом, я змушений поздоровити вас з великою літературною удачею. Прошу, передати привіт вельмишановному Максиму Тадейовичу» (мова про, тепер вже покійного, Рильського).

У своїй післямові Іван Шаповал висловлює подяку всім, хто прислав свої відгуки, поради та побажання до першого видання книжки:

«Незабутньому М.Т. Рильському, К.І. Чуковському, Олесеві Гончару, М. Стельмаху, Д. Косарику, О. Ільченку, П. Усенку, Петрові Бібі, М. Нечаю, С. Чорнобривцю, С. Завгородньому і Ф. Залаті за їх цінні поради та добре слово».

Я радію, що авторові книжки «В пошуках скарбів» Іванові Максимовичу прийшла така благородна думка звернутися до визначних людей, що особисто знали знаменитого українського вченого-академіка Д.І. Яворницького і до його шанувальників за порадою чи просто за добрим словом. І вийшла така чудова, захоплююча книжка. Всім велике спасибі!

Тільки прочитавши «В пошуках скарбів» я пригадав свої спогади, що їх набув працюючи та живучи з Д.І. Яворницьким, пишу оце хоч коротенько, самотужки, щоб поділитися своїми приємними враженнями.

Дмитро Іванович належав до тієї категорії будівничих-просвітителів, що на них, як на фундементальних спорудах — трималися і тепер тримаються та вірю, що будуть завжди триматися, наша наука та взагалі все наше буття.

Якщо б всі ми уміли змагатися так завзято, невгнуто, як це робили Яворницький, Грушевський, Костомаров, Потебня, Багалій, то світ був би сьогодні багато кращим.

Тож берімо з них приклад, хай їхні праці присвічують нам вийти з хащів теперішньої темряви до світлого майбутнього України і пам'ять про них бережімо вічно.

Шанувальники академіка Д.І. Яворницького, які бажали б пожертвувати на побудову пам'ятника цьому видатному українському вченому повинні виставляти свої грошеві перекази на рахунок Фонду культури №-702103 й посилати до: УССР 320600, Дніпропетровськ, проспект К. Маркса, № 16, Дніпропетровський Державний Історичний Музей.

НА ТЕМИ МИСТЕЦТВА

СЮРРЕАЛІЗМ

(23-тя стаття з серії про мистецтво)

Зі всіх модерних течій у мистецтві сюрреалізм має найміцнішу теоретичну основу.

Малюнки виконані сюрреалістичним способом є знані нам від століть. Брюгель, який малював у 16-ім сторіччі, створив праці які можна тепер уважати за найбільш модерні. Але сюрреалізм як організований рух, в дійсності зачинається після першої світової війни, сюрреалістичним маніфестом Андре Бретона. Він заявив що: «розум сплячої особи є повністю задоволений тим, що може осягнути». Бретон пояснює свою теорію основуючи її на психоаналізі Фройда і поясненні снів, коли сон не має ані логічного зв'язку, ані близькости до реальности. У сні все може статися. Беручи сноподібний стан як основу творчости, Андре Бретон дальше проголошує принцип «чистого психологічного автоматизму».

З такими сильними принципами як мав сюрреалізм, багато мистців вирішили, що це якраз і є рух до якого вони мусять належати. Сюрреалізм мав плятформу і мав відповідного проповідника, чого ніякий інший рух не осягнув.

Для багатьох мистців сюрреалістика була не тільки рухом за яким можна слідувати, але це була революція, в яку можна було включитися. Найбільше так почувалися письменники і поети. Для сюрреалістів сюрреалізм був не тільки стиль у мистецтві, це був «спосіб життя».

Революція, яку думали сюрреалісти впровадити в життя, не була тільки революцією проти установленого мистецтва, саме традиційного, але була також проти футуризму й абстракції. Сюрреалісти були зацікавлені революцією проти мистецтва у будь-якій формі. Вистави сюрреалістів були в більшості дуже голосні, викликали навіть потребу інтервенції поліції. Багато людей почувалися ображені виставами, які представляли деколи кавалки частин, куплені у слюсарському склепі або уживані виходкові пісуари. Це були часи, коли сюрреалісти не добачали потреби малювати. Самий об'єкт був важним, або ідея, яку цей об'єкт представляв. Чим більш скандально все виглядало, тим краще мало бути. Кавалки старого металу приклеєні до дошки, старі шмати у формі «колажів», або дохлі щури паредставляли собою найбільш фантастичні «мистецькі» праці. Це був «чистий психологічний автоматизм» в акції. Багато мистців покинуло евентуально цей рух через його антимистецький підхід. Якщо людина прагне бути мистцем то є дуже тяжко у той самий час бути проти мистецтва.

Але вже у тридцятих роках думки змінилися. Поволі мистці сюрреалісти перейшли від показу безглуздого у будь-якій формі до малювання снів або ситуацій між сном а збудженням. Чемпіоном цієї групи мистців є Сальвадор Далі. Він являється втіленням сюрреалізму починаючи від 1930-х років і аж дотепер. Багато мистців пробували змагатися з Далі за першенство, але їм не вдалося перемогти. Далі володіє дуже доброю технікою малярства, викінчує малюнки з найбільшою докладністю і акуратністю. Дехто навіть називає

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел.

(416) 766-6802

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образотворчу Ґалерію-Музей
- Влаштовує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми • Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від вівтірка до суботи від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до ґалерії за добровільними датками.

2118-A BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONT., M6S 1M8

її фотографічною прецизністю. Далі малює малюнки вживаючи найбуйнішу фантазію, провокуючу, згідно з життям, яке він проводить і яке ніхто інший не може імітувати. Далі є знаний в Америці як найвищої кляси сюрреаліст. Якщо хтось думає, що мистець мусить бути мертвим перед тим ніж стане славним, то Далі якраз є наявним запереченням такої думки.

В Америці Далі є найбільш знаним сюрреалістом. Нема нікого хто би міг зрівнятися з Далі в оригінальності або у техніці. Цей рух дуже окопався і має дуже багато послідовників, головно раннього періоду європейського сюрреалізму. Навіть нині ми знаходимо багато послідовників сюрреалізму, які вживають у своїх працях старі часописи, шмаття, відкиди металю, або дохлих тварин як медіум через який вони можуть висловити свої підсвідомі заяви і революційні проти принятих форм свої настанови. Конячі кізяки, наприклад, були недавно вживані для витворення портрету Колорадо.

Усім новаторам і тим, які себе такими рахують я бажаю успіху.

Юрій Мошинський

У В-ВІ «СМОЛОСКИП» ПОЯВИВСЯ ЗБІРНИК «ЛЕСЬ КУРБАС»

В українському незалежному в-ві «Смолоскип» ім. В. Симоненка появився монументальний твір — збірник «Лесь Курбас». Головним редактором збірника, автором передмови і приміток є відомий театрознавець проф. Валеріян Ревуцький, а упорядником, технічним редактором і автором бібліографії — Осип Зінкевич.

Збірник «Лесь Курбас» поділяється на шість розділів, в яких зібрано статті й листи режисера та понад сто документів, які відносяться до театральної діяльности й життя Л. Курбаса:

Розділ І: «Творчість Леся Курбаса», статті й листи; Розділ ІІ: «Сучасники про Л. Курбаса», матеріяли до історії театральної діяльности «Молодого театру» і «Березоля», відгуки на деякі постановки Л. Курбаса; Розділ ІІІ: «Л. Курбас і театральний диспут 1929 р.»; Розділ IV: «Шлях на ешафот», виступи преси й партійних діячів проти Л. Курбаса перед і після його усунення з «Березоля»; Розділ V: «Ув'язнення і смерть Л. Курбаса»; Розділ VI: «Присвячено Л. Курбасові» (вірші й есеї О. Вишні, Ю. Клена, І. Світличного, С. Чернілевського, Н. Бічуї та інших).

У книзі опубліковано багато документів і матеріялів, які не увійшли до інших книжкових видань, присвячених Л. Курбасові.

Над збірником працювало понад двадцять осіб. Книга «Лесь Курбас» відкривається біографічною нотаткою про режисера, статтею О. Зінкевича від видавництва та основною дослідницько-аналітичною статтею проф. В. Ревуцького «Лесь Курбас і театр». У цій статті проф. В. Ревуцький пише:

(Леся Курбаса) «знищили ті, які виконували абсолютно немистецьку ролю партійних русифікаторів України. Вони були байдужі до розвитку українського мистецтва, їх цікавив лише театр пропаганди їхніх партійних доктрин. І основоположника нового революційного театру на Україні в зеніті його творчої діяльности відправлено на ешафот... Найбільшу постать в історії українського театру — постать революційного реформатора, постійного експериментатора, визначного теоретика й педагога, людину величезної культури усунено з обрію українського мистецтва».

У книзі опубліковано 33 статті й листи Л. Курбаса, недоступні тепер статті 1920-30-их років С. Бондарчука, Йони Шевченка, Петра Руліна, Миколи Хвильового, Якова Мамонтова, Я. Струхманчука, І. Туркельтауба, О. Полоцького, Ю. Смолича, П. Козицького, повний текст виступів на театральному диспуті в 1929 році М. Скрипника, М. Куліша, М. Хвильового, статті й виступи партійних діячів того часу — І. Микитенка, І. Кулика, С. Щупака, Г. Юри, О. Борщагівського та інших.

Збірник «Лесь Курбас» має 1026 сторінок, у ньому опубліковано понад сто фотографій і фотодокументів; покажчик імен і назв охоплює понад 1500 позицій, бібліографія, яка є першою такою спробою — 51 сторінку, примітки — 22 сторінки.

Книга видана на люксусовому папері, з твердою обкладинкою і її мистецьки оформив Олесь Тимошенко. Ціна в Америці й інших країнах 49.75 ам. дол., в Канаді — 55 кан. дол. Замовлення слати на адресу: «Smoloskyp», P.O. Box 561, Ellicott City, MD. 21043, USA

Ганна ЧЕРІНЬ

ЗАХОТІЛОСЬ МЕРЗЛОГО В ПЕТРІВКУ

Коли у Фльориді ціле літо температура скаче на 90° і вище, коли в уяві мріються покинуті пухнасті сніги Іллиною, коли преса спокушає мандрівників знижками наполовину — як же встояти?! Саме в Петрівку ми телефоном «записалися» на тур і одразу стали пакувати валізи...

Лишенько! Два дні лишилося! Відлітаємо раненько, а тому о 3-й годині ночі вже треба виїжджати здому. А як? Хто ж нас у глупу ніч повезе? Щоб нас заспокоїти, аґенція дала лімузин. Летіли трьома літаками, два з них кружляли над аеропортом довгенько, поки дозволили сісти. Ледве встигли пересісти. Сиділи де довелось, тут із пасажирами не дуже панькаються.

Але якось долетіли. Ось і Анкораж. Поки чекали на валізи, вибігли подивитись на Аляску, і ніякої не побачили: самі авта, високі нецікаві будинки, димарі...

Нарешті опинились у своїм готелі і з балькону могли поглянути на місто Анкораж, залите соняшними променями.

— Вже десята, а сонце й не думає сідати!

— Я теж не думаю сідати. Ходімо надвір, з містом будемо знайомитись! Людей на вулиці повнісінько, в основному — туристи. Одягнені тепло, а в місті гаряче. Вражає неймовірна краса квітів. Взвовж вулиць висять кошики з ґераніями й темнофіялковими лобеліями. Проїшли кілька бльоків і опинились у якихось закутках; яскраво підмальовані негарні дівчата, серед них багато ескімосок, похитуючи стегнами поволі прогулювались по хідниках. Довго їм нудитись не довелось, їх одразу хтось підхоплював. В міському парку на лавках лежали ескімоські боми. Крамниці ще відчинені, в них повно туристів. Розкуповують аляскські сувеніри, здебільша роблені в Тайвані або Кореї.

Об одинадцятій годині ми змусили себе заснути, хоч надворі було ще світло. Влітку тут сонце заходить об одинадцятій тридцять, потім стає сіро, а о четвертій починає світати. Вранці виїжджаємо до Деналі парку, 240 миль на північ, 6 годин їзди. Переночуємо в парку, а тоді — в дорогу, до славної гори МекКінлі.

Що ми знаємо про Аляску? Що я знаю про неї? Мабуть, не багато, коли захопила влітку валізу теплої одежі.

Багато «най» має Аляска: найбільше миль побережжя, найбільше в світі льодовиків (понад п'ять тисяч)! Це — всесвітній морозильник. Найбільше число карібу і «лисих» орлів. Найбільша кількість індіянських тотемів — і... навіть найвища в світі гора МекКінлі (20,320 стіп).

— Як вона може бути найвищою в світі, коли Еверест сягає понад 29 тисяч стіп? — запитали ми нашого керівника.

— Це правда, — усміхнувся той. — Але вертикальний рельєф МекКінлі, 18,000 стіп, вищий від Еверестового. Крім того, геологи твердять, що МекКінлі все ще підіймається в наслідок постійних землетрусів. — Чи хтось із вас уже побував на Алясці?

В Деналі парку, на фоні гори МекКінлі

У відповідь — мовчанка.

— Ну, то я не боюсь говорити вам, що мені в голову прийде, а ви вірте.

— Не будьте такі певні, — відгризнувсь наш сусід. — Ми вже вас піймали з найвищою в світі горою.

Ми їдемо; наш ґід, він же й водій автобуса, бавить нас несусвітніми байками — відгадай, що правда, а що вигадка! В міському сквері, в загороді, розкішний олень із гордим найменням «Зоря». Це — улюбленець міста, його живий герб. Дорога часом понищена, адже літо коротке, встигнути з ремонтом нелегко...

— Які звіри водяться в місті? — питаємось.

— Є лосі, олені, ведмеді... Часом і в вікна заглядають. Лосі взимку голодні, обгризають наші деревця, а вони, як бачите, не такі вже розкішні... Ведмеді взимку також бідують, шукають їжі на смітниках...

Так, у Анкоражі ялички, осики, карликові сосни миршаві, зігнуті снігом, вітром і морозом. Анкораж лежить на вічній мерзлоті, що влітку розмерзає на півметра — до метра, отож рослини пускають коріння вширину, а не вглиб.

Проїжджаємо місто Василю (від «Василя»?). А там озеро, пляж. Температура води 36°Ф., але сонце припікає, тепліше не буде, так що люди в купальниках, бавляться коло води, смажать ковбаски, дехто і в воду стрибає.

Знаменна зупинка — Вальдез. Тут кінчається ґрандіозна лінія нафтопроводу від затоки Прудо, через три хребти гір і безліч річок, довжиною 800 миль. Товсті, ізольовані труби в 4 стопи діяметром женуть гарячу нафту з Арктичного океану. Часом труби йдуть високо над землею, так що під ними можуть проходити лосі й олені. Пильно стережуть, перевіряють ці труби пішки й із гелікоптерів. Якщо трапляється корозія, труби вищать свинячими голосами... Нас у Вальдез не водили, тільки спинили на мить автобус.

Місто Віллов — Верба. Гарна назва. Колись це був центр золотих копалень, тепер — глушина. Але саме тут мешканці Аляски хотіли б побудувати столицю. Джуно далеко, а Анкораж і Фербенкс давно вже змагаються за першість. То щоб ніхто не виграв, можна було б на компроміс зробити столицею Вербу. Фінансисти обчислили, що така «перебудова» коштувала б 2½ більйонів долярів — і Джуно лишається столицею. Поки що.

Наш гід — вродлива дівчина. А шофер — гарний хлопець. Одне одному подобаються. Дрочаться, фліртують, а нам також весело.

— Тепер я передам кермо Джуді. Вона пройшла шість годин шоферської практики, тож будьте певні, що в рів вас не скине.

Ми були певні, що не скине, бо ровів тут нема. І авт на дорозі мало, тож нехай собі молодята воркують.

Тим часом ми спинились на полуденок у мальовничій, збитій із колод корчомці. Ціни тут високі, в порівнянні з «континентом». За 13 долярів ми дістали перекуску на двох: суп, канапку і пундик, правда, величезний. В ресторанах ціни багато вищі. Отож, ми на сніданок ходили до всюдисущого Мекдоналда. Якщо він існує вже й у Японії, і навіть у Москві, то прецінь є він і в Алясці...

Проїжджаємо повз широку, але мілку річку Сусітну. Одразу стрепенулось українське серце: це колись тут були українці! Ні, кажуть екскурсоводи, це індіянське наймення. Але в Алясці є багато українських і російських імен, залишених із тих часів, коли тут панували росіяни. Першопроходцями ж були українські козаки — але про це далі. Серед знайомих назв вражали нас Небесна, Афоняк, Чіріков, Коханок, Николай, Шеліхов, Василя, Узінки — і Галена (Галина!).

Річечки біжать з льодовиків, широкими пасмами змивають на шляху глину й камінний порох, тому мутні, мілководі й порожні, без риби. Мул забиває риб'ячі зябри, — й риба гине.

— Увага! — попередила Джуді. — Не ставайте на траву: під нею мул, затягне вас в болото.

— Ви дуже щасливі, — додав шофер: — сьогодні ясний, соняшний день — і от уже перед нами славна гора МекКінлі, або ж Деналі, мовою атабасків. В похмурий день гора цілком захована у мряці.

— А що означає «Деналі», це слово, дзвінке, як криштальний дзвоник і багато краще, ніж МекКінлі?!

— Воно означає просто «Великий». Американці вважали, що й президент великий, як ця гора, і що треба гору перейменувати. Зате парк раніш також називався МекКінлі, а тепер він називається Деналі...

Шофер мусів одягнути соняшні окуляри, щоб захиститись від сліпучого сонця.

З кожною милею природа біднішала. З окраїн тайги ми непомітно в'їхали в тундру, де вже не було ані одного деревця, тільки чагарники й буйні квіти, що поспішали вирости, розквітнути й засіяти насіння на наступний рік. Найкраща була «Трава-вогонь», свого роду індіянський календар. Вона починає багряно зацвітати знизу догори. Як почне цвісти — початок літа; а як відквітне — кінець літа.

В Алясці спостерігають звірів з закритого автобуса — не для безпеки туристів, а з респекту для дичини. Авт у парк не пускають взагалі, а автобуси поодинці, щоб не забагато, щоб звірів не сполошити. Звірі звикли до автобусів, виходять на шлях, можуть навіть почухатися об буфер, позують для знімок і, здається, не звертають жодної уваги на пасажирів.

Щоб швидше вказати на щось цікаве, наші провідники розбили уявно вікна автобуса на годинник: просто — 12 година, ліворуч на 90° — дев'ята година, праворуч на 90° — третя година... Отже, їдемо — і раптом:

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ
та інші печива випікає
Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також різні українські страви у нашій каварні

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel. 368-4235
St. Lawrence Mkt. 366-7259
483 Bloor St.W. 922-5875
2199 Bloor St.W.

УКРАЇНСЬКІ КОМП'ЮТЕРНІ ШРИФТИ
від фірми:
Compu Stream

Наша Українська Фірма з дволітнім досвідом, займається виготовленням різних комп'ютерних програм. Головна спеціяльність це українськомовні редакторські програми. Тільки в нас за ціну машинки до писання зможете придбати систему, на якій будете здатні **видавати книжки, журнали, писати статті, листи, тощо.** *Український інструктаж включений. Даємо три роки гарантії.*

Адреса: P.O. BOX 309, Stn U, Toronto, Ont. M8Z 5P7
Тел.: **(416) 726-0455** або **(416) 252-8846** Адам Стець.

COMPLETE CATERING SERVICE.
Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • **231-7447**
ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

• *ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА* ***ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ*** *І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;*
• *ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;*

— Вовк! Вовк! — закричала я. — Дванадцята година і дві хвилини! Суне просто на нас!

Заклацали апарати. Вовк похмуро чвалав просто на автобус і наче вимагав, щоб йому дали дорогу. Сердито і знуджено блискали його блакитні очі. А почекав-

ши яку хвилину, обійшов автобус і подався в кущі.

Наші провідники навперебій запевняли нас, що ми — щасливці: за один день побачити трьох вовків на шляху, четвертого — неподалік у кущах — він жер тількищо впольованого оленя. Бачили білих гірських кіз, чимало лосів, повільного, української вдачі, дикобраза; українська натура наставляє голки не проти ворогів, а проти своїх же... А як вийшли на перекуску, нам перебігла дорогу якась курочка, що підганяла чотирьох курчат...

— Це — північна куріпка або тундряночка, — пояснила Джуді, — Ptarmigan. Це наш стейтовий птах. Взимку вона стає білесенька, як і багато інших тварин Аляски — щоб їх не видно було на снігу.

— А де ж сніг?! — розчаровано запитала я, що захотіла мерзлого в Петрівку.

— Влітку його знайдете тільки в горах або на льодовиках. А хто без мерзлого не може жити, нехай їсть морозиво. По споживанню морозива мешканці Аляски стоять на першім місці в Америці.

Отож, мабуть що непогано відвідати Аляску і взимку. А зима тут настає дуже рано, триває до травня. Давно вже мене підмовляв мій друг Леонід Полтава летіти в Аляску. Його збірка «Смак сонця» — на мою думку, найкраща з усіх його творів. В ній справді відчувається смак сонця — смак сонця Аляски. Але Полтава бачив сніги і льоди Аляски, бо йому випала мандрівка навесні, коли ще не настало літо. Зате ми бачили, вдихали, смакували розкішні квіти, трави і ягоди Аляски.

А ще багато в тундрі маленьких звіряків — білок, ховрахів, мишей, лемінгів.

— Так Бог світ сотворив, щоб усім було що їсти. На малечу полюють орли, шуліки, ведмеді, лиси, а як голод припече, то й вовки. На 30 миль в середньому припадає один великий звір — він воює за свою територію. Отож, — заувадив наш шофер, — не дивуйтесь, що не всі звірі вибігають для вас на дорогу. А щоб вас потішити, розкажу вам жарт із свого недавнього минулого: коли я був дуже-дуже-молодий і одчайдушно шукав заробітків, мені запропонували грати ролю лося. — «В якій такій п'єсі?» — «Не у п'єсі, а в завтрашній екскурсії. Отож, мене зашили в лосину шкіру, перевірили, чи маю чим дихати, й вигнали в ліс. В ті часи звірі якось не бажали виходити на шлях, застрайкували. Отож, як наближався автобус із туристами, я мав вийти з лісу й трохи побігати. Дуже близько не підбігав, а оддалік ніхто б не розпізнав, що я не лось. Навчився навіть поводитись по-звірячому, брикати, голову на спину закидати. І все було гаразд, і платили добре. Але одного разу, як я вибіг з лісу, до мене кинувся величезний бурий ведмідь-ґрізлі. А ґрізлі люті, дужі й досить підлі. До того ж, м'ясоїди. Ведмідь на мене пре, а я не знаю, що робити: бігти до автобуса й кричати «Рятуйте!»? Тоді би пропала моя кар'єра. Пригадав науку, що робити, коли нападе ведмідь: не панікувати, не втікати, бо й так він пережене, а завмерти, стати непорушно, то може він вас понюхає й піде. Еге, понюхає! А я ж і лосем пахну. Вирішив утікати, яко мога. А ведмідь за мною. Як ми сховались в лісі, ведмідь спинився й заговорив до мене по-англійськи: «Дурню, не втікай: я такий самий, як ти». Тож і він розважав туристів, зашитий у ведмежу шкуру!»

До гори Деналі, або МекКінлі, ми під'їхали на відаль 30 миль. Далі дороги нема. В промінних сонця гора, з її двома вершинами, біліла, як прекрасні білі піраміди. Звідки не фотографуй — краєвид чудовий. Ми часто бачили фільми про Аляску, але не могли уявити, що вона така прекрасна — а ми ж іще всього не оглянули! Що в цім краю найкраще? Мабуть, його незайманість, широкі безлюдні простори, дичина, єдність людей, рослин і тваринного світу, взаємоповага і співжиття. Ще досить місця для сміття — хоч уже я довідалась, що покидьки з Аляски вивозять до Сієтлу й інших міст. Хочуть за всяку ціну зберегти свою чистоту і цнотливість, тому то так обурились на Ексон за розлиту ропу в березні 1989 року.

Мешканці Аляски заможні. Тут і платня вища, і уряд дає дотації на кожного члена родини, щоб їм тепліше було! Люди не розкидають грошей на дурнички. Кожна родина має принаймні одне добре авто. Влітку їздять як можна далеко, навіть і на «континент», але взимку обережні: вранці виїдеш — дорога добра, але кожної миті може розгулятися пурґа — а це вже біда!

Є на що дивитися: обабіч дороги більші і менші озерця — або й просто калюжі, що постали з розмерлого льоду, мілкі, бо під водою — вічна мерзлота. В тих озерцях купаються лосі й олені, качаються в воді, щоб позбутися уїдливих комарів.

— Щасливі ви, що ввесь тиждень соняшний, а то би комарі й до вас дібралися! — сказав наш шофер малощо не з жалем. Йому було досадно, що нас ані комарі не жерли, ані дощ не напав, а в нього в автобусі стирчало з три десятки парасоль, націлених на дощ.

*
**

Після чотирьох чудових днів у Деналі парку вернулись ми до Анкоражу. Це — найбільш населене місто Аляски (237 тисяч із усіх 539,600 населення Аляски). Нак другім місці Фербенкс (74 тисяч), а на третім — столиця Джуно (біля 30 тисяч). Влітку людей у прибережній Алясці більшає через безперервні хвилі туристів. Туризм стає головною індустрією південносхідньої Аляски, спеціяльно ж через корабельні тури, що забезпечують старшим людям комфорт і казкові краєвиди просто з корабля. Велика залізниця в Алясці тільки одна — із Севарду до Фербенксу, а також, з деякими обмеженнями, із Скиґвею на Юкон (Канада). Але дуже багато приватних літаків і гідроплянів, ну, ще й пороми, кораблі й човни. Літак — улюблений транспорт, бо дуже заощаджує час. За чотири години літаком можна дістатися до міста, до якого кораблем треба було б їхати десять днів. А хто ж має стільки часу? Хібащо пенсіонери? А населення Аляски молоде. Пенсіонери перебираються на свої останні золоті дні до Фльориди або Каліфорнії.

Коли і звідки прибули індіяни й ескімоси до Аляски? Коли спитати їх, то вони вам ще й тепер скажуть, що там їх поселив споконвіку великий Бог Неба. Вчені вперто доводять, що люди прибули в Аляску з Азії. Ескімоси живуть здебільша на побережжі Льодовитого океану, індіяни-атабаски — в центральній частині, а тлінґіти, гайди і цімси — на східньо-південних побережжях. Не можна сказати, щоб індіянські племена дуже одне одного любили, але якось співіснували. Риби й оленів було вдосталь, юрти, льодові стіни й хати з колод захищали від пурґи, і люди жили непогано, поки не з'явилися білі загарбники.

Першими прибули росіяни. Цар Петро I послав експедицію під командою датчанина Вітуса Берінґа й сибіряка Алексея Чірікова, з метою полювання на хутра морських видр. Заснувалася торговельна компанія, що брутально використовувала місцевих індіян, посилаючи їх на острови без харчів, без жодних медикаментів, просто на голодну смерть. Особливо мучила цинга, від якої погинули тисячі індіян і чимало російських напасників, а з ними й відважні першовідкривачі Вітус Берінґ, ім'ям якого названа протока, що роз'єднує (або єднає) Америку й Сибір. Славний майстер травелогів, Джеймс Мічнер, у своїй об'ємистій книзі «Аляска» докладно, хоч і свавільно змальовує історію Аляски, починаючи від мастодонтів і мамутів, кінчаючи 1986 роком. Отож, цікаво, що з самого початку розповідей про прибуття сибіряків, автор, у розділі «Дослідники», пише таке:

«Трофим Жданко, козак на службі в царя Петра»... далі уточнює, що це був «величезний, вусатий український козак», за непокору засланий у Сибір. У розмові з царем Трофим підкреслює ріжницю між українцями і росіянами. Впродовж усього тексту, Мічнер незмінно називає Жданка козаком, українським багатирем, що без вишколу знайшов дорогу до океану. Цар спарував Жданка з досвідченим капітаном Вітусом Берінґом, вони навербували кілька десятків сибіряків. Серед них, як свідчить Енциклопедія Американа, були сибірські в'язні, спеціяльно українці. Імена такі як Ільчук, Федіїв, Павлуцький, Руденко, навіть Юрій Лисянський раз-у-раз виринають у творі Мічнера. Леонід Полтава у своїй поетичній збірці згадує ще й Григорія Шелеха, що організував першу «білу» колонію на острові Кодьяк у 1791 році. Незадовго перед тим і еспанські мореплавці навідалися до Аляски — пам'яткою про них лишились назви міст Сан-Хуан, Батіста, Вальдез, а за ними й англійці (назви Даґлес, Ванкувер). Але завзяття й демонічна енергія російських кольоністів закріпили побережжя Аляски за Росією. Російські купці масакрували індіян, забирали їхні землі, змушували тубільців ловити рибу й полювати на звірів, і все те вивозили в Росію, а також до Японії, Китаю, Америки... Особливо жорстоким, але й спритним був голова громади, некоронований цар Аляски — Алексей Баранов. У 1799 році він заснував місто на острові Сітка й назвав його Новим Архангельськом (або Архангелом, як передають американці). Незабаром прибули до цього «Парижу в Алясці» дружини урядовців і купців, а також кілька священиків, що почали навертати на православ'я тлінґітів і гайд. Розбагатівши на хутрах видр і морських левів, російські маґнати стали великими панами, набрали собі рабів-індіян і провадили життя на версальський взірець. Правда, тлінґіти не раз на них нападали, але збройна перевага завжди давала перемогу. От тільки біда, що винищили видр так нещадно, що й тепер ще видри є під загрозою зникнення...

Часом доля країни вирішується десь далеко від неї... Витративши у Кримській війні, росіяни потребували грошей і запропонували продати Аляску за 7.2 мільйонів. В той час і Америка була в руїні, після страшної громадянської війни. Проте, рятувати друзів у біді потрібно, тож секретар Севард погодився на такий ґешефт. Що за бур'я здійнялася в Америці! Ніхто не хотів Аляски! Її так і прозвали — «Севардова дурість»,

Вітаємось з капітаном корабля «Реґент Сан»

абож «Севардів морозильник». Дехто ще й кепкував: дайте Росії ті сім мільйонів і хай забирають свою Аляску назад!

Так чи сяк, 18 жовтня 1867 року Новий Архангел був перейменований назад на Сітку, російський прапор пішов униз, а американський — вгору. Росіянам запропонували виїхати з Аляски або взяти американське громадянство. Мабуть, чимало сибірських поселенців залишилось, бо недарма ж видавав свій «Вісник Аляски» наш славний патріот Агапій Гончаренко. Він являється також найкращим свідоцтвом, що серед перших поселенців Аляски було багато українців. Він же, орел наш міцнокрилий, бачив ще молодого Шевченка і говорив із ним. Тікав від російського уряду через Грецію й Єрусалим аж до Америки. Цей вчений, ерудит і теолог дістав доручення від американського уряду видавати бюлетень для мешканців Аляски, англійською й російською мовами. У першому ж числі (1 березня 1868 р.) Гончаренко написав про Тараса Шевченка, а потім друкував Шевченкові вірші — українською мовою. Тож не важко відгадати, для кого він це робив. Але далі отець Агапій почав заступатися за переслідуваних тлінґітів, і в 1872 році «Вісник» був закритий.

Російське панування змінилось американським, з тією тільки ріжницею, що настало ще більше свавілля. Тут відродився «дикий Захід» із його беззаконням, п'яною стріляниною і погонею за наживою. Не стало звірини — та хто б то за нею ганяв?! Кинулись на рибний промисел — лосося, галібута, оселедця. Їх солили, коптили й вивозили до Америки, Англії, Японії. Аж тут «Севардів морозильник» прославився чимсь новим: біля Врангеля й Сітки в 1880-х роках відкрили золото. Почалась золота гарячка, що пізніше повела шукачів золота в Канадський Клондайк. Розрослися нові міста, які, коли температура впала й гарячка пройшла, занепали й спорожніли. Але величезні ліси, ще не досліджені мінеральні багатства, напевно й гори золота, чиста вода, невимовна краса краєвидів підняли високо вгору чудовий прапор Аляски: на темносиньому, як північне небо, тлі — золоті зорі, з чистого аляскського золота — наш улюблений Чумацький Віз і Північна зірка. Хвиля туризму дала нову індустрію, нововідкрита нафта — багатство. «Севардова дурниця» виявилась дуже розумною! В 1959 році Аляска стала 49-м стейтом США.

(Далі в наступному числі)

Юрій ГАВРИЛЮК

ПІДЛЯШШЯ — ПРИЗАБУТА ОКРАЇНА

Підляшшя (в середньовіччі зване просто Берестейщиною від головного міста Берестя) було завжди окраїною української, як етнічної так і державної території.

Сьогодні під назвою Підляшшя розуміємо регіон обабіч середньої течії Бугу з такими місцевостями як Володава, Воїнь (Вогинь), Кодень, Тереспіль, Дорогичин, Мельник, Більськ, Сім'ятичі, Гайнівка, Нарва, Риболи.

Територію цю вже від половини VI ст.н.е. заселювало східньослов'янське населення з території Волині, Південного Полісся, а також Галичини і правобережної Наддніпрянщини, отже предки сучасних українців. Найпізніше (раніших згадок в літописах немає) в другій половині X ст., за князювання Володимира Великого, землі ці увійшли в склад Київської держави. З хвилиною смерти князя Ярослава Мудрого і поділу держави на удільні князівства Берестейщина знайшлась в межах Волинського уділу. Більше як століття цей невеликий клаптик української землі, втиснений між польські і ятвязькі землі, був місцем суперництва політичних амбіцій різних князів, входячи на деякий час, разом з Турово-Пинщиною, також в склад великокняжого Київського наділу. Пізніше Берестя й Дорогичин стають навіть столицями удільних князівств. Період роздріблення волинських земель і «державної» самостійности Берестя й Дорогична покінчило князювання Романа Мстиславича і його сина Данила — творців найсильнішого тоді українського політичного організму — Галицько-Волинської держави. Особливо міцно в історії Берестейщини зазначилося володіння Данила. Він то власне розгромив окупуючих Дорогичин рицарів хрестоносного ордену Добжинських братів (1238 р.) та прийняв в тому місті королівську корону (1253 р.).

В межах Галицько-Волинської держави залишалась Берестейщина до 1321 року, коли то завоював її литовський князь Кейстут й прилучив до своїх троцьких володінь.

Берестейська земля розташована була на західній окраїні Великого князівства Литовського, в безпосередньому сусідстві поляків, чи як тоді говорили — ляхів. Власне від такого географічного положення пішла й назва «Подляше» — країна положена «под ляхами», тобто в сусідстві поляків. Перший раз зустрічаємо цю назву в руськомовних документах Литовської держави наприкінці XV ст., згодом починає вона появлятися й у документах польських, особливо перед 1569 роком, коли почалися старання шляхти прилучити цю землю до Польщі. Розповсюдженню цієї назви сприяло утворення в 1513-1520 роках окремої адміністративної одиниці — Підляського воєвідства. Початково обіймало воно чотири повіти — Берестейський, Дорогичинський, Більський і Мельницький. В 1566 р. однак Берестейський повіт відділено й, злучивши його з іншими поліськими територіями, створено окреме Берестейське воєвідство. В такому обмеженому виді Підляське воєвідство було при Люб-

Церква Св. Тройці в Гайнівці

линській унії влучене в склад Корони, тобто Польщі.

Сьогоднішнє Підляшшя (маємо очевидно на думці територію заселену українцями) це південна частина бувшого Підляського й західня частина Берестейського воєвідств. Від сходу обмежує його польсько-радянський державний кордон, на півдні межує Підляшшя з Холмщиною. Західня етнічна межа на південь від Бугу затерлася — передусім з приводу виселення в 1947 році, але також через польонізацію бувших уніятів, які, не погоджуючись з заведенням в 1875 р. російського православ'я, перейшли до Римокатолицького костела. Більше виразна є етнічна українсько-польська межа в північній частині Підляшшя, яка зараз в складі Білостоцького воєвідства. Тут також починається межа з білорусами, яка йде повз ріку Нарву з невеликим відхиленням на північ (парафії Риболи, Пухли, Тростянка) а далі, за містечком Нарвою, повертає на південь й протинає Біловезьку пущу на схід від міста Гайнівка, щоб осягнути державний кордон. Як бачимо з цього, сучасне Підляшшя, а зокрема його північна частина втискається клином між польську й білоруську етнічні території, будучи водночас найбільш на північ і захід висуненим клаптиком української етнічної території.

Таке периферійне, супроти центрів українського національного життя, положення стало одною з причин сучасного низького рівня національної свідомости українськомовних підляшуків. В XIX ст. ці землі входили в склад Російської імперії. В Галичині загроженням для національної самобутности була польонізація, а оскільки австрійська держава була культурно цілком чужа, українці, відштовхуючись від польсько-

Complete Home Comfort!

☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспечерська обслуга
☐ Продаж і обслуга домашнього огрівального устаткування
☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3, Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

сти, керувались в бік корінних національних і культурних вартостей (москвофільство було ж маргінесом). На Наддніпрянщині українці також — відмежовуючися від російщини — мали лише перспективу зернення до всього, що національне українське. На Підляському пограниччі велося натомість суперництво двох сил — російської й польської. Місцеве населення, позбавлене власної творчої, національно свідомої й суспільно активної, інтеліґенції, було дуже податливе на зовнішні впливи. На північ від Бугу унію ліквідовано ще в 1839 році, й православне від тоді населення орієнтувалося більше в сторону Росії. Більше ускладнена була ситуація на півдні де унію ліквідовано в 1875 р. і в спосіб, який викликав не лише обурення але й рішучий спротив українського населення, яке по 1905 р. масово лишало накинену підпорядкованість Російській церкві й переходило до Римо-католицької (можливости повернення до ситуації з-перед 1875 р. не було). Частина, очевидно, залишилася при Православній церкві й властиво лише вона зберегла свою національну відрубність.

Початок XX ст. приніс і на цій території, дуже зрештою запізнені, прояви національного пробудження. Торкається це передусім південної частини Підляшшя, на яку мав вплив осередок в Холмі, де м.ін. від 1907 р. виходив російсько-український журнал «Братская Беседа» та різного роду книжкові видання з літературними творами українською мовою.

Відсутня була натомість якась ширша національна діяльність в українському напрямі в північній частині Підляшшя, яке (разом з Поліссям) знайшлося в межах Гродненської губернії, заселеної переважно білорусами. Очевидно в наукових та популярних виданнях українських, російських і польських авторів північні частини Підляшшя й Полісся рахувались як етнічно не білоруські, а українські. Все ж таки дальший хід історичних подій довів до ситуації, яку назвати можна, найобережніше кажучи, великим непорозумінням — в 1939 р., як північне Підляшшя так і Берестейсько-Пинське Полісся включено в склад Білоруської РСР. Якщо порівняємо сучасний «державний» кордон УРСР і БРСР з колишнім південним кордоном Великого кн. Литовського (після Люблінської унії), й кордон між т.зв. Северо-западним та Юго-западним краями Російської імперії, швидко зорієнтуємося, що сталінські комісари просто повторили (очевидно з деякими змінами) ці колишні кордони, не думаючи навіть і дивитися на справжній етнічний склад влученого до БРСР Полісся й Підляшшя (знайшлись вони в межах Пинської, Берестейської і Білостоцької областей). Пересунення кордонів на некористь України бачимо зрештою на цілій її території.

Наслідком влучення цих етнічно українських територій до складу БРСР було введення шкільництва, яке мало білоруський чи білорусько-російський характер, а також введення білоруської мови, поруч російської, до місцевої преси й урядової практики. Прихід в 1941 р. німців дещо змінив в цій ситуації. Полісся бо влучено до Райхскомісаріяту Україна, але Північне Підляшшя (Більщина), разом з білоруськими та польськими землями знайшлось в межах Bezirk Bialystok. На території цій дозволено діяти націоналістам з Білоруського комітету, а також розбудовувано білоруське шкільництво. Під цим оглядом ситуація тут не змінилась і після війни, коли Північне Підляшшя знайшлось знов у межах польського Білостоцького воєвідства. Українське населення околиць Більська, Сім'ятич і Гайнівки офіційно наіменовано білоруським, надалі існують тут школи де ведеться навчання білоруської мови, а від 1956 року заведено тут мережу гуртків Білоруського Суспільно-Культурного Товариства, підпорядкованого Міністерству внутрішних справ. Товариство це видає білоруськомовний тижневик «Ніва», який з причини свого суто регіонального характеру знаходить деякий гурт читачів, в тому частину примусових — як учні «білоруських» ліцеїв в Більську і Гайнівці. Існування такої ситуації зумовлене є передусім відсутністю серед населення елементарних знань про своє історичне минуле, свою культуру та мовну й етнічну приналежність. Використовує цю ситуацію білоруська пропаґанда, що завжди знаходить якийсь відгук.

Не значить те все, що не було на Підляшші проявів української культурної активности. Наприклад, у містечку Кліщелі вже від 20-х років існував драматичний гурток, який ставив п'єси українських авторів, користуючись великою популярністю серед навколишнього населення. В 1956 році організовано тут гурток Українського Суспільно-Культурного Товариства, при якому діяв цей театральний гурток, а також хор. З огляду на це, що партійні вельможі наказали місцевому населенню «бути» білорусами, виникнення цього

гуртка з боку властей не було сприйняте ентузіястично. Найбільше трудностей зустріло введення до місцевої початкової школи навчання української мови, на яке зголошувалось пів сотні дітей. Перепиханка тривала декілька років і щойно в 1966 році шкільна влада, після інтервенції з Варшави, дала згоду на це. Однак після двох років вчителя української мови взяли в армію, а коли він повернувся просто перенесено до іншої місцевости. Це тільки фрагмент акції, веденої проти всяких проявів української активности на терені Більщини. Заляканий «народною владою», народ не зумів знайти в собі силу відстояти свої національні інтереси і з початком 70-х років навіть цей невеличкий культурний осередок перестав існувати.

Атмосфера 70-х років, з офіційним проголошенням комуністичною партією національної єдности Польщі, не сприяла не тільки новим, але й вже існуючим національним ініціятивам. Тому щойно початок 80-х років приніс перші прояви ширшого національного пробудження українців на північ від Бугу.

Процес цей початково охопив передусім шкільну й студентську молодь, яка почала зустрічатися, організувати рейди по рідних сторонах. В Біловежі, завдяки суспільній праці, постав музей підляського села просто неба. Почалися перші культурні імпрези для ширшого загалу, як Шевченківські вечори, концерти українських колективів з Польщі і з України. Протягом останнього півріччя концертували по містах і селах Підляшшя Марія Бурмака з Харкова, Василь Жданкін зі Львова, який на фестивалі «Червона рута» отримав Гранд Прі, а також молодіжні фолкльорні колективи «Горина» з Рівного (двічі) та «Команча» з Лемківщини.

Розвивається також незалежний видавничий рух. Від 1983 р. виходить щорічний літературний альманах «Наш Голос», а від 1987 р. суспільно-культурний журнал «Основи». В 1987 р. вийшло пару чисел бюлетеня «Підляшшя», а в 1989 році почали виходити Підляський Інформаційний Бюлетень «Krag» (польською мовою) й «Вісті Українського Національного Руху Підляшшя». Крім цього за останні роки вийшло в світ понад двадцять книжкових та інших неперіодичних видань, присвячених Підляшшю.

Більш політичного виміру набрала українська «проблема» на Підляшші під час останніх виборів до польського парляменту, коли то з рекомендації Українського Суспільно-Культурного Товариства кандидував до Сейму Богдан Мартинюк, активіст цього Товариства й водночас голова Громадської Комісії Охорони Пам'яток Церковного Мистецтва. Кандидатура його була зголошена в Більській виборчій окрузі. Ситуація, в якій прийшлося українським активістам Підляшшя приступати до виборчих змагань була однак дуже некорисна. В окрузі, яка включала більшість Білостоцького воєвідства абсолютну більшість мало польське населення, а крім цього в північній частині проживають також білоруси. Своє зробила також півстолітня білоруська пропаґанда, через що багато несвідомих українців голосувало за білоруського кандидата. Все ж таки український кандидат отримав 11.5 тис. голосів (8.5%).

Бурхливі події останнього року відкрили також перед українським населенням Підляшшя нові можливості вільного суспільного та політичного діяння. Якщо зуміє воно їх використати, буде можливо не лише пробудитися до справжнього національного життя, але й вирішувати про всі справи своєї Малої Батьківщини.

Більськ, 30.01.1990 р.

УХВАЛА ВЕЛИКОЇ РАДИ РУХУ ПРО ПОЛІТИЧНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

УЦІС. — Агонізуюча імперська тоталітарна система, вичерпавши свій небагатий арсенал словоблудних засобів, усвідомлюючи неминучу відповідальність за скоєні проти народу злочини, не бажаючи втратити узурповану владу, перейшла до відвертої конфронтації та розправи над молодою українською демократією і, відчуваючи загрозу неприйняття союзного договору суверенними республіками, вдається до дезінформації про стан справ у регіонах України, провокації і штучного загострення політичної і соціяльної ситуації.

Велика Рада відзначає, що тільки реальна можливість масової громадянської непокори може зупинити реакцію від нових, ще небезпечніших провокацій.

Велика Рада Руху вимагає негайного звільнення народного депутата України Степана Хмари та всіх заарештованих у сфабрикованому інциденті з полковником МВД і пропонує краєвим організаціям провести активні акції на підтримку цієї вимоги. Засуджуючи позицію більшости Верховної Ради УССР щодо ув'язненого народного депутата, сесія Великої Ради Руху просить Степана Хмару припинити голодування, оскільки він потрібен Україні.

Велика Рада ухвалює:

1. Політичній раді Руху та Секретаріятові скоординувати з демократичними структурами сусідніх республік пляни протидії прийняттю союзного договору.

2. Рекомендувати краєвим організаціям залучити всі антиімперські сили на всіх територіяльних рівнях і на виробництві до протидії наступові реакції, прийняттю союзного договору, створюючи з цією метою координаційні комітети (комітети національної згоди).

3. Краєвим організаціям до 3 грудня подати до Секретаріяту Руху аналізу незалежних робітничих структур (незалежні профспілки, страйкові та робітничі комітети).

4. Представникам рухівських фракцій Рад зосередити увагу на зустрічах у трудових колективах.

5. Агітаційно-пропаґандистському відділові Секретаріяту Руху подати методичну допомогу краєвим організаціям: налагодити обмін літературою, газетами, іншими матеріялами.

6. Рекомендувати опозиції у Верховній Раді УССР — Народній Раді — створити алтернативний парлямент в межах Верховної Ради з власною структурою та апаратом.

7. Не підтримувати участь народних депутатів СССР від України в їхній законотворчій діяльності у Верховній Раді СССР і закликає їх виступити проти прийняття нового союзного договору.

Київ, 1 грудня 1990 року.

РЕЦЕНЗІЇ — ОГЛЯДИ — НОТАТКИ

Михайло ЛОЗА

УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ АРХІВ, ч.12

Першу (і основну) частину 12-ої книги українського Медичного Архіву (УМА) редактор д-р Павло Пундій присвятив д-рові Борисові Антонові Филипчакові — синові знаного українського письменника й педагога Івана Филипчака. Присвячена д-рові Филипчакові частина займає 62 сторінки на загальну кількість сторінок 308. Усіх частин у книзі — 10, згідно з давніше усталеною формою.

Відведена для д-ра Филипчака частина починається короткою його біографією, автором якої є д-р Павло Пундій. Ця біографічна довідка оригінально була надрукована в «Лікарському Віснику», в 1 (119) числі за 1989 рік. Д-р Пундій написав її з приводу смерти д-ра Филипчака, яка наступила 16 травня 1988 року. Ще одна згадка про д-ра Филипчака (стор. 58-59) пера д-ра Павла Пундія має назву: «У світлу пам'ять д-ра Б. Филипчака». Обидві довідки одна одну доповнюють. Багато дечого нового до біографії д-ра Филипчака приносить нарис Ірини Филипчак (Дибко) — другої дружини д-ра Бориса Филипчака (стор. 8-14). Назва нарису: «Дещо з подій життя д-ра Бориса Филипчака». Нарис перед тим не був ніде друкований.

Доповненням біографії д-ра Филипчака є спогад про нього з назвою: «Спізнена грудка землі на могилу бл.п. д-ра Б. Филипчака». Автором спогаду є Ф. Лукіянович. Спогад був надрукований у «Свободі» — 3 червня 1989 р.

На окрему увагу заслуговує стаття «Папа Іван Павло II споріднений з українською родиною». Це відбитка із чікаґської «Нової Зорі», з числа з датою: Неділя, 17 грудня 1978 р. Стаття підписана ініціялами — мп. Стаття була написана після вибору кардинала Кароля Войтили папою, який прийняв ім'я Івана Павла Другого. Із статті довідуємося, що цією українською родиною, з якою спорідnений папа, є родина Филипчаків. Першою дружиною д-ра Бориса Филипчака була двоюрідна сестра папи — Софія Кучмєрчук. (Її мати, як і мати папи Івана Павла II, походила з роду Качуровських.) Кардинал Кароль Войтила, поки став папою, відвідав родину Филипчаків, коли в 1968 р. побував у США. Софія померла в 1977 році, рік перед вибором її двоюрідного брата папою. Д-р Борис Филипчак вважав однак за відповідне скласти візиту папі, щоб поґратулювати йому за вибір. Вдався він до Риму з сином Іваном і невісткою Зіркою. Не будемо переповідати змісту розмови, яка тоді велася між папою і д-ром Филипчаком. Зацікавлених відсилаємо до згаданої вище статті.

Але згодом зв'язок д-ра Филипчака з папою став послаблюватися. Обмежився до принагідних поздоровлень. Про це довідуємося із нарису другої дружини д-ра Филипчака — Ірини. У нарисі сказано: «Зв'язок листовний з папою Іваном Павлом II рідшав і тільки на ляконічні поздоровлення святочні перейшов. Може у цьому «завинив» тихий жаль, який постав у 1983 р. у Відні, коли ми з новоперевиданою книжкою «Кульчицький — герой Відня» поїхали на святкування триста-сотої річниці визволення Відня з турецької облоги; навіть з перекладеним на німецьку мову виданням подались ми туди, просто, щоб тим опрокинути розголос поляків, що наш Юрій — це «Єжи Кульчицкі». Там же був, саме в той час, і Папа Римський і у своєму слові, по телебаченні, всіх згадав і звеличав за поміч у побіді, тільки не наших козаків-українців. Борис — мовчки, похиливши голову, виключив телебачення, по часі сказав: — Добре, що тато написав книжку «Кульчицький — герой Відня» (стор. 12).

Д-р Борис Филипчак був одним із тих, які могли (дехто ще може) дати достовірне свідчення про частинне українське походження папи Івана Павла II. До певної міри він це й зробив. Справу українського походження папи д-р Филипчак досить докладно з'ясував на спільному зібранні членів українського й польського лікарських Товариств, яке відбулося 3-го травня 1980 року. Інформації д-ра Филипчака відносно походження папи були згодом надруковані у «Свободі» — 23 травня 1980 року.

Звіт про перебіг спільного зібрання українських і польських лікарів був поміщений у журналі Польського Лікарського Товариства, в числі за жовтень 1980 року. Зацитуємо те місце звіту, яке відноситься до справи походження папи, в перекладі на українську мову (переклад власний): «Д-р Олег Волянський пред-

ПРОЛОГ-ВІДЕО

Пропонуємо найкращу збірку відео-записів з України найновішого документаційного матеріялу та фільмів для розваги.
З нагоди різдвяних і новорічних свят масмо такі відео-касети на продаж:

* РІЗДВО В УКРАЇНІ
Коляди, вертеп, спів дитячого хору
Число V 90.26, 120 хвилин, VHS/кольорове, 25 ам. долярів
* КНЯЗЬ ДАНИЛО ГАЛИЦЬКИЙ
Епічний фільм про князя Данила; повнометражна продукція Одеської кіностудії (1988).
Число V 90.11, 100 хв., VHS/кольорове, 35 ам. долярів
* ГОЛОДІВКА СТУДЕНТІВ У КИЄВІ, ЖОВТЕНЬ 1990
Запис історичного страйку, розмови з учасниками голодівки.
Число V 90.22, 120 хв., VHS/кольорове, 25 ам. долярів
* ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ
Відродження Церкви в Україні та хроніка подій, які завершилися легалізацією катакомбної Церкви; виступи-розмови з Архиєпископом Василиком, Іваном Гелем і іншими.
Число V 90.20, 120 хв., VHS/кольорове, 30 ам. долярів
* ПАТРІЯРХ МСТИСЛАВ НА УКРАЇНІ
Подорож Патріярха Мстислава Української Автокефальної Православної Церкви, свято його інтронізації в Соборі Святої Софії.
Число V 90.21, 120 хв., VHS/кольорове, 30 ам. долярів

Чеки або поштові перекази просимо виставляти
в американських долярах на: Prolog Video.
Приймаємо замовлення на картки Visa, Master Card.
Кошти пересилки: 4.95 ам. долярів
Замовлення з США чи Канади можемо доставити фірмами
Federal Express чи UPS.
Мешканців штату Нью-Джерзі, Нью-Йорк і Коннектікут
зобов'язує податок.

Безкоштовне замовлення телефоном із США і Канади:

1-800-458-0288

Prolog Video
744 Broad St., Suite 1115-16
Newark, NJ 07102-3892

ставив згодом д-ра Бориса Филипчака, який розказав нам не тільки про приятельські відносини, але й про споріднення з Папою Іваном Павлом Другим. Ось його спогади з цілого життя — аж до останньої приватної зустрічі з Папою. Д-р Филипчак був колегою старшого брата Папи — Едмунда Войтили. Разом з ним студіював медицину у Ягайлонському університеті. Едмунд народився в Лінцу, Австрія, де його батько служив у австрійській армії. Греко-католицька родина матері Папи, прізвище якої було Качоровська, була змушена переселитися з Холмщини у рідну Тернопільщину. Недовго згодом мати Папи вийшла заміж за польського підстаршину, який стаціонував у Австрією окупованій Галичині. Вони перенеслися до Лінцу (Австрія), а пізніше до Вадовиць (Польща). В Кракові д-р Филипчак одружився з кузинкою Едмунда Войтили. Мати цієї кузинки була рідною сестрою матері Едмунда Войтили і Папи Івана Павла Другого. Два роки після одержання диплому д-р Едмунд Войтила помер в наслідок шкарлятини. Кароль Войтила, теперішній Папа, радо приходив до лікарні, в якій працював д-р Филипчак. Вони заприязнилися. Зрештою — вони були споріднені. Захоплююча історія, незнана більшості людей...» (кінець цитати).

У присвяченій д-рові Борисові частині поміщено кільканадцять родинних світлин, а також біля десятка копій з особистих документів. Є дещо з писань д-ра Филипчака. Є ще матеріяли, які не відносяться безпосередньо до особи д-ра Филипчака, а до його батька Івана і до другої дружини Ірини.

Замикається ця частина зворушливим віршем Ірини Дибко-Филипчак «Призначив Бог», що його поетеса присвятила своєму чоловікові.

З огляду на те, що перша частина є осоновною, відвели ми для неї найбільше місця в рецензії. Зроблено це так ще й тому, що матеріяли першої частини тісніше пов'язані із собою, і легше їх обговорити як цілість. Супроти цього дальші частини потрактуємо уже досить загально, але це не значить, що вони позбавлені вартости. Цінними, наприклад, є дописи про Другий Конґрес Світової Федерації Українських Лікарських Товариств (СФУЛТ), який відбувся у Відні, 1-7 липня 1988 року. Ці дописи поміщено в третій частині книги (Лікарські наукові З'їзди, стор. 87-96). Автором першого допису є д-р Павло Джуль. Вперше цей допис був друкований у «Свободі», у числі 150, з датою 9 серпня 1988 року. Другий допис — спертий на інформаціях д-ра Павла Пундія — помістила редакція «Християнського Голосу» в числі 40, з датою 2 жовтня 1988 року. Іншу закраску — коли йдеться про КОНҐРЕС — має віршований фейлетон д-ра Михайла Качалуби. Авторові прикро, що Конґрес відбувся у чужій столиці (Відні) і що українські лікарі з України не могли у ньому взяти участи. Фейлетон кінчиться однак вірою, що все зміниться, що ворог загине, і українські лікарі з'їдуться у рідній столиці. Аж дивно: проминуло два роки, і сподівання д-ра Качалуби здійснилися.

Невідомо, з яких мотивів редактор д-р Пундій помістив у частині про З'ЇЗДИ статтю Юрія Гривняка з назвою «Український вчений — попередник Рентґена» (це про д-ра Івана Пулюя). Стаття взята із журналу «Ми і Світ» — ще із числа за квітень 1968 року. Стаття ця жодного відношення до Конґресу не має. Можна було помістити її у іншій частині КНИГИ.

Досить багата і об'ємом, і змістом є цим разом частина «Медичні вісті з України» (стор. 97-150). Частина ця має 23 цікаві статті, з яких в достатній мірі можна довідатися про світла і тіні лікарського світу «на нашій не своїй землі». Окремо слід згадати статтю «Кінець СПРАВИ ЛІКАРІВ», в якій мова про терор Сталіна, спрямований також і проти лікарів (Стор. 106-108. Статтю цю взято із «Українських вістей» (Дітройтських — з 10-го ч. з датою 6 березня 1988 року, а «Українські вісті» знову ж передрукували з підсовєтського джерела). Автором статті є Давид Гай. Стаття має документальний характер.

На частину «З історії української медицини» (стор. 151-170) складаються оці чотири статті: 1. «Дещо з історії „Медичної Громади" у Львові» (статтю взято із «Студентського Вісника» — ч. 1-2, за 1929 рік; журнал виходив у Празі. Автор статті підписаний ініціялами М.Т.).

2. «Опіка митрополита Андрея Шептицького над народним здоров'ям» («Шлях», Філядельфія, ч.2, з датою 17 січня 1988 року. Автор — д-р Павло Пундій).

3. «Науково-професійна та громадська діяльність українських лікарів під час першої еміґрації (1920-1944)». Статтю взято із — «Визвольного Шляху», Лондон, за липень 1988 року. Автор статті — д-р Павло Пундій.

4. «Св. Лука — лікар та історик Христового Різдва» («Нова Зоря», Чікаго, 4-го грудня 1988 року. Автор статті — д-р Роман Осінчук).

Перші три статті — це велика поміч для майбутнього історика українського медичного світу.

Те саме можна сказати і про статті наступної частини «З минулих літ». Їх небагато, — шість:

1. Д-р Михайло Качалуба — «Лічниця в Великім Березнім», «Нова Свобода» (Карпатська Україна) Січень, 1939 р.

2. Д-р В.Ф. Бачинський — «Чи не забагато українських професіоналістів в Канаді?» — «Наше життя», Вінніпеґ, ч.2, лютий 1941.

3. Роман Кападієвич — «Перший З'їзд лікарів у Карльсфельді», — журнал «Студент», Мюнхен, ч.6 — травень 1946.

4. Проф. Іван Базилевич — «Спостереження таборового лікаря», «Сьогьочасне й минуле», ч.1-2, 1949, Мюнхен, НТШ.

5. «Юліян Костюк: український лідер Відня», «Свобода», 9 серпня 1975 р. Автора не подано.

6. «Д-р Модест Левицький (1866-1933)» — ні автора статті, ні джерела — не подано.

Із заголовків статтей нетрудно догадатися про їхній зміст.

Із наступної, досить обширної, частини з назвою «Лікарські біографії і спомини» (стор. 188-216) можна докладніше запізнатися з д-ром Богданом Гординським, д-ром Іваном Лисейком, з д-р Тетяною Ростун і її чоловіком інж. Василем, з д-ром Юліяном Мовчаном, д-ром Василем Селезінкою, д-ром Олександром Жупником, з д-ром Володимиром Мялковським, з д-ром Володимиром Кассарабою, з д-ром Михайлом Качалубою, д-ром Мар'яном Панчишином (сином), з д-ром Павлом Корінковським, з д-ром Василем Кархутом. Відмінний характер має стаття Ореста Корчак-Городиського «З воєнних споминів». Крім того у

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

названій частині поміщено статтю д-ра Михайла Качалуби на тему: «Право на життя». Раніше стаття була друкована в часописі «Праця», що виходить у Бразилії (Прудентополіс), 30 червня 1988 р.

У частині «Рецензії на видання і публікації лікарів» (стор. 217-258) більше є рецензій на видання УЛТПА, чим на твори окремих лікарів. Рецензії останнього типу обмежені, властиво, тільки до творів д-ра Михайла Качалуби.

Дві статті з цієї частини, а саме статтю д-ра Юліяна Мовчана: «Для добра української спільноти» (це про д-ра М. Качалубу) і статтю д-ра М. Завальняка: «Д-р Олександер Плітас (1896-1958)» належало б було перенести до іншої частини, бо це не рецензії.

З матеріялів, поміщених в частині «Некрологи і посмертні згадки» довідуємося, що у Божу Вічність відійшли: Лідія Марія Смик (дружина д-ра Романа Смика), Богдан Остап'юк, д-р Степан Савчук, д-р Зоя Плітас, д-р Юрій Тершаковець, д-р Микола Терлецький, д-р (філософії) Дарія Дзерович, д-р Володимир Кассараба, д-р Михайло Головатий, д-р Юрій Фещенко-Чопівський, д-р Витолд Левицький (ім'я його подано ще як ВІТОЛД, ВИТОВТ), Стефанія Ворох.

Подану вище втрату рекомпенсували молоді люди, прізвища яких подано в останній частині книги — «Молоді медики». Ось вони: д-р Андрій Ружицький, д-р Олександер Куріца, д-р Микола Лісничий, д-р Марта Мачай, д-р Степан Сірко, д-р Роман Клюфас, д-р Христя Клюфас, д-р Юрій Роман Тершаковець, д-р Мирон Боднар. Крім названих, згадано ще д-р Еву Піп і д-ра Андрія Левицького, які закінчили медицину раніше. Названо також і не-лікарів — Дарію Чапельську (мгр. факультету ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я), її сестру — Марту Чапельську (д-р фармації) і фармацевта Юрія Голінея.

Книга закінчується покажчиком прізвищ осіб, які згадуються у тексті. Зверхній вигляд 12-ої книги УМА такий, як і попередніх.

Учитель до учня: «Скажи мені, що знаєш про наших князів?»

Учень: «Знаю, що всі повмирали, до одного».

ПЕРША ПУБЛІКАЦІЯ ВИДАВНИЦТВА «ВОСКРЕСІННЯ»

В українському православному видавництві «Воскресіння», заснованому з метою публікувати релігійну та духовну літературу для України, вийшла друком брошура Олександра Воронина «Автокефалія Української Православної Церкви». У ній пояснюється, що означає автокефалія в структурі Вселенської Православної Церкви; подається історія церковної автокефалії; з'ясовується право на автокефалію Церкви кожного народу; розповідається про підстави, традиції та історію автокефалії Української Православної Церкви протягом 1000-ліття її існування; зроблено порівняння між Українською Автокефальною Православною Церквою і офіційною Українською Православною Церквою (колишнім Українським екзархатом). З огляду на те, що значення і важливість церковної автокефалії ще великою мірою залишаються невідомими масам віруючих та що багато хто не розуміє навіть слова «автокефалія», видавництво вважало за необхідне присвятити своє перше видання саме з'ясуванню цієї теми.

Видавництво «Воскресіння», яке діє в тісній пов'язаності з Товариством святого Андрія Первозваного, сподівається випустити у найближчому майбутньому ряд інших публікацій. На першому місці у тематичному плані — книжечка для дітей про Віру Христову і православну церкву, потім — Православний катехизис, церковна історія Української Православної Церкви, брошура з поясненням особливостей українського православ'я, збірка духовних бесід і ін. Для реалізації цих планів необхідна підтримка з боку православних українців у вільному світі. Видавництво і Товариство сподіваються, що вони масово купуватимуть цю першу брошуру і висилатимуть її своїм рідним, знайомим, парафіям і церковним організаціям на Україні і цією місійною працею допомагатимуть у відродженні Рідної Церкви. Увесь прибуток з продажу вкладатиметься у дальші видання.

Появу «Автокефалії Української Православної Церкви» уможливив щедрий дар Свято-Андріївської парафії у Бостоні. Складаючи щиру подяку побожним бостонським парафіянам, Видавництво «Воскресіння» і Товариство святого Андрія Первозваного висловлюють надію, що за їхнім прикладом підуть і інші меценати.

Брошура «Автокефалія Української Православної Церкви» має 64 сторінки зручного кишенькового фор-

мату. Її ціна — $2.50 (US); при замовленнях 25 чи більше примірників — $2.00.

Замовлення надсилати на адресу: Resurrection Press, P.O. Box 168, Kensington, MD 20895, виписуючи чеки або поштові перекази на St. Michael's Church (St. Andrew's Society Fund).

ГОСТІ З КИЄВА В АВСТРАЛІЇ

Нещодавно до Австралії прибули з Києва два письменники — гуморист і сатирик Євген Дудар та прозаїк, нарисист Федір Зубанич. Мельборнський Літературно-мистецький клюб улаштував для кожного з них окремі літературні виступи, які пройшли з добрим успіхом.

Євген Дудар також мав виступ у Народньому домі 9-го грудня, де зібралося понад 200 слухачів. Вечір відкрив заступник голови громади Андрій Глуханич, познайомивши присутніх з гостем.

Євген Дудар на вигляд худорлявий, не дуже міцної будови, проте у виконанні його власних творів, які він часто розповідав з пам'яті, іскрилося чимало завзяття й артистичного вогню. Він відразу захопив слухачів своїм майстерним виконанням. Його гуморески та сатири напоєні важливим і актуальним змістом: висміював та бив він по сталінсько-брежнєвській мафії, яка часто ще сидить на своїх старих місцях, по русифікаторах, русотяпах, які гальмують українізацію й ненавидять нашої мови.

Сміх і сатира в Дударя гострі. Ще наш земляк Микола Гоголь сказав: «Сміху боїться навіть той, який уже він знаходить вдячний ґрунт: там часто панує ще стачасто дзвонять вороги перебудови до Києва, щоб не присилали більше цього гумориста, бо він викликає «неспокій» серед селян. Отак бояться сільські князьки-диктатори та злочинці його виступів. А на селах він знаходить вдячний ґрунт: там часто панує що сталінська доба й селяни бояться слова сказати проти зловживань місцевих можновладців.

Як колись славний гуморист Юрій Вухналь мав «резонера» приятеля Федька Гуску, так і в Дударя такими резонерами, які допомагають поглибити чи підсилити думки автора, є дві особи: «Вітя Царапкін і Вася Молдван.

Великою допоміжною зброєю у нашого гумориста є його чудова пам'ять: майже половину своїх гумореcок та сатир він виконував з пам'яті. А запас у нього теж чималий. Адже він автор 15 збірників гумору та сатири. А ще варто згадати, що його твори часто оздоблені вдалими й смілими висловами, які нагадують нам крилаті слова. Наприклад: **Найбільше аварій на світлій дорозі до комунізму. Найщасливіші люди в найнещасливішій країні. Берлінську стіну вже руйнують, а кремлівську ще кладуть.**

Вечір Дударя тривав, мабуть, дві з половиною години, викликаючи раз-у-раз бурхливі оплески. Він сам, до речі, відповідаючи на численні запитання, казав, що його жанр дуже небезпечний: треба бути завжди дуже обережним, щоб не переборщити, бо можна легко потрапити в халепу (а їх він уже мав немало, погрожували йому брежнєвці й судом), але й послабити не можна, бо тоді твір не матиме потрібного ефекту. На питання, яка різниця між гумором і сатирою, він відповів: «Гумор — це дівчина до одруження, а сатира — це вона ж після одруження».

По закінченні голова Австралійського Фонду допомоги дітям Чорнобиля при Союзі Українських організацій Австралії, Зіна Ботте, яка й спонзорувала приїзд Дударя та його виступи на допомогу згаданим дітям, поінформувала, що на зібрані останнім часом гроші закуплено та відправлено до Києва літаком «Руслан» 48 тонн різних харчів та медичного приладдя. Весь прибуток від виступу Дударя пішов теж на допомогу дітям, жертвам Чорнобиля.

Дмитро Нитченко

ВІДГУКИ НА СПОГАДИ ДМ. НИТЧЕНКА «ВІД ЗІНЬКОВА ДО МЕЛЬБОРНУ»

Шановний Земляче Дмитре Васильовичу!

Надіслану Вами книжку «Від Зінькова до Мельборну» одержав, щиро вдячний Вам за увагу.

Читаю Ваші спогади з великою, справді, земляцькою цікавістю ще й тому, що йдеться в них, принаймні в багатьох розділах, про близькі моєму серцю полтавські краї. Адже я теж родом з Полтавщини і до мене багато чим озиваються і Грунь, і Гадяч, і Зіньків, і Шилівка, виходці з якої Тютюнники, старший і молодший, були — в різні роки — моїми надійними друзями. Та й розділи харківські не можуть мене не хвилювати, бо це місто моєї студентської юності.

Книга викликає довіру правдивістю розповіді, пам'ятливістю автора, багатством фактів, таких важливих для нашої культури. Ваш твір належить до тих, які викликають глибокі роздуми про долю українського народу, долю винятково складну й драматичну...

Ваші «Новогвінейські враження» теж мають на Україні вдячних читачів.

Вітаю Вас, бажаю доброго здоров'я, передайте — якщо це можливо — моє почуття вдячности до Австралії, цієї далекої доброї землі, яка прихистила людей з України.

Київ, 8.7.1990 З пошаною

Олесь Гончар

Від редакції: *Олесь Гончар автор багатьох повістей, збірок оповідань, романів. За участь у війні та за свої твори одержав багато нагород і медалей. За роман «Людина і зброя» удостоєний Державної премії ім. Т. Шевченка. Його роман «Злата Прага» був перекладений багатьма мовами. Найвідоміший його роман «Собор», який зазнав і палення на вулицях Харкова й заборон, зрештою, реабілітували й видали українською й російською мовами. Недавно цей твір вийшов в Америці в англійському перекладі Юрія Ткача й Л. Рудницького. Олесь Гончар також академік та депутат Верховних Рад. Недавно він вийшов з комуністичної партії, мотивуючи тим, що ЦК партії та партійний апарат умисно гальмує перебудову й дерусифікацію України.*

Дорогий Дмитре Васильовичу!

Ваші надзвичайно цікаві спогади я прочитав з великим інтересом! Вони заслуговують найвищої оцінки! Для майбутнього історика Ваша «одіссея» від Зінькова до Мельбурну (Ви чомусь пишете Мельборн) буде важливим джерелом для вивчення історії України та історії української літератури. А Ваші особисті поневіряння та страждання, яких Ви зазнали, живучи на Україні в умовах нелюдського жахливого сталінського режиму, становлять яскраву ілюстрацію кривавих років панування жорстокої більшовицької сталінської диктатури.

Ви подали багато важливих фактів про радянську дійсність 20-30 років, про нищення українських селян, про страшну трагедію українського селянства, яке перед революцією своєю невтомною працею годувало хлібом усю Европу. Ви показали, як більшовицька влада своєю безглуздою політикою на селі знищила найкращих селян-трудівників, безглуздо знищила! Ви показали картини нелюдської жахливої жорстокости катів, що нищили українську інтеліґенцію.

Ваші спрогади про Івана Багряного, Івана Ткачука, Володимира Ґжицького, Григорія Епіка, Олексу Кобця, Миколу Хвильового, Максима Рильського, Сергія Борзенка, Мирослава Ірчана та багатьох інших становлять цінний матеріял до біографії цих письменників та з'ясовують ті ненормальні умови, в яких їм доводилося жити й працювати, зазнаючи принижень, переслідувань, арештів і, кінець кінцем, загибелі...

Спогади читаються як цікавий роман, бо вони відзначаються своєю образною мовою, художнім стилем, діялогічною формою.

Бажаємо Вам з таким же успіхом написати й опублікувати другий том Ваших надзвичайно цікавих спогадів...

3.7.1990 Ваш **Петро Одарченко**

Адреса, де книжку можна дістати:

Mr. D. Nytchenko
36 Percy Street
Newport, Vic 3015, Australia

PALADIN INSURANCE LTD

Tel. 239-7392

Павло Колодій **Insurance Broker**

Забезпечуємо: доми, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ У ТОРОНТІ

— першорядні майстри, скульптори і креслярі;
— імпортований і місцевий ґраніт, бронза;
— фотографії на порцеляні, нагробні написи;
— хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

*Тел. вдень — **691-5712** і увечорі — **762-3502***

РОМАН ДЕМКІВ

ДОПОМОГА І ОБМІНИ З УКРАЇНОЮ, 1989-93

Конґрес Українців Канади подає до відома, що національна Конференція «Допомога і Обміни з Україною: перегляд діяльности за 1989-91 і пляни на 1991-93» відбудеться 19-21 квітня, 1991 в новому Chateau Louis Conference Centre в Едмонтоні, Альберта.

Національне відродження в Україні дало початок різним програмам допомоги та обміну в українських громадах Канади та США. Конґрес Українців Канади, в співпраці з Українським Центром Засобів та Розвитку (УЦЗР) в Grant MacEwan Community College влаштовують конференцію «Допомога та Обміни з Україною», щоб скоординувати інформації про теперішні та майбутні програми.

Конфенція послужить форумом, в якому громадські організації, уряд та корпорації, які займаються програмами допомоги та обміну з Україною зможуть ділитися інформаціями. Ціллю конференції є розвинути стратегічний плян, щоб максималізувати майбутні старання щодо допомоги та обміну з Україною.

За дальшими інформаціями просимо звертатись до: Кінан Гоголь, координатор конференції (403) 483-4474 або до: Андрія Вітра, голови конференції (416) 766-3121; або писати на адресу:

Aid and Exchanges to Ukraine Conference
URDC-GMCC
P.O. Box 1796
Edmonton, AB
T5J 2P2

ГЕТЬМАН МАЗЕПА ПІД ТУРЕЦЬКОЮ ОПІКОЮ

Філядельфія (УІБ). У липневому числі турецького журналу **Турецька культура**, що його видає Турецький Культурно-освітній Інститут в Анкарі, появилася доповідь проф. Володимира Жили на тему «*Гетьман Іван Мазепа під турецькою опікою: історія й оцінка*». Доповідь він прочитав у Стамбульському університеті під час Міжнародного Наукового Конґресу, присвяченого 50-річчю з дня смерти видатного державного і політичного діяча Туреччини Мустафи Кемаля Ататюрка. Тема торкалася трагічного періоду в житті гетьмана Івана Мазепи після полтавської поразки 1709 року, коли російські дипломати з наказу царя Петра І настирливо домагалися від турків видачі гетьмана.

Ро-Ко

СЛОВО ПРО «СЛОВО» І ЙОГО 7-ий З'ЇЗД

Під заголовком «Слово про «Слово» появилося вже більше статтей, тому, з літературної точки бачення, не було б побажане «малпування». Однак, подивившися з іншої точки зору, через малпування людство збагачується досвідом, а повторне «малпування» створює мудрість, яку називають приказками, пословицями, крилатими фразами, і навіть — правдою.

Тому я хотів би якось прислужитися до того, щоб «Слово» окрилилося, тим більше, що має крильця на своїй значку-пташині, яку створив маляр, письменник і член «Слова» Мирон Левицький, славний не тільки своєю творчістю елеґантно гнучких і довгих ший мальованих персонажів, але й своєю елеґантною бородою, яка — не борода, а творчість, — вже за його життя дочекалася науково-мистецької докторської дисертації.

Висловлюю пару спостережень як звичайний громадянин і член «Слова», а як я став членом — це інша пара калошів, яка чекає свого снігового дня.

Як ви, дорогі читачі, знаєте, Сьомий з'їзд Об'єднання українських письменників «Слово» відбувся вже давно, так давно, що ніхто не здивується, якщо дехто і забув. Це Об'єднання, об'єднує, за останнім переписом, ще понад сотню членів. Хто вони? Точно не знаю, але я виробив собі певні припущення.

На З'їзді були пані і панове. Вирізнялися пані, як під оглядом краси, вияву — зовнішнього й духовного, — вислову — поетичного, прозового й звичайного, — так і щодо численности. Цікаве було ще те, що багато пань приїхало в супроводі своїх «гірших половин», які прибули з фотоапаратами. Цікаво теж, що більшість панів не прибула з своїми «кращими половинами», але, мабуть, ці соціологічно-літературні течії може пояснити кожний бізнесмен, який понюхав дещо теорії, навіть без практики, професора Богдана Гаврилишина з Женеви (фактично він з Буччаччини), який навчає тепер нового соцзмагання у новозаснованій немогилянській академії в Києві. Мабуть, дорогий читачу, вже додумаєтеся, що я маю на думці, — це конкуренція. Вона існує всюди.

Дальші досліди основую на репрезентативному зразку торонтського відділу «Слова», який не мусить бути репрезентативний, тож вони, припущення, не мають наукової чи ненаукової підстави. Отже, як мені виглядає, за соцпоходженням між членами 90 відсотків поетів, є пару гумористів, з яких, гумористів, можна сміятися, є один славний маляр, а число письменників не окреслене. Слід згадати, що письменником був Улас Самчук, який, на жаль, нас покинув.

Також, як виглядає з діяльности, у «Слові» немов 75 відсотків членів жіночої статі, а решта, окресливши за англо-саксонською термінологією, **«нютер»**, тобто невтральної виявленности, крім одного мужеської статури.

Аналізу росту поетичної статистики можна пояснити розвитком думки у вільному новому мисленні демократичного довкілля, з чого виринула, як з хмари з Чорнобиля, — ні, не так, — як сонце з екологічно чорних хмар Нью-Йорку, Нью-Йоркська група.

Злобні голоси критиків дошукувалися інших причин того виринення, яких не можна брати серйозно, бо вони, причини, не поетичні. Один критик сказав, що в нас тому так багато поетів, бо щоб писати модерну поезію не треба знати навіть відмінків мови, не то роду іменників, бо всі ходять тепер у штанях і майже всі поети патлаті.

Другою причиною розвитку модерної поетичної творчости є те, як кажуть ті злободенні критики, що в чотирьох рядках можна дуже багато сказати й висловити, залежно від позиції тіла й місця, де спочивають в даному рядку тілесні кінчини, тому не можливо на одну сторінку вміщати більше, ніж чотири рядки. Ну, у крайньому випадку, шість рядків.

При комп'ютерській техніці дозволяється теж переносити поетичні слова й фрази з одної сторінки на дальші сторінки, бо чим далі в ліс, тим більше дров, — іншими словами, поезія в глибині книги творить у читача сильнішу картину, якщо він, читач, так глибоко зайде.

Але це несправедливо, бо кожна поетична група, а нью-йоркська зокрема — це лябораторія, в якій винаходяться форми й змісти поетичних зображень. Нью-Йоркська група має ще одну характеристику — вона вічно живуча — вона то вирина, то потопа — і тепер знову виринула з новими молодими членками, які навіть подружили із старими поетами.

Що можна сказати про письменників? Письменники далі мусять в гарячій кузні кувати політі потом повні сторінки романів і повістей. Як сказав славний письменник Улас Самчук одному поетові: «Я вам, поетам, заздрю. Ось подивіться, — Самчук вказав пальцем на грубий плік паперу, що лежав перед ним на столі, — цих 400 сторінок я вже чотири рази переписав».

Та ба, на світі все має свої закономірності і поет не винен, що він не письменник, а письменник таки сам собі винен, що він не поет. Заздрість тут ні при чому.

Гнат БЕРДО

ДІАЛОГИ

«Нові дні», квітень 1988:

На думку С. Колесаря, в Україні існує якась «невидима сила», яку жадна система не може підкорити і яка прямуватиме до привернення прав людини і українського народу.

С. Колесар:

І ви не вірите цьому?

«Нові дні»:

А де сказано, що ми цьому не віримо? ☞

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ХТО МАВ БИ ЗЛИТИСЬ І КОМУ МУСІЛО Б БУТИ СОРОМНО?

...Ось читаю «Нові Дні» вже сорок років і ніколи не був до них такий злий, як до останнього (листопадового? грудневого? — **Ред.**) числа. Чому Ви промовчали за інтронізацію Патріярха Мстислава в Києві? Чий це «ордер» — Федака (невже ви маєте на увазі первоієрарха Української Православної Церкви в Канаді митрополита Василія? — **Ред.**) чи Яремуся (протопресв. о. д-ра С. Ярмуся? — **Ред.**). Мені соромно не за них, а за Вас, — це ж нецензурована країна! Ласкаво прошу помістити у «Нових Днях».

Христос Родився, відродиться і Україна, без дорогих шкірок із сибірських звірят!

З пошаною
Ваш **Василь Жураківський**, *Ст. Кетеринс*

Шановний читачу Жураківський!

Читаючи «Нові Дні» сорок років, Ви повинні вже пам'ятати, що статті в них запізнюються пересічно на два місяці, бо це ж не щоденник і не тижневик, а щомісячник і друкарня вимагає від нас матеріялів задовго наперед. Перечитайте ще раз названі числа журналу й там побачите про події, які відбувались в серпні, вересні і жовтні, але не в листопаді чи грудні.

Зрештою, не в тому справа. Припустім, що я міг в останній хвилині відкласти якийсь раніш заплянований матеріял і просити управителя друкарні помістити натомість хоч скорочену новинку про інтронізацію Патріярха Мстислава, взявши цю новинку чи то з привітання Патріярхові того ж ображеного Вами митрополита Василія чи то з статті о. протопресв. С. Ярмуся, що встигли раніше появится в їхніх періодиках, яких Ви чомусь ненавидите. Інших інформацій у нас не було, а Патріярша канцелярія навіть «забула» прислати «Новим Дням» своє стандартне повідомлення, що його розіслала всім українським газетам. Це, мабуть, «християнська» відплата за якусь критичну статтю покійного редактора П. Волиняка з перед тридцяти років...

Але і не в цьому справа. Справа ось в чому: якщо деякі православні патріоти бажали, щоб у «Нових Днях» появилась своєчасно серйозна стаття чи коментар про важливу поїздку патріярха Мстислава в Україну та церемонію його інтронізації, то повинні були скластись по кількадесят долярів і завчасу послати до Києва довіреного звітодавця, який негайно прислав би був для «Нових Днів» свій звіт телефаксом! Скажу більше: на початку грудня я просив деяких учасників інтронізації в Києві, щоб до кінця місяця прислали відповідні фотографії на обкладинку «Нових Днів» і бодай короткий коментар, але цих матеріялів не отримав навіть після наших Різдвяних Свят!

Тож не здивуйтесь, що і в новорічному числі не прочитали про цю вікопомну в нашій історії подію. Натомість, на першій сторінці були слова Патріярха Мстислава, Євгена Сверстюка і Михайла Гориня, і ці слова повинні запасти глибоко в душу кожного з нас, якщо ми справді хочемо бачити відродження України ще за свого життя. Бо відродити Україну можна й без «дорогих шкірок із сибірських звірят», але не з звірячою мораллю братоненависти, злоби, недовіри і нетерпимости, що їх спостерігаємо, на жаль, в щораз більшій мірі в Україні, і тут.

Про те, що митрополит Мстислав стане першим православним патріярхом Київським і всієї України я прилюдно висловлювався ще років з десять тому й не маю чого соромитись. Нехай соромлятся ті, кому і сьогодні бракує відваги підтвердити моє «пророцтво». Разом з п. Володимиром Марком я чи не перший з Канади привітав святішого Патріярха Мстислава з Його вибором від імени нелюбого багатьом Союзу Українців Самостійників і це привітання можете прочитати також на видному місці «Українського Голосу».

А те, що через незадовільний стан здоров'я не зміг я минулого року поїхати в Україну й бути свідком багатьох історичних подій, у тому числі й інтронізації Патріярха та написати про це, не повинно стати причиною, щоб дехто злився на мене. Навпаки, «злим» повинен бути я, що не знайшлося ні одного «православного патріота», який відкрив би свою товсту калитку чи одну з чекових книжок і запропонував би «Новим Дням» послати в Україну свого кореспондента. Але злющістю і самопоїданням нічого не досягнемо. Тож майте «вирозуміння» — як кажуть брати галичани — й трішки більше терпеливости та довіри, темпераментні наші читачі (лист п. Жураківського на цю тему, на жаль, не єдиний). У цьому числі друкуємо редакційну статтю «Нарешті — Український Патріярхат!» Вибачте, що аж стільки чекали на це виважене слово.

Ви ж, шановний друже Василю, були колись найкращим кольпортером і пропаґандистом української демократичної преси, бодай на Канаду. А скільки

---

*
**

В Оттавському університеті влаштовано симпозіюм української поезії «Поза межами традицій», 1985.

— Найлегше тягар традицій залишити поза межами уваги.

*
**

Відчуження

Іван Кошелівець, Розмови в дорозі до себе с. 232 і 233:

В оформлені книжок з Києва... впадає в око неприємний вигляд їхньої книжки...

Читач з України:

Як швидко встиг відчужитися, а ми тут триваємо від монгольського погрому.

*
**

Заприсяжений оунівець:

Ми не признавали тоді Франка... Зформованим походом з понад 200 хлопців, узброївшись камінням, ми увійшли на родинне подвір'я Франка, 1936 («Нові Дні», жовтень 1990).

Історик:

Франко до них із словом, а вони до нього з камінням.

примірників журналу Ви розповсюдили, скажімо, за останніх десять років? Скільки нових передплатників приєднали на місце тих, що відійшли у засвіти? Скільки пресового фонду зібрано з вашої ініціятиви на незчисленних тепер «бенкетах», ювілеях, новосіллях тощо? Нуль і зеро десятих! І це стосується не Вас одного! Чи, може, вперті поголоски наших «приятелів» про те, що «Нові Дні» «щедро фінансує КҐБ, американська розвідка СІА, ізраїльський Моссад, а останньо й канадська політична поліція, RCMP», дійшли вже й до Вас і Ви в них повірили?

Блаженні віруючі, але все ж таки передумайте все це, заки стаєте дуже «злі» або дуже «добрі» з приводу, що в бідних «Нових Днях» щось надруковано або тим часом ще не надруковано.

Вітаю і не серджуся.

Мар'ян Дальний

А «НОВІ ДНІ» РОСТУТЬ...

...В прилозі долучаю чека на 100 дол., якого прошу вписати як трирічну передплату, а решту як пожертву на пресовий фонд. Це для того, щоб Вас духово підкріпити, що читачі таки вірять у майбутність журнала.

Журнал «Нові Дні» значно виріс і росте далі. В ньому навіть вибагливий читач знайде повну духову розраду та задоволення. Журнал «НД» став з провінційної на суто державну платформу і за це належить признання всім працівникам, а редакторові зокрема...

При цій нагоді прийміть віншування з празником Рождества Христового та Нового Року! Нехай у ньому виповняться всі наші шляхетні мрії та задуми.

О. Торощак, *Судбури.*

«НАЩО ТЕ СВІТЛО»?

Пересилаю Вам чек на суму 100 дол. на передплату «Нових Днів», а решту на прес фонд. Бажаю Вам кріпкого здоров'я та витривалости на Вашій видавничій ниві. Хай Вам Бог помагає!

Дуже люблю читати і перечитувати «НД» від палітурки до палітурки, а особливо передруки з видань, що виходять у краю. Я минулого літа був на Україні цілий місяць і бачив те все, чим там люди живуть. У селах хатів під соломою вже майже нема, а якщо десь ще є то у тих хатах ніхто не живе. По хатах є електрика. але над дорогами нігде світла нема. На запитання, чому так є, відповідь одна: нащо те світло, щоб хтось бачив, як ми у колгоспі щось крадемо й несемо додому. Найбільше крадуть корм для худоби, бо — не вкрадеш, не матимеш... По селах, як не було, так і нема твердих доріг. У містах по крамницях полиці порожні...

Василь М-ко, *Канада*

МІКРОФІЛЬМИ ЖУРНАЛУ «НОВІ ДНІ»

...Я маю збірку з попередніх років. Коли б міг купити **мікрофільм** для висилки в Україну, то тверді копії викинув би. Порадьте, що робити в цій справі. Чи хтось копіював або тепер копіює на мікрофільми «Нові Дні».

В. Шевченко, *Форт Вейн*

На жаль, не знаємо. Наших бібліотекарів національних та інших більших бібліотек просимо повідомити чи мають комплекти «Нд» на мікрофільмах і скільки коштують? — *Ред.*

«КОЛОМИЙКИ» НАВКОЛО «СТУДЕНТА»

Читаючи кождий випуск Вашого цінного журналу, який стоїть на високому літературному рівні, приходить мені на думку чи не могли б Ви мати вплив на членів редакції журналу «Студент», який виходить в Інституті св. Володимира, вул. Спадайна 620, Торонто. Це прямо жах і сором, щоби в нинішніх часах студентська молодь могла видавати щось таке брудне та сороміцьке як ці «коломийки», які Вам пересилаю...

Яку велику ганьбу приносить ця редакція Інститутові св. Володимира, Освітному Центрові та Архівові, що їх очолюють такі особи як д-р П. Смильський, мґр. Іроїда Винницька та інші. Припускаю, що св. Володимир, який прикрашує цей Інститут, якщоби мав лице не з бронзи — почервонів би за нашу молодь, згуртовану в Інституті св. Володимира. Чи вони, «вбогі духом», так відячуються нашій Громаді за ті стипендії, які вона складає на їх освіту?

Апелюйте до їх совісти; може Ваш голос стане для них авторитетним, а не голосом «вопіющого у пустині».

постійна читачка журналу «Нові Дні».

Ані керівництво Інституту св. Володимира, ані загал згуртованої там молоді не відповідає за появу «Студента». Тому й редакція «Студента» не повинна ставити адреси Інституту у своїй публікації. — **Ред. «НД»**

*
**

В «Нових Днях» ч.489 слова **за** і **що** аж двічі подані, як одне слово. (Див. сатира і гумор І. Омельяненка і лист до редакції Е. Дзвоника). Це вже не друкарський, а редакторський чортик. Злучати їх (слова) разом — це справжній парадокс, бож це не прислівник. Якщо хтось у тому сумнівається, то хай загляне в поему «Розрита могила» Шевченка, де читаємо:

Світе тихий, краю милий
Моя Україно,
За що тебе сплюндрували,
За що марно гинеш.

Гадаємо, що Шевченко тут не помилився.

Антін Лясковський-Коломієць

Ви праві, пане Лясковський, — Шевченко тут не помилився. Але помилилися Ви і в пунктуації, і в слові, цитуючи «Розриту могилу». Правильно треба було б написати так:

Світе тихий, краю милий,
Моя Україно!
За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?

Невже Ви справді думаєте, що Ваші помилки — це редакторський, а не авторський чи коректорський «чортик»?

М. Дальний

КОЛЯДА НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Кирилюк Петро, Ст. Кетеринс	$94.00
Мигаль Григорій, Тандер Бей	60.00
Неліпа Василь і Людмила, Торонто	50.00
Рудевська Єфросина, Саскатун	35.00
Барабаш Микола, Торнгілл	25.00
Глушко Степан, Торонто	25.00
Торищак Осип, Судбури	25.00
Романенко Григорій, Торонто	25.00
о. Тетеренко Андрій, Вінніпеґ	25.00
Шиманський А., Мейпл Рідж	25.00
Ющенко Марія, Лондон, Онт.	25.00
Павленко Віктор, Іслінґтон	20.00
Хомань Дмитро, Вінніпеґ	20.00
Бренко Іван, Ст. Кетеринс	15.00
Дзвоник Е., Кенора	15.00
Лаута Спиридон, Вілловдейл	15.00
Романик Д., Довнсв'ю	15.00
Ткаченко Кость, Судбури	13.00
Лещишин Ярослав, Торонто	10.00
Лобай Р., Торонто	10.00
Копач д-р Олександра, Торонто	10.00
Верига Василь, Торонто	10.00
Мацьків Татьяна, Торонто	10.00
Перекліта М., Торонто	10.00
Гурко Стефанія, Торонто	10.00
Сотник Микола, Торонто	10.00
Стрижовець Сергій, Міссіса̀га	10.00
Сурмач Анна, Мерріквілл	10.00
Штендера Любов, Оттава	8.00
Жураківський Василь, Ст. Кетеринс	8.00
Кулягин А., Сардіс	5.00
Кучерявий Степан, Ґримсбі	5.00
Малиновський Василь, Суттон Вест	5.00
Поліщук Валентина, Лондон	5.00
Ткаченко Михайло, Торонто	5.00
Трімполіс Петро, Вінніпеґ	5.00
Мричка Петро, Ріджайна	3.00

С.Ш.А.:

Коць Маріян, Лексінґтон	$77.00
Де Шудрій А., Рівервейл	50.00
Одарченко проф. Петро, Такома Парк	50.00
Волинець Галина, Дірборн Гайтс	27.00
Лисий Володимир, Міннеаполіс	25.00
Бражник Олександра, Нью-Йорк	25.00
Ростун Василь, Чікаґо	25.00
Тетянечко Василь і Лідія, Бріджпорт, Кон.	25.00
Маленко Т., Напа	20.00
Пономаренко Василь, Клівленд	20.00
Каледіна Ірина, Фенікс	12.00
Ревенко Федір, Ґошен	12.00
Павленко Василь, Філядельфія	10.00
Хоменко Анатоль, Моррісвілл	10.00
Чорняк Євгенія, Балтімор	10.00
Бонард А., Кловіс	7.00
Драч Віра, Трентон	7.00
Горбуля А., Парма	7.00
Ляхін Анатолій, Філядельфія	7.00
Боднарчук д-р Наталія, Вашінґтон	7.00
Лімонченко о. Олександер, Лос Анджелес	7.00
Меркело Олександер, Купертіно	7.00
Слюсаренко А., Філядельфія	7.00
Федоренко проф. Євген, Морріс Плейнс	7.00
Саламаха І., Парма Гайтс	5.00

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ ДЛЯ НОВИХ ЧИТАЧІВ:

Драч Віра, Трентон, США	1 ($30.00)
Ван де Лагемат Галина, Наван, Канада	1 (30.00)
Зарба Аделя, Норд Реверн, США	1 (25.00)
Халява Іван і Параска, Леонард, США	2 (46.00)

Усім названим нашим Добродійкам і Добродіям наше сердечне СПАСИБІ!

“НОВІ ДНІ“

ПАМ'ЯТІ ЯКОВА ІВАНОВИЧА ЮХИМЕНКА

Я жертвую $100.00 на Видавничий фонд журналу «Нові Дні» у пам'ять мого чоловіка

ЯКОВА ІВАНОВИЧА ЮХИМЕНКА

який загинув у місті Магадані, Бухта Нагаєва, на Далекому Сході 50 років тому.

Нехай вічною буде пам'ять про Нього!

Онися Юхименко

Для всіх українців і їхніх родин у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D"
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

Belarus **«БІЛОРУСЬ» ДО ВАШИХ ПОСЛУГ**

Представництво найбільшого в світі заводу «Білорусь» діє в Канаді від 1969 року й обслуговує знаряддями свого виробу понад 10,000 канадських фермерів.

У зв'язку з великими перемінами в сільському господарстві СССР, Ви можете тепер подарувати своїм рідним і приятелям, які проживають там у сільських місцевостях, ***трактор або мінітрактор*** у комплекті з плугом, бороною, косаркою, причепкою та іншим сільськогосподарським знаряддям.

Ми маємо також пральні машини марки «Зірочка» кіровоградського виробу. «Білорусь» Екві́пмент оф Канада Лімітед доставить Ваш подарунок родичам вчасно, прямо з відповідного заводу в СССР!

Оплативши вартість трактора чи іншої машини у Канаді, Ви звільните Ваших рідних і друзів від усіх видатків і клопотів, зв'язаних з таким одержанням.

Ціни і всю іншу необхідну інформацію отримаєте, звернувшись на таку адресу:

«Belarus Equipment of Canada Ltd»
43 Goldthorne Avenue
Toronto, Ontario M8Z 5S7
Tel.: (416) 259-3791

або: **225 East 6th Ave.**
Regina, Sask., S4P 3N8
Tel.: (306) 757-5617

"КОБЗА"

ТІЛЬКИ "КОБЗА„ ПРИЙДЕ ДО РІДНИХ І БЛИЗЬКИХ І ПЕРЕДАСТЬ ДАРУНОК ШВИДКО І ДЕШЕВО, "КОБЗА„ ПЕРЕШЛЕ РЕЧІ НА УКРАЇНУ: ВІДЕОКАМЕРУ, ВІДЕОМАГНІТОФОН, КОПІЯРКУ, ФАКСМАШИНУ, ТЕЛЕВІЗОР, КОМП'ЮТЕР, АВТОМОБІЛЬ, МЕДИКАМЕНТИ, ХАРЧІ, ВЖИВАНІ РЕЧІ і т.д.

ЗАВІТАЙТЕ ДО "КОБЗИ„! ЧЕКАЄМО НА ВАС!

3253 LAKESHORE BLVD. WEST, TORONTO, ONTARIO M8V 1M3
TEL: (416) 251-9110 **FAX: (416) 253-9515**

KOBZA
Travel & Tours
626019 ONTARIO LTD.

ЧИ ВИ МАЄТЕ НА ДУМЦІ ЇХАТИ НА УКРАЇНУ АБО В ТЕПЛІ, СОНЯЧНІ КРАЇ ЦІЄЇ ЗИМИ?

ЗАДЗВОНІТЬ ДО ІРКИ ПОЛІЩУК.

TEL: (416) 503-0530
3253 LAKESHORE BLVD. W., TORONTO, ONT.